ผลของการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและอารมณ์ต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถาม

นางสาวภารดี ศิริสุทธิพัฒนา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม
คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2550

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

EFFECTS OF ASSERTIVENESS AND EMOTION ON INTERROGATIVE SUGGESTIBILITY

Miss Paradee Sirisutthipattana

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts Program in Social Psychology

Faculty of Psychology

Chulalongkorn University

Academic Year 2007

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ผลของการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและอารมณ์ต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถาม
โดย	นางสาวภารดี ศิริสุทธิพัฒนา
สาขาวิชา	จิตวิทยาสังคม
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร. อภิชญา ไชยวุฒิกรณ์วานิช

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะจิตวิทยา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ธีระพร อุวรรณโณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร. อภิชญา ไชยวุฒิกรณ์วานิช)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คัคนางค์ มณีศรี)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภารดี ศิริสุทธิพัฒนา : ผลของการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและอารมณ์ต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถาม. (EFFECTS OF ASSERTIVENESS AND EMOTION ON INTERROGATIVE SUGGESTIBILITY) อ. ที่ปรึกษา : อ. ดร. อภิชญา ไชยวุฒิกรณ์วานิช, 118 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของอารมณ์ที่ส่งผลต่อกระบวนการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถามของผู้ที่มีบุคลิกภาพการกล้าแสดงออกแตกต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี จำนวน 120 คน เป็นเพศชาย 45 คน และเพศหญิง 75 คนถูกขอให้ทำแบบวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ดูรูปภาพและเขียนเรียงความเกี่ยวกับประสบการณ์ในอดีตเพื่อเหนี่ยวนำอารมณ์ตามเงื่อนไขที่ได้รับ หลังจากนั้นผู้ร่วมการทดลองจะเข้าสู่การวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถาม ซึ่งประกอบด้วย การให้ฟังเรื่อง ถามคำถามชี้นำ การให้ผลป้อนกลับทางลบ และการถามคำถามซ้ำอีกครั้ง เพื่อให้ได้คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1, การยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2, การเปลี่ยนคำตอบ และการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม (Gudjonsson, 1997)

ผลการวิจัยพบว่า

1. บุคคลที่มีอารมณ์ทางลบมีคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 และคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมไม่แตกต่างกับบุคคลที่มีอารมณ์ทางบวก

2. บุคคลที่กล้าแสดงออกต่ำมีคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 และคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมมากกว่าบุคคลที่กล้าแสดงออกสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3. บุคคลที่กล้าแสดงออกต่ำเมื่อมีอารมณ์ทางลบมีคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 และคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมไม่แตกต่างกับบุคคลที่กล้าแสดงออกต่ำเมื่อมีอารมณ์ทางบวก

4. ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมกับอารมณ์ต่อคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 แต่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมกับอารมณ์ต่อคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สาขาวิชา.....จิตวิทยาสังคม..... ลายมือชื่อนิสิต.....ภารดี ศิริสุทธิพัฒนา.....

ปีการศึกษา.....2550..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....อภิชญา ไชยวุฒิกรณ์วานิช.....

4878118238 : MAJOR SOCIAL PSYCHOLOGY

KEY WORD: ASSERTIVENESS/ EMOTION/ INTERROGATIVE SUGGESTIBILITY

PARADEE SIRISUTTHIPATTANA : EFFECTS OF ASSERTIVENESS AND EMOTION ON INTERROGATIVE SUGGESTIBILITY. THESIS ADVISOR : APITCHAYA CHAIWUTIKORNWANICH, PH.D., 118 pp.

The purpose of this study was to examine the effects of assertiveness and emotion on interrogative suggestibility. One hundred and twenty undergraduate students, 45 males and 75 females, were asked to complete assertiveness questionnaire, see the emotional pictures, and write about their past experience to induce the emotion according to the conditions. Immediately after this, they participated in the interrogative suggestibility procedure which comprises listening to a story, answering to the leading questions, receiving the negative feedback and answering to the repeated leading questions. The procedure results in yield 1, yield 2, shift, and total suggestibility scores (Gudjonsson, 1997).

Results show that:

1. There is no significant difference between negative and positive emotion on yield 1 and total suggestibility.

2. Participants who are low in assertiveness are significantly higher yield 1 and total suggestibility than participants who are high in assertiveness ($p < .001$).

3. For the low assertiveness condition, there is no significant difference between the negative emotion group and the positive emotion group on yield 1 and total suggestibility.

4. There is no significant interaction between assertiveness and emotion on yield 1; however, there is a significant interaction between assertiveness and emotion on total suggestibility ($p < .05$).

Field of study.....Social Psychology.... Student's signature.....Paradee Sirisutthipattana.....

Academic year.....2007..... Advisor's signature.....Apitchaya C.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาและเสียสละเวลาอันมีค่ายิ่งของ อาจารย์ ดร. อภิชญา ไชยวุฒิกรณ์วานิช อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้ให้ความรู้ แนวทาง แก่ผู้วิจัย ทั้งในด้านการเรียนและการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนช่วยตรวจสอบเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการทำวิทยานิพนธ์โดยละเอียดและให้คำแนะนำอันมีค่าในด้านอื่น ๆ แก่ผู้วิจัย อีกทั้งคอยให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ธีระพร อุวรรณโณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คัคนางค์ มณีศรี อาจารย์จรุงกุล บูรพวงศ์ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ ให้คำปรึกษา คำแนะนำและให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. นงลักษณ์ วิรัชชัย ที่กรุณาถ่ายทอดความรู้ทางด้านสถิติแก่ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ทิพย์นภา หวนสุริยา ที่ได้ให้คำแนะนำและความช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลเสมอมา

ขอขอบพระคุณ อาจารย์สันทัด พรประเสริฐมานิต เจ้าหน้าที่คณะสัตวแพทย์ศาสตร์และเจ้าหน้าที่คณะอักษรศาสตร์ สาขาวิชาบรรณารักษ์ศาสตร์ รวมถึงอาจารย์และเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์และช่วยเหลือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดียิ่งและขอขอบคุณนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ และน้อง ๆ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อนสตรีวิทยา 2 และเพื่อน ๆ มูลนิธิอาร์ท ฟอร์ ออล ที่คอยให้คำปรึกษา ถามไถ่และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบคุณ คุณรติรัตน์ ไวถนอมสัตย์ คุณขวัญจิตต์ นรากรพิจิตร์ คุณกันยารัตน์ สอาดเย็น และเพื่อน ๆ จิตวิทยาสังคมที่รักทุกท่านที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขกันมา คอยให้กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือตลอดจนให้คำแนะนำและความเข้าใจมาโดยตลอด ขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงลงได้และขออภัยหากมิได้กล่าวถึง

สุดท้ายนี้ ความสำเร็จในครั้งนี้ผู้วิจัยขอมอบให้กับ นายนพดล ศิริสุทธิพัฒนา บิดาผู้ล่วงลับ ที่เคยสั่งสมอบรมและเป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่งให้แก่ผู้วิจัย นางวลัยพร ศิริสุทธิพัฒนา มารดา ผู้ซึ่งทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ ให้ความรัก ความห่วงใย ความปรารถนาดีและอยู่เคียงข้างผู้วิจัยมาโดยตลอดและขอขอบคุณ นายกีรติ ศิริสุทธิพัฒนา พี่ชายผู้เป็นที่รักและญาติ ๆ ทุกท่านที่คอยให้กำลังใจ ให้ความรัก ความห่วงใย ให้ความเข้าใจ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือแก่ผู้วิจัยเสมอมา ขอขอบพระคุณอย่างสุดซึ้ง

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย..... ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... จ
กิตติกรรมประกาศ..... ฉ
สารบัญ..... ช
สารบัญตาราง..... ฌ
สารบัญรูปภาพ..... ฎ

บทที่ 1 บทนำ..... 1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย..... 1
แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง..... 4
แนวคิดการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถาม..... 4
แนวคิดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม..... 20
แนวคิดเกี่ยวกับอารมณ์..... 27
วัตถุประสงค์ในการศึกษา..... 34
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย..... 35
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย..... 37
สมมติฐานที่ใช้ในการวิจัย..... 37
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..... 42

บทที่ 2 วิธีการดำเนินการวิจัย..... 43
กลุ่มตัวอย่าง..... 43
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย..... 43
ขั้นตอนการทดลองและการเก็บข้อมูล..... 61
การวิเคราะห์ข้อมูล..... 65

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หน้า

บทที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....66

บทที่ 4 อภิปรายผลการวิจัย.....82

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....89

รายการอ้างอิง.....94

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.....99

ภาคผนวก ข.....106

ภาคผนวก ค.....108

ภาคผนวก ง.....111

ภาคผนวก จ.....112

ภาคผนวก ฉ.....113

ภาคผนวก ช.....114

ภาคผนวก ซ.....115

ภาคผนวก ฌ.....116

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....118

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่ หน้า

1 เปรียบเทียบลักษณะของการไม่กล้าแสดงออก การกล้าแสดงออก และความก้าวร้าว..... 25
2 จำนวนข้อกระทงในการพัฒนามาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม จำแนกตามรายด้าน..... 45
3 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนามาตรวัดการกล้าแสดงออก อย่างเหมาะสม 47
4 จำนวนข้อกระทงที่ผ่านการคัดเลือกในแต่ละขั้นตอน จำแนกเป็นรายด้าน.....49
5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยของคะแนนจากมาตรวัดการกล้าแสดงออก อย่างเหมาะสมกับกลุ่มบุคลิกภาพโดยวิธีการทดสอบระหว่างกลุ่ม ที่ทราบลักษณะอยู่แล้ว.....51
6 จำนวนและร้อยละของตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนามาตร GSS 2 ที่ทำการแปลเป็นภาษาไทย 54
7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ คณะ และชั้นปีที่กำลังศึกษา (*N* = 120).....68
8 พิสัยคะแนนที่เป็นไปได้ พิสัยคะแนนจริง ค่ามัชฌิมเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนการระลึกโดยอิสระ คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 คะแนน การยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 คะแนนการเปลี่ยนคำตอบ และคะแนนการ คล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม (*N* = 120)..... 69
9 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสถิติทีของคะแนนการระลึกโดยอิสระ ของผู้ที่มีการกล้าแสดงออกสูงและต่ำ..... 70
10 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสถิติทีของคะแนนการระลึกโดยอิสระ ของผู้ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์สุขและอารมณ์เศร้า..... 70
11 ค่ามัชฌิมเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการยอมเชื่อตาม คำถามชี้นำครั้งที่ 1 ของผู้ร่วมการทดลองในแต่ละเงื่อนไข..... 72

ตารางที่ หน้า

12 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการยอมเชื่อตาม
คำถามชี้นำครั้งที่ 1 73
13 ค่ามัชฌิมเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการยอมเชื่อตาม
คำถามชี้นำครั้งที่ 2 ของผู้ร่วมการทดลองในแต่ละเงื่อนไข 74
14 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการยอมเชื่อตาม
คำถามชี้นำครั้งที่ 2 75
15 ค่ามัชฌิมเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการเปลี่ยนคำตอบ
ของผู้ร่วมการทดลองในแต่ละเงื่อนไข 76
16 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการเปลี่ยนคำตอบ 77
17 ค่ามัชฌิมเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการคล้อยตาม
สิ่งชี้นำโดยรวมของผู้ร่วมการทดลองในแต่ละเงื่อนไข 78
18 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการคล้อยตาม
สิ่งชี้นำโดยรวม 78
19 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน 81

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่ หน้า

1 การคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมตามแนวคิดของ Gudjonsson และ Clark (1986)..... 13
2 กระบวนการวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำตามแนวคิดของ Gudjonsson และ Clark (1986)....16
3 สมมติฐานในการวิจัย.....41
4 ขั้นตอนการทดลองในภาพรวม.....64
5 ขั้นตอนการทดลองในการวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ..... 65
6 ภาพปฏิสัมพันธ์ระหว่างการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมกับอารมณ์
ในคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม..... 79

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ความทรงจำเป็นกลไกทางปัญญาที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต เมื่อระยะเวลาผ่านไป บุคคลจะมีการรวบรวมประสบการณ์ของตนและบรรทัดฐานของสังคมเข้าผนวกกับความทรงจำที่มีอยู่ทำให้ความทรงจำเดิมถูกแต่งเติมและอาจคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงได้ ในกระบวนการยุติธรรมหลักฐานที่มีความสำคัญมากอีกชิ้นหนึ่งซึ่งเป็นกุญแจในการหาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ ก็คือ คำให้การของพยานซึ่งอยู่บนพื้นฐานแห่งความเป็นจริง ฉะนั้นกระบวนการระลึกข้อมูลจากความทรงจำในเรื่องราวที่พยานได้พบเห็น จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการสืบสวนสอบสวน เมื่อเจ้าหน้าที่ตำรวจมีการรวบรวมพยานวัตถุแล้ว จึงจำเป็นจะต้องสอบสวนพยานบุคคลเพื่อให้ได้คำให้การที่สามารถนำมาเป็นหลักฐานเพื่อการตัดสินคดี การสอบสวนจะเกิดขึ้นในลักษณะที่เจ้าหน้าที่และพยานจำต้องมีการปฏิสัมพันธ์กัน ผู้ถามอาจแสดงถึงเจตจำนงและความคาดหวังของตนผ่านทางคำถาม เป็นผลให้พยานหรือผู้ถูกสอบสวนมีการสร้างจินตนาการเรื่องราวจากความทรงจำที่มีอยู่เดิม เกิดเป็นหลักฐานซึ่งผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริง จึงอาจทำให้พยานหรือผู้ถูกสอบสวนคล้อยตามคำถามที่ผู้ถามหรือเจ้าหน้าที่เสนอให้ (suggestibility) อีกนัยหนึ่งคำให้การอาจมาจากความคาดหวังของเจ้าหน้าที่หรือผู้สอบสวนที่มีต่อผู้ต้องสงสัยว่า ผู้ต้องสงสัยอาจกระทำผิดจริงก็เป็นได้ ทั้งที่ผู้ต้องสงสัยอาจไม่ได้กระทำความผิดแต่อย่างใด ส่งผลให้ผู้ต้องสงสัยจำต้องยอมรับความผิดและกลายเป็นผู้กระทำผิดทั้งที่ตนอาจมิได้กระทำ ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้เกิดการลงโทษผิดตัวหรือกรณีแพะรับบาปได้

เมื่อพิจารณากระบวนการยุติธรรมของไทย พบว่าปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่เคยเกิดขึ้นในสังคมไทยมาแล้ว ดังเช่นในคดีฆาตกรรมนางสาวเชอรี่แอน ดันแคน ที่เคยเป็นที่โด่งดังตามหน้าหนังสือพิมพ์เมื่อ 16 ปีก่อน ซึ่งศาลชั้นต้นได้พิจารณาคดีจากพยาน หลักฐานและคำให้การที่ได้รับจากพนักงานสอบสวนและพิพากษาคดีว่า นายรุ่งเฉลิม กนกชวาลชัย นายพิทักษ์ ค้าขาย นายกระแสร์ พลอยกลุ่ม และ นายธวัช กิจประยูร มีความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 289 (4), 83 จึงลงโทษประหารชีวิตจำเลยทั้งสี่ ต่อมาได้มีการรื้อฟื้นคดีขึ้นสอบสวนใหม่อีกครั้ง ปรากฏว่าศาลฎีกาพิพากษายกฟ้องจำเลยในคดีดังกล่าว (ผู้จัดการออนไลน์, 25 พฤศจิกายน 2546) แต่กว่า

ที่จำเลยในคดีนี้จะได้รับอิสรภาพและความเป็นธรรมจากกระบวนการยุติธรรม ก็ต้องประสบวิบากกรรมในระหว่างถูกดำเนินคดีมากมาย จำเลยบางคนเสียชีวิตขณะอยู่ในเรือนจำ บางรายสูญเสียครอบครัว และจำเลยทุกคนต้องเสียชื่อเสียง ซึ่งส่งผลกระทบทั้งร่างกายและจิตใจ

จากเหตุการณ์ดังกล่าว ทำให้เห็นว่า ในทางปฏิบัติที่แท้จริงในกระบวนการสอบสวนของเจ้าหน้าที่ตำรวจในปัจจุบันมิได้คำนึงถึงสิทธิของผู้ตกเป็นพยานหรือผู้ต้องสงสัยเท่าที่ควร เนื่องจากเมื่อเจ้าหน้าที่ได้มีการรวบรวมพยานหลักฐานที่คิดว่าน่าเชื่อถือในการเอาผิดผู้ต้องสงสัย เจ้าหน้าที่สามารถทำการยัดเยียดความผิดให้แก่ผู้ที่ตกเป็นผู้ต้องสงสัยในระหว่างการสืบสวนสอบสวนได้ โดยทำให้ผู้ตอบเกิดความกดดันในระหว่างการซักถาม ทำให้ผู้ตอบเกิดความไม่แน่ใจและมีการคล้อยตามคำถามหรือสิ่งชี้นำอื่นๆได้ ซึ่งการกระทำเช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงแนวปฏิบัติที่ขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 33 ซึ่งกล่าวไว้ว่า “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุด แสดงว่าบุคคลนั้นยังมิได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” แสดงให้เห็นว่าในทางปฏิบัติกระบวนการยุติธรรมมุ่งแต่เฉพาะกระทำการเพื่อแสวงหาผู้มารับโทษในคดีมากกว่าการคำนึงถึงความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา แม้บางครั้งยังไม่มีพยานหลักฐานที่แน่ชัดว่าผู้ต้องสงสัยเป็นผู้กระทำผิดที่แท้จริง ดังนั้นผู้ต้องหาจึงควรเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าระบบการทำงานในกระบวนการยุติธรรมได้พิสูจน์และยืนยันอย่างชัดเจนแล้วว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิดจริง ในกระบวนการสอบสวนจึงควรสร้างระบบการทำงานแสวงหาข้อเท็จจริงที่มีความแม่นยำ แน่นอน ชัดเจนและถูกต้อง เนื่องจากกระบวนการสอบสวนเป็นกระบวนการสำคัญเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานและคำให้การที่เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาคดี

กระบวนการสอบสวนเป็นปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น ภายใต้ความคาดหวังของผู้สอบสวน ซึ่งถือว่าอยู่ในสถานะผู้ควบคุมสถานการณ์ ทำให้ข้อมูลที่ได้จากพยานหรือผู้ถูกสอบสวนมีความผิดเพี้ยนไปจากความเป็นจริงจากสิ่งที่พยานหรือผู้ถูกสอบสวนได้พบหรือประสบ ดังนั้นเพื่อให้ได้หลักฐานที่แม่นยำและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ผู้สอบสวนควรให้ความสำคัญกับกระบวนการเก็บหลักฐานจากคำให้การของพยานบุคคล

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมานักวิจัยทางจิตวิทยามากมายได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการคล้อยตามสิ่งชี้นำในบริบทที่แตกต่างกัน เพื่อพยายามทำความเข้าใจสาเหตุ ที่มา และปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคล้อยตามสิ่งชี้นำหรือคำถามชี้นำและแสวงหาวิธีการป้องกันการคล้อยตามสิ่งชี้นำที่อาจเกิดได้ในกระบวนการสอบสวน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

เพื่อเป็นหลักฐานที่สามารถนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ รวมทั้งให้ความยุติธรรมกับบุคคลที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตลอดทั้งกระบวนการด้วย

เมื่อพิจารณาหลักการทางจิตวิทยาสังคมพบว่าการคล้อยตามสิ่งชี้นำหรือคำถามชี้นำเป็นประเด็นจัดอยู่ในเรื่องการแทรกแซงทางสังคม (social intervention) และอิทธิพลทางสังคม (social influence) ซึ่งได้แก่ การคล้อยตาม (conformity) การยอมตาม (compliance) และการจินตนาการ (imagination) เป็นต้น (Wagstaff,1991) ซึ่งพื้นฐานทฤษฎีที่อธิบายการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถามได้พัฒนามาจากแนวคิดเรื่องการคล้อยตาม (conformity) อิทธิพลของกลุ่ม

เมื่อพิจารณาแนวคิดการคล้อยตามสิ่งชี้นำตามแนวคิดของ Gudjonsson และ Clark (1986) จะเห็นว่า แนวคิดนี้ได้อธิบายการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการสอบสวน โดยมุ่งไปที่ลักษณะการสื่อสารระหว่างผู้สอบสวนและผู้ถูกสอบสวนซึ่งหมายถึงพยานหรือผู้ต้องสงสัย กระบวนการสอบสวนจำเป็นต้องพิจารณาสภาพแวดล้อมที่อาจเป็นผลให้ผู้ถูกสอบสวนเกิดสภาวะอารมณ์ในลักษณะที่แตกต่างออกไป ซึ่งอารมณ์ของผู้ถูกสอบสวนจะมีอิทธิพลต่อกระบวนการในการประมวลข้อมูลของบุคคล เนื่องจากสภาวะอารมณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป บุคคลจะมีการเลือกใช้กระบวนการทางปัญญาในการวิเคราะห์ จดจำ และพิจารณาเนื้อหาของสารที่ได้รับแตกต่างกัน ในการสอบสวนก็เช่นกัน การคล้อยตามสิ่งชี้นำอาจเกิดขึ้นได้เมื่อผู้ถูกสอบสวนหรือพยานมีสภาวะอารมณ์ที่แตกต่างกัน จะทำให้มีการพิจารณา ตีความ เจตนาหรือความคาดหวังของผู้ถามหรือพนักงานสอบสวนที่มีต่อตนได้แตกต่างกันด้วย ผู้วิจัยจึงพยายามศึกษาว่าในสภาวะอารมณ์ใดจะทำให้เกิดการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้มากกว่ากัน เพื่อจะนำผลการศึกษาไปแสวงหาวิธีการป้องกันคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถามหรือการสอบปากคำพยานผู้เห็นเหตุการณ์และผู้ต้องสงสัยในกระบวนการยุติธรรมต่อไป

นอกจากนี้ การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของบุคคลเป็นลักษณะบุคลิกภาพอย่างหนึ่งที่เกิดจากลักษณะของบุคคลและสภาพแวดล้อม โดยแต่ละบุคคลจะมีความแตกต่างกัน บุคคลสามารถแสดงออกซึ่งความต้องการของตนได้อย่างเหมาะโดยสื่อออกมาทั้งทางวาจา น้ำเสียง สีหน้าและท่าทาง เมื่อพิจารณาในบริบทของสังคมไทยจะพบว่า ผู้ใหญ่มักอบรมเลี้ยงดูเด็กไทยให้มีความอ่อนน้อมถ่อมตน เกรงอกเกรงใจผู้อื่น มีความนอบน้อม การเลี้ยงดูเช่นนี้อาจทำให้เด็กพัฒนากลายเป็นความไม่กล้าแสดงออกซึ่งสิทธิและความต้องการของตนได้อย่างเหมาะสม สิ่งนี้เองจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้บุคคลไม่สามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยเห็นว่าการสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นในกระบวนซักถาม การที่บุคคลมีลักษณะการแสดงออกที่แตกต่างกันจะ

มีผลต่อการสนทนาได้ เนื่องจากผู้ที่ไม่กล้าแสดงออกมักจะประสบปัญหาในการสื่อสารและการตัดสินใจ จึงมักกลัวการประเมินที่อาจให้ผลทางลบแก่ตน จึงเป็นผลให้บุคคลที่ไม่กล้าแสดงออกมักจะคล้อยตามสิ่งชี้นำที่ได้รับได้ง่าย

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาอิทธิพลของการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและอารมณ์ที่มีต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำ ซึ่งพบในกระบวนการสอบสวนพยานหรือผู้ต้องสงสัย เพื่อแสวงหาการป้องกันไม่ให้เกิดการคล้อยตามสิ่งชี้นำและเพื่อให้ได้หลักฐานที่มีความแม่นยำมากที่สุด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมของไทยต่อไปในอนาคตได้

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถาม (Interrogative Suggestibility)
2. แนวคิดบุคลิกภาพแบบการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม (Assertiveness)
3. แนวคิดเกี่ยวกับอารมณ์

แนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถาม (Interrogative Suggestibility)

ความเป็นมาของการคล้อยตามสิ่งชี้นำ

การศึกษาการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถาม (Interrogative suggestibility) ได้เริ่มต้นขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 19 โดยพัฒนามาจากการอธิบายปรากฏการณ์ในการสะกดจิตของ Bernheim (1910 อ้างถึงใน Gudjonsson, 2003; Wagstaff, 1991) ซึ่งได้ขยายความความหมายของการคล้อยตามสิ่งชี้นำ (suggestibility) และอธิบายขอบเขตของปรากฏการณ์ที่สัมพันธ์กับการคล้อยตามสิ่งชี้นำว่า เป็นกระบวนการที่เกิดในการสื่อสารของบุคคลที่มีปฏิกิริยาตอบสนองที่เป็นอัตโนมัติและเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นปกติในชีวิตประจำวันที่บุคคลได้รับอิทธิพลจากบุคคลอื่นในการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ เจตคติ และเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดได้ในการสะกดจิต (hypnotic)

Gheorghiu (1989 อ้างถึงใน Gudjonsson, 2003) กล่าวว่า การคล้อยตามสิ่งชี้นำ (suggestibility) เป็นลักษณะสำคัญประการหนึ่งของการสะกดจิต การสะกดจิตจะทำให้บุคคลเกิด

การคล้อยตามสิ่งชี้นำได้สูง จึงมองว่าการคล้อยตามสิ่งชี้นำเป็นเพียงสื่อกลางในการสื่อสารเมื่อเกิดการสะกดจิตเท่านั้น กล่าวคือบุคคลที่ถูกสะกดจิตจะกลายเป็นผู้ที่ถูกชี้นำได้ง่าย

การคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถามได้เริ่มต้นจากการศึกษาของ Cattell (1895 อ้างถึงใน Gudjonsson, 2003) โดยเริ่มต้นศึกษาด้วยการใช้คำถามที่นำไปในทางที่ผิด ที่ทำให้บุคคลเกิดการบิดเบือนข้อมูล เพื่อแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของคำถามชี้นำที่มีต่อความมั่นใจในการตอบคำถาม ในแต่ละข้อของกลุ่มผู้ร่วมการทดลอง ต่อมา Binet (1900, 1905 อ้างถึงใน Gudjonsson, 1991, 2003) ได้เสนอกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำที่เกิดขึ้นในกระบวนการซักถาม (interrogative suggestibility) โดยใช้วิธีการถามคำถามนำที่เกี่ยวข้องกับรูปภาพที่ให้กลุ่มผู้ร่วมการทดลองได้ดูก่อนหน้า โดยมุ่งให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของการตอบคำถามที่สามารถเชื่อมโยงกับการระลึกได้ของความทรงจำ (memory recall) และคำให้การของบุคคล

ต่อมา Stern (1910, 1938, 1939 อ้างถึงใน Gudjonsson, 2003) ได้ศึกษาและพัฒนารูปแบบของการใช้คำถามชี้นำ (leading question) โดยผู้ถามจะใช้คำถามที่แสดงถึงความคาดหวังเพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่ตรงตามความต้องการ เป็นผลให้ผู้ตอบเกิดการบิดเบือนข้อมูลหรือยอมเชื่อตามคำถามนำที่ได้รับ ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดเช่นเดียวกับการสะกดจิต (hypnotism) Stern จึงเริ่มเสนอแนวคิดของการคล้อยตามสิ่งชี้นำในลักษณะของการถามคำถามซึ่งเกิดขึ้นภายใต้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและพัฒนากรอบแนวคิดในการทดสอบการคล้อยตามสิ่งชี้นำขึ้น

ในระยะแรกนั้น Eysenck และ Furneaux (1945 อ้างถึงใน Gudjonsson, 1991, 2003) ได้จำแนกการการคล้อยตามสิ่งชี้นำออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การคล้อยตามสิ่งชี้นำขั้นปฐมภูมิ (primary suggestibility) เป็นการทดสอบการโอนเอียงของร่างกาย (ideo-motor test) สำหรับผู้ร่วมการทดลองที่มีความเจ็บป่วยทางร่างกายและไม่สามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้ตามต้องการ จึงต้องทำตามการชี้นำด้วยการสะกดจิตเพื่อให้ร่างกายเคลื่อไหว โดยพบว่าการคล้อยตามสิ่งชี้นำขั้นปฐมภูมิ มีสหสัมพันธ์ที่สูงมากกับความสามารถในการถูกสะกดจิต และมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพในมิติความไม่มั่นคงทางอารมณ์ (neuroticism) ในระดับสูงด้วย

2. การคล้อยตามสิ่งชี้นำขั้นทุติยภูมิ (secondary suggestibility) เป็นลักษณะของการที่บุคคลรับรู้จากประสบการณ์และการชี้นำจากบุคคลอื่น โดยบุคคลจะขาดการรับรู้ถึงพื้นฐานของ

การชี้นำนั้น การคล้อยตามสิ่งชี้นำขั้นทุติยภูมิจะไม่พบความสัมพันธ์กับการถูกสะกดจิต นอกจากนี้ยังพบความสัมพันธ์ทางลบกับความจำ และความสามารถทางปัญญา

การศึกษาการคล้อยตามสิ่งชี้นำขั้นทุติยภูมิในระยะแรกนั้นมีเสนอเพียงในงานของ Stukat (1958 อ้างถึงใน Gudjonsson, 1987, 2003) เท่านั้นที่ให้ความสำคัญกับการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการสอบสวน ซึ่งการศึกษาได้สนับสนุนแนวคิดของ Binet (1900, 1905 อ้างถึงใน Gudjonsson, 2003) โดย Stukat ได้ทำการศึกษาการคล้อยตามคำถามนำกับเด็กและผู้ใหญ่ชาวสวีเดน โดยวัดประเภทของการคล้อยตามสิ่งชี้นำ รวมถึงการทดสอบการใช้คำถามนำ ที่มีการถาม 2 ครั้งในระยะเวลาที่ต่างกัน พบว่าการคล้อยตามสิ่งชี้นำมีสภาวะที่คงทน (trait) คือ แม้ว่าเวลาผ่านไป การคล้อยตามสิ่งชี้นำก็สามารถเกิดขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็มีสภาวะที่ไม่คงทน (state) ได้เช่นกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวแปรสถานการณ์ในการสอบสวนของตำรวจ ซึ่งจะเป็นผลให้บุคคลมีการคล้อยตามสิ่งชี้นำมากหรือน้อยนั่นเอง

ในศึกษาการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถาม (interrogative suggestibility) ที่มุ่งประเด็นไปยังกระบวนการสอบสวนของตำรวจนั้น ได้อธิบายไว้ในงานของ Schooler และ Loftus (1986, 1993 อ้างถึงใน Gudjonsson, 1991, 2003) และงานของ Gudjonsson และ Clark (1986) โดยได้นิยามการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถามและใช้วิธีการศึกษา ในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งจะกล่าวถึงต่อไป

การศึกษากระบวนการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถาม

การศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการคล้อยตามสิ่งชี้นำของพยานหรือผู้ต้องสงสัยในกระบวนการซักถามหรือกระบวนการสอบสวนของตำรวจ (interrogative suggestibility) นั้น มีการศึกษาใน 2 วิธีการแตกต่างกันดังนี้

1. วิธีการทางการทดลอง (experimental approach) เริ่มจากความสนใจศึกษาของ Schooler และ Loftus (1986 อ้างถึงใน Gudjonsson, 1991, 2003) โดยศึกษาลักษณะของคำถามนำและสิ่งชี้นำที่มีผลต่อการกลับคำให้การของพยาน ซึ่งเน้นไปที่กระบวนการทางปัญญาเป็นศูนย์กลาง (central cognitive mechanism) ในการตีความและการประเมินคำถามนำที่ส่งผลต่อการให้ปากคำของพยาน ซึ่งเป็นลักษณะของความสามารถในการตรวจจับความไม่สอดคล้องระหว่างสิ่งที่บุคคลสามารถสังเกตได้และการถูกนำด้วยสิ่งชี้นำ (discrepancy detection) Schooler และ Loftus ได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของการมองภาพและการถามคำถามนำที่มิได้มี

ความเกี่ยวข้องกับภาพ มักใช้คำจำกัดความการชี้นำในลักษณะนี้ว่าเป็น ความทรงจำที่ผิด (False Memory) หรือผลจากข้อมูลที่ผิด (misinformation effect) ให้คำนิยามของการคล้อยตามสิ่งชี้นำไว้ว่า “การคล้อยตามสิ่งชี้นำเป็นกระบวนการซึ่งบุคคลจะเกิดการรับรู้ข้อมูลที่ตามมาภายหลังจากการรับสารครั้งแรกและทำการประมวล รวบรวมข้อมูลนั้นร่วมกับความทรงจำที่มีอยู่เดิม”

จากคำนิยามการคล้อยตามสิ่งชี้นำของ Schooler และ Loftus (1986 อ้างถึงใน Gudjonsson, 2003) พบว่า วิธีการทางการทดลอง (experimental approach) ซึ่งมุ่งเน้นไปที่กระบวนการทางปัญญาของผู้ตอบคำถามเป็นหลัก การศึกษาโดยใช้วิธีการนี้มักใช้วิธีการให้กลุ่มตัวอย่างได้ดูภาพหรือวิดิทัศน์ จากนั้นใช้คำถามนำถามเกี่ยวกับภาพที่ให้กลุ่มตัวอย่างได้ดู (Loftus, 1979) ซึ่งในการศึกษาส่วนใหญ่มักจะใช้นิสิตหรือนักศึกษามาเป็นหน่วยตัวอย่างในการทดลอง

2. วิธีการด้านความแตกต่างระหว่างบุคคล (individual differences approach) โดย Gudjonsson และ Clark (1986) ได้พัฒนากรอบแนวคิดเพื่อทำความเข้าใจกระบวนการซักถามและผลจากการสอบปากคำของตำรวจ (police interviewing) เป็นแนวคิดที่เน้นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำ โดยมีจุดเด่นที่วิธีการและเทคนิคในการศึกษา มีการพัฒนาแนวคิด Gudjonsson และ Clark ขึ้นเพื่อเป็นมาตรฐานในการทดสอบเรื่องการคล้อยตามสิ่งชี้นำและเป็นแนวทางในการประยุกต์ใช้ ในกระบวนการยุติธรรมได้จริง

การศึกษาการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถามด้วยวิธีการด้านความแตกต่างระหว่างบุคคลจะมุ่งพิจารณาปัจจัยทางด้านความแตกต่างทางบุคลิกภาพมากกว่าเน้นไปที่กระบวนการทางปัญญาเป็นศูนย์กลางเพียงอย่างเดียว ดังเช่นการศึกษาการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยใช้วิธีการทางการทดลอง ดังนั้น ในการศึกษาด้วยวิธีการด้านความแตกต่างระหว่างบุคคลนี้ จะใช้หน่วยตัวอย่างที่มีลักษณะแตกต่างกันไป เช่น เด็กปกติ เด็กในสถานพินิจ บุคคลทั่วไป อาชญากร นักโทษ และคนไข้จิตเวช เป็นต้น

ความแตกต่างระหว่างการชี้นำ (Suggestion) และการคล้อยตามสิ่งชี้นำ (Suggestibility)

การชี้นำกับการคล้อยตามสิ่งชี้นำมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง และเพื่อให้เข้าใจลักษณะของการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้ชัดเจนยิ่งขึ้นจึงควรทำความเข้าใจถึงความแตกต่างดังต่อไปนี้

McDougall (1908 อ้างถึงใน Gudjonsson, 2003) ให้นิยามของการชี้นำว่า เป็นกระบวนการสื่อสารที่เกิดจากการที่บุคคลยอมรับในสาร ซึ่งอาจมีเนื้อหาที่ไม่สมเหตุสมผลเพียงพอ

Gheorghiu (1972, 1989 อ้างถึงใน Gudjonsson, 1991, 2003) อธิบายว่า การชี้นำอาจเป็นถ้อยคำที่ชักจูงบนพื้นฐานความเชื่อ ความชอบ ความนิยม ที่มีอยู่เดิมของบุคคลที่ถูกชี้นำ เช่น บุคคลที่มีความเชื่อในด้านโหราศาสตร์ หรือการที่บุคคลถูกโน้มน้าวให้มีการฆ่าตัวตายเมื่อนับถือในลัทธิใดลัทธิหนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งที่บุคคลเกิดการตอบสนองเมื่อสิ่งที่ชี้นำตรงกับความต้องการหรือความเชื่อของตน

Gudjonsson (2003) ได้ขยายความว่า การชี้นำ (suggestion) เป็นการกระตุ้นให้บุคคลเกิดปฏิกิริยาตอบสนองต่อสารซึ่งเป็นตัวชี้นำ ส่วนการคล้อยตามสิ่งชี้นำ (suggestibility) จะเป็นแนวโน้มของบุคคลในการเลือกตอบสนองทางใดทางหนึ่ง ซึ่งหมายถึงบุคคลมีสิทธิเลือกว่าจะเชื่อตามคำถามชี้นำหรือไม่ก็ได้ เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่มีความกำกวมและจำเป็นต้องเลือก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลและลักษณะของคำถามนำที่ผู้ถามเสนอ รวมทั้งสภาพแวดล้อมในขณะที่การถามคำถามเกิดขึ้นด้วย

จึงสรุปได้ว่า การชี้นำ หมายถึง การกระตุ้นให้บุคคลเกิดทางเลือกทางใดทางหนึ่งเท่านั้น และการคล้อยตามสิ่งชี้นำ จะเป็นโอกาสของบุคคลในการเลือกตอบสนองต่อสิ่งชี้นำที่ได้รับในทางใดทางหนึ่งนั่นเอง

ทั้งนี้ การศึกษาการคล้อยตามสิ่งชี้นำที่ผ่านมายังพบว่า การคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถาม (Interrogative suggestibility) มีลักษณะที่แตกต่างจากการคล้อยตามสิ่งชี้นำ (suggestibility) แบบอื่น ๆ ซึ่งสามารถพิจารณาได้ 4 ลักษณะ (Gudjonsson, 2003) ดังนี้

1. การคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถามจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการถามคำถามที่เกิดในปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ใกล้ชิด ซึ่งการนำไปใช้จริงนั้นมักจะใช้ในกระบวนการสอบปากคำพยานหรือผู้ต้องสงสัย หรือสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการสัมภาษณ์งาน การคัดเลือกบุคคลเข้าศึกษาได้ โดยจะเห็นว่าจะต้องมีการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างบุคคลเกิดขึ้น คือ มีการถามคำถามและการตอบคำถามในลักษณะเผชิญหน้า ซึ่งเป็นการถามตัวต่อตัว จึงมีความแตกต่างจากการวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำประเภทอื่น ๆ ที่สามารถทำในห้องทดลองกับบุคคลจำนวนมากได้

2. การถามคำถามจะเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ เหตุการณ์ เรื่องราวที่ได้ผ่านมาในชีวิตและความจำ ทำให้การคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการสอบสวนแตกต่างจากการชี้นำแบบอื่น ๆ ตรงที่การชี้นำในแบบอื่นนั้นจะเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ความรู้สึกและไหวพริบในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทันทีทันใด เช่น การเห็นภาพ และตอบคำถามหลังจากที่กลุ่มตัวอย่างได้ดูภาพแล้วเสร็จ เป็นต้น

3. การคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถามจะมีส่วนประกอบที่สำคัญที่เกิดจากความไม่แน่นอนหรือความกำกวมของสถานการณ์ ซึ่งสัมพันธ์กับความสามารถในกระบวนการทางปัญญาของบุคคลในการจัดการกับความไม่แน่นอนหรือความกำกวมนั้น เป็นกระบวนการที่บุคคลอาจตีความเรื่องราวจากความรู้ ประสบการณ์ ทำให้คิดว่ามันควรจะเป็นไปในสิ่งที่ตนเองรู้และเชื่อ ซึ่งอาจไม่เป็นไปตามความเป็นจริงที่เกิดขึ้นก็ได้

4. จุดเด่นของการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถาม คือ มีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียด ซึ่งมีความสำคัญต่อพยาน เหยื่อ ผู้ต้องสงสัยหรือผู้ถูกซักถาม การให้ผลป้อนกลับทางลบด้วยการแสดงคำวิจารณ์ติชมหรือแสดงออกทางสีหน้าท่าทางของผู้ถามสามารถทำให้ผู้ตอบเกิดความกดดัน ความวิตกกังวล ความไม่สบายกายไม่สบายใจขึ้นได้ ซึ่งจะมีผลต่อแนวโน้มในการเลือกตอบคำถามและทำให้เกิดการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้

แนวคิดของ Gudjonsson และ Clark

เป็นแนวคิดที่เน้นไปที่กระบวนการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถาม ที่มุ่งพิจารณาความแตกต่างของบุคคล โดย Gudjonsson และ Clark (1986) ได้นิยามการคล้อยตามสิ่งชี้นำว่า *"การตอบสนองต่อสิ่งชี้นำ (suggestibility) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ใกล้ชิด ที่คนเรามักยอมรับข้อมูลจากสิ่งชี้นำในระหว่างการถามคำถาม และเป็นผลทำให้เกิดพฤติกรรมสนองตอบสิ่งชี้นำนั้น ๆ"* ซึ่งในคำนิยามนี้จะประกอบด้วยส่วนที่สัมพันธ์กัน คือ

1. ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (a social interaction) ซึ่งในกระบวนการยุติธรรมจะหมายถึงปฏิสัมพันธ์ในกระบวนการสืบสวนสอบสวนที่เกิดขึ้นระหว่างตำรวจกับพยานหรือผู้ต้องสงสัย โดยมองว่าตำรวจจะมีอำนาจเต็มที่ในการควบคุมสถานการณ์

2. กระบวนการถามคำถาม (a question procedure) ซึ่งประกอบด้วยผู้เข้าร่วมกระบวนการอย่างน้อย 2 บุคคล ได้แก่ ผู้ถามและผู้ตอบ โดยผู้ถามจะถามในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวที่ผู้ตอบได้เห็น ได้ยิน หรือได้กระทำในอดีตที่ผู้ตอบจำได้หรือมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ซึ่งอาจมีความเกี่ยวข้องกับสภาวะอารมณ์และความคิดเห็นของผู้ตอบที่มีต่อเรื่องราวนั้นได้

3. คำถามที่ประกอบด้วยสิ่งชี้นำ (a question containing a suggestion) โดยอาจเป็นคำถามที่มาจากความคาดหวังของผู้ถามที่มีต่อผู้ตอบซึ่งจะแสดงออกมาได้หลายลักษณะ ทั้งทางคำพูด สีหน้า และท่าทาง หรือแม้แต่การถามคำถามซ้ำ

4. การยอมรับสิ่งชี้นำ (acceptance of suggestion) ซึ่งจะเกิดได้ง่ายเมื่อผู้ตอบเผชิญกับความไม่แน่นอน (uncertainty) ในเนื้อความของคำถาม, ความไว้วางใจในตัวผู้ถาม (interpersonal trust) และความคาดหวังของผู้ถามในการตอบคำถาม (expectation of success)

5. การตอบสนองโดยพฤติกรรม (a behavior response) มองว่าผู้ตอบจะบิดเบือนคำตอบได้เมื่อได้รับการวิจารณ์ติชมหรือข้อมูลป้อนกลับทางลบ เนื่องจากผู้ตอบจะรู้สึกว่าคำตอบที่ได้ตอบในการถามครั้งแรกนั้นอาจผิดหรือไม่ถูกยอมรับ ฉะนั้นเมื่อมีการถามคำถามเดิมซ้ำอีกครั้ง ผู้ตอบอาจมีการเปลี่ยนคำตอบไปตามความคาดหวังของผู้ถามได้

ในที่นี้เพื่อให้มีความกระชับในการกล่าวถึงบ่อยครั้ง จึงจะขอใช้คำว่า “การคล้อยตามสิ่งชี้นำ” แทน “คล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถาม”

แนวคิดของ Gudjonsson และ Clark (1986) อธิบายว่า การคล้อยตามสิ่งชี้นำจะเกิดขึ้นได้ขึ้นอยู่กับกลวิธีการเผชิญปัญหาของบุคคล (coping strategies) เมื่อเผชิญกับความไม่แน่นอนของสถานการณ์และความคาดหวัง ประกอบกับการที่บุคคลมีความไว้วางใจเกิดขึ้น เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่มีการถามคำถามบุคคลจะเลือกยอมรับหรือปฏิเสธการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้โดยอิสระ ในการทดสอบการคล้อยตามสิ่งชี้นำจึงมีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทางสังคมด้วย (Wangstaff, 1991) ดังนั้นการคล้อยตามสิ่งชี้นำจึงจำเป็นจะต้องพิจารณาส่วนประกอบทั้ง 3 ดังนี้

1. **ความไม่แน่นอน** (uncertainty) หมายถึง การที่ผู้ตอบไม่รับทราบถึงคำตอบที่ถูกต้องแน่นอนของคำถาม ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้เมื่อไม่มีเหตุการณ์นั้นปรากฏขึ้นในความทรงจำหรืออาจปรากฏขึ้นแบบไม่สมบูรณ์ ทำให้ในบางครั้งผู้ตอบเกิดการยอมรับคำถามชี้นำได้ แม้จะรู้ว่าเป็นคำตอบที่ผิดก็ตาม สาเหตุเป็นเพราะอยากทำให้ผู้ถามพึงพอใจหรือไม่กล้าปฏิเสธคำถามนำอย่างเปิดเผย หากสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นจะเรียกว่าเป็น การยอมตาม (compliance) เนื่องจากการยอมตามจะเป็นลักษณะที่บุคคลเกิดการยอมเชื่อตามความคิดเห็นของบุคคลส่วนใหญ่ (majority group) ซึ่งบุคคลอาจจินตนาการได้ว่าบุคคลส่วนใหญ่จะต้องตอบเช่นนี้ เป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนเจตคติได้ ดังนั้น ในการทดสอบการคล้อยตามคำถาม จึงเป็นการทดสอบแนวโน้มในการตอบคำถามของบุคคลในสถานการณ์ที่มีความกำกวม ฉะนั้นการปิดบังวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการวัดจึงมีความจำเป็นในการลดการเกิดอคติ (bias) ของบุคคลที่มีต่อคำถามและสามารถทำให้บุคคลเกิดการยอมรับที่แท้จริง (private acceptance) ได้

2. **ความไว้วางใจระหว่างบุคคล** (interpersonal trust) หมายถึง การที่ผู้ตอบมีความเชื่อถือในเจตนาของผู้ถาม ว่าผู้ถามจะไม่หลอกลวงหรือมีเล่ห์เหลี่ยมเมื่อถามคำถามจะทำให้ผู้ตอบตล้อยตามได้ง่าย ผู้ตอบที่มีความสงสัยในเจตนาของผู้ถามจะไม่เต็มใจยอมรับในสิ่งชี้นำที่

ถูกเสนอ ฉะนั้นคำถามชี้นำที่ดีจะต้องมีความน่าเชื่อถือหรือมีความเป็นไปได้ด้วย เพื่อสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้ถามและผู้ตอบให้เกิดขึ้น

3. **ความคาดหวังว่าจะประสบความสำเร็จ** (expectation of success) หมายถึง ความคาดหวังของผู้ถามที่ให้แก่ผู้ตอบว่าจะสามารถตอบได้ตรงตามที่ผู้ถามต้องการ ผู้ตอบจะไม่กล้ายอมรับว่าตนไม่รู้คำตอบและจะพยายามตอบให้ถูกต้อง ประกอบกับแสวงหาความไว้วางใจจึงส่งผลเกิดการคล้อยตามคำถามชี้นำได้มาก

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น แนวคิดของ Gudjonsson และ Clark (1986) ได้แสดงให้เห็นว่าบุคคลจะคล้อยตามสิ่งชี้นำได้เมื่อบุคคลนั้นตกอยู่ในเงื่อนไขทั้งความไม่แน่นอนของสถานการณ์ การขาดความไว้วางใจระหว่างบุคคล และความคาดหวังระดับสูงที่ได้รับในขณะซักถาม ซึ่งการคล้อยตามสิ่งชี้นำในแนวคิดนี้จะพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสภาพแวดล้อม โดยให้ความสำคัญกับลักษณะของ **คำถามนำ** (leading questions) และ **ผลป้อนกลับทางลบ** (negative feedback) โดยคำถามนำนั้นจะเป็นลักษณะของคำถามที่มาจากความคาดหวังของผู้ถามจากสถานการณ์ที่ได้รับฟัง เนื้อหาของคำถามจะเป็นไปในรูปแบบที่บุคคลส่วนใหญ่คาดว่าน่าจะเกิดขึ้นหรือสามารถอนุมานได้ ส่วนการให้ผลป้อนกลับทางลบจะเป็นสัญญาณที่ส่งไปเพื่อทำให้ผู้ตอบเกิดทางเลือกในการยืนยันคำตอบเดิมหรือมีการเปลี่ยนคำตอบได้

การให้ผลป้อนกลับสามารถให้ทั้งทางบวกหรือทางลบ และเป็นการสื่อสารโดยเปิดเผยหรือโดยนัย (Gudjonsson, 2003) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การให้ผลป้อนกลับทางลบโดยนัย (implicit negative feedback) เช่น การถามคำถามซ้ำ ๆ เป็นต้น
2. การให้ผลป้อนกลับทางบวกโดยนัย (implicit positive feedback)เช่น การทำให้ผู้ตอบรู้สึกสบายใจด้วยการ ยกย่องหรือแสดงความเห็นอกเห็นใจเมื่อผู้ตอบให้คำตอบได้ตามที่ผู้ถามต้องการ
3. การให้ผลป้อนกลับทางลบโดยเปิดเผย (explicit negative feedback) เช่น ผู้ถามบอกอย่างเปิดเผยว่าตนคิดว่าผู้ตอบทำผิดพลาดหรือโกหกตน เพื่อเป็นการสื่อว่าคำตอบนั้นไม่เป็นที่ยอมรับและต้องการให้ตอบใหม่
4. การให้ผลป้อนกลับทางบวกโดยเปิดเผย (explicit positive feedback) เช่น ผู้ถามให้การเสริมแรงกับคำตอบที่ตนต้องการโดยอาจพูดว่า “ดี” หรือ “ถูกต้อง” เป็นต้น

Gudjonsson และ Clark (1986) กล่าวว่า การให้ผลป้อนกลับทางลบมีประสิทธิภาพมากกว่าการให้ผลป้อนกลับทางบวกเพราะผลป้อนกลับทางลบจะทำให้เกิดความกำกวมของสถานการณ์เพิ่มขึ้น ผู้ตอบมีแนวโน้มตอบสนองต่อคำถามนำและเปลี่ยนคำตอบของตนมากยิ่งขึ้น แต่หากผู้ตอบปฏิเสธผลป้อนกลับทางลบหรือเกิดความสงสัย เช่น คิดว่าตนอาจถูกหลอกก็จะทำให้เกิดพฤติกรรมต่อต้านขึ้น Gudjonsson และ Clark อธิบายว่า การตอบสนองต่อผลป้อนกลับทางลบนั้นเกิดจากตัวแปรสถานการณ์และอารมณ์มากกว่าเกิดจากคำถามชี้นำโดยตรง

Tata และ Gudjonsson (1990) ทำการทดสอบอิทธิพลของอารมณ์และผลป้อนกลับทางวาจากับการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยใช้มาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ (GSS) พบว่า ผลป้อนกลับทางลบจะสามารถทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความเครียดและความวิตกกังวล ทำให้เกิดการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้ง่ายและเมื่อวัดซ้ำอีกครั้งหลังจากที่ผ่านมา 1 สัปดาห์ ก็พบผลว่ากลุ่มตัวอย่างมีการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้มากเมื่อได้รับผลป้อนกลับทางลบเช่นเดียวกับการวัดครั้งแรก ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าปัจจัยทางปัญญาและบุคลิกภาพนั้นเป็นสิ่งที่คงที่ ดังนั้นจึงสามารถวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้อย่างน่าเชื่อถือ อีกทั้งยังสามารถทำนายแนวโน้มของบุคคลในการตอบสนองต่อการถามคำถามที่เกิดขึ้นต่อการสื่อสารของบุคคลในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย

เมื่อพิจารณาลักษณะของการให้ผลป้อนกลับทางลบจะเห็นว่า การให้ผลป้อนกลับทางลบสามารถสร้างความกดดันและทำให้ผู้ตอบเกิดความลังเล แนวคิดของ Gudjonsson และ Clark (1986) ได้อธิบายลักษณะของสาเหตุของความกดดันและความลังเลที่ได้รับจากผลป้อนกลับทางลบ ว่ามาจาก

1. บุคคลถูกทำให้เชื่อว่าตนจะ***ต้อง***หาคำตอบให้ได้
2. บุคคลถูกทำให้เชื่อว่าตน***ควร***จะรู้คำตอบ
3. บุคคลได้รับ***คาดหวัง***จากผู้ถามว่าน่าจะรู้คำตอบและน่าจะตอบได้

จากแนวคิดดังกล่าวจึงพอสรุปได้ว่า บุคคลจะยอมรับการชี้นำหรือไม่นั้นต้องประกอบไปด้วยความไม่แน่นอน การไว้วางใจผู้อื่น และความคาดหวังจากผู้อื่น นอกจากนี้ผู้ตอบจะยอมเชื่อตามคำถามชี้นำหรือไม่นั้นยังขึ้นอยู่กับการประเมินทางปัญญา (cognitive appraisal) เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่มีการถามคำถามและยังขึ้นอยู่กับกลวิธีการเผชิญปัญหา (coping strategy) ที่บุคคลนำมาใช้ด้วย

จากพื้นฐานทางทฤษฎีและเงื่อนไขดังกล่าว จึงทำให้เกิดแนวคิดในการพัฒนามาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ (Gudjonsson Suggestibility Scale หรือ GSS; Gudjonsson, 1984b) ขึ้นเพื่อ

ใช้ในการประเมินการตอบสนองของบุคคลที่มีต่อคำถามนำและผลป้อนกลับทางลบ ซึ่งตามลักษณะของแนวคิด Gudjonsson และ Clark (1986) ได้ให้ความสำคัญกับข้อมูล 2 ชนิด คือ

การยอมเชื่อตามคำถามชี้นำ (yield) เป็นลักษณะของการที่ผู้ตอบได้มีความเห็นพ้องต้องกันกับคำถามที่ใช้ถาม ซึ่งผู้ถามจะถามคำถามนำซึ่งเป็นลักษณะคำถามที่มีการใส่ความคาดหวังหรือคำตอบที่อาจไม่ได้กล่าวถึง แต่ผู้ตอบสามารถตีความจากเนื้อเรื่องได้ ซึ่งคำถามนำนั้นจะกระทำ 2 ครั้ง คือ ก่อนและหลังการให้ผลป้อนกลับทางลบ

การเปลี่ยนคำตอบ (shift) เป็นการเปลี่ยนคำตอบในการถามคำถามนำครั้งที่สอง ซึ่งจะถามคำถามเช่นเดียวกับในครั้งแรกและถามภายหลังจากผู้ตอบได้รับผลป้อนกลับทางลบ ซึ่งการเปลี่ยนคำตอบนี้จะเกิดจากความกดดันที่ผู้ตอบได้รับจากผู้ถาม ทั้งนี้ความไม่แน่นอนของสถานการณ์ ความไว้วางใจ และความคาดหวังที่ได้รับจากผู้ถาม ทำให้เกิดการเปลี่ยนคำตอบได้

นอกจากนี้ ข้อมูลที่ได้จากมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ (GSS) อีกชนิดที่สามารถบ่งชี้ถึงลักษณะของการคล้อยตามคำถามนำได้ คือ การคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม (total suggestibility) โดยได้จากการหาผลรวมของคะแนนระหว่างการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 และการเปลี่ยนคำตอบ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมตามแนวคิดของ Gudjonsson และ Clark (1986)

ในการศึกษาการคล้อยตามสิ่งชี้นำนี้มีนักวิจัยมากมายได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของการคล้อยตามสิ่งชี้นำกับตัวแปรต่าง ๆ เช่น ความวิตกกังวล เชาวน์ปัญญา ความเคารพในตนเอง ความต้องการเป็นที่ปรารถนาของสังคม กลวิธีเผชิญปัญหา ลักษณะบุคลิกภาพของผู้ถาม การกำกับการแสดงออก บุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ และความทรงจำของบุคคล ดังที่พบในงานวิจัยของ Polczyk (2005) ซึ่งจะกล่าวถึงในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคล้อยตามสิ่งชี้นำภายหลัง

ทั้งนี้การคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถามยังมีวิธีวัดการระลึกข้อมูลโดยอิสระ (free recall) ซึ่งการวัดนี้มีขึ้นเพื่อลวงให้ผู้ตอบเชื่อว่า ในกระบวนการศึกษาเป็นการวัดความทรงจำจริง เนื่องจากเมื่อผู้ตอบรับรู้วัตถุประสงค์ของการวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำอาจทำให้ผู้ตอบตอบคำถาม

โดยใช้อคติและต่อต้านคำถามชี้นำได้ ซึ่งการวัดการระลึกโดยอิสระตามกระบวนการวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ ผู้ศึกษาสามารถนำข้อมูลการระลึกโดยอิสระไปใช้ในการหาความตรงของเครื่องมือหรือหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอื่นๆ ที่ได้จากการวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้

จากงานวิจัยมากมายได้พบว่า ผู้ที่มีความทรงจำที่ดี จะมีการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้น้อยกว่าผู้ที่มีระดับความสามารถทางสติปัญญาในระดับต่ำและผู้ที่มีความสามารถทางสติปัญญาในระดับสูงจะมีการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้น้อยกว่าบุคคลที่มีความสามารถทางปัญญาในระดับต่ำ (Gudjonsson, 1984b, 1988b, 1991, 1997, 2003; Gudjonsson & Clare, 1995) ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ผู้ที่มีความทรงจำดีสามารถจดจำเรื่องราวที่ได้พบหรือประสบได้อย่างแม่นยำ ดังนั้นเมื่อเผชิญกับการซักถามด้วยคำถามชี้นำ บุคคลเหล่านี้จะสามารถปฏิเสธคำถามที่มีการชี้นำได้ ในทางตรงกันข้าม บุคคลที่มีความสามารถทางปัญญาในระดับต่ำหรือความทรงจำไม่ดี เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ในการซักถามจะไม่มีความมั่นใจในคำตอบที่ถูกต้องของคำถามที่ตนเผชิญ ดังนั้นเมื่อเผชิญกับสถานการณ์มีความกำกวมและคำถามที่มีการนำ บุคคลเหล่านี้จึงคล้อยตามสิ่งชี้นำได้มากกว่าบุคคลที่มีระดับสติปัญญาในระดับสูง

มาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถาม

การสร้างมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถามในระยะแรกนั้น ได้มีการพัฒนาจากแนวคิดของ Stern (1938 อ้างถึงใน Gudjonsson,1984b, 1987, 1991) เรื่องการถามคำถามโดยใส่ความคาดหวังและความรู้ของผู้ถามเข้าไปในการถาม เกิดเป็นคำถามชี้นำขึ้น โดยกล่าวว่า “คำถามชี้นำสามารถก่อให้เกิดการบิดเบือนข้อมูลที่บุคคลมีอยู่ในความทรงจำได้” ต่อมา Gudjonsson (1984a, 1984b) ได้ศึกษาเทคนิคและวิธีการสอบปากคำของเจ้าหน้าที่ตำรวจในรูปแบบต่าง ๆ พบว่าการคล้อยตามคำถามนำสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในเด็กและผู้ใหญ่และเห็นว่าการวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำที่มีขึ้นในขณะนั้นยังไม่ได้มีการพัฒนาขึ้นอย่างเป็นมาตรฐาน จึงได้สร้างมาตร Gudjonsson Suggestibility Scale หรือ GSS (Gudjonsson, 1984b) ขึ้น โดยใช้ลักษณะของคำถามนำและการให้ผลป้อนกลับทางลบเพื่อวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ โดยเน้นไปที่ การยอมเชื่อตามคำถามชี้นำและการเปลี่ยนคำตอบหลังจากได้รับผลป้อนกลับทางลบ

ทั้งนี้ Gudjonsson ได้คิดค้นมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำขึ้นมา 2 ชิ้น คือ Gudjonsson Suggestibility Scale 1 หรือ GSS1 (Gudjonsson, 1984b) และได้พัฒนา Gudjonsson Suggestibility Scale 2 หรือ GSS2 (Gudjonsson, 1987) ซึ่งทั้งสองมาตรมีวัตถุประสงค์ในการใช้

ที่แตกต่างกัน ในมาตร GSS1 สร้างขึ้นด้วยวัตถุประสงค์เพื่อการทดสอบการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการสอบสวนของตำรวจ โดยเสนอเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับการโจรกรรมและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสถานีตำรวจ ต่อมาเห็นว่าการศึกษาการคล้อยตามสิ่งชี้นำสามารถนำไปใช้ได้อย่างแพร่หลายมากขึ้น ทั้งในเรื่องของการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานและการคัดเลือกนิสิตนักศึกษาเพื่อเข้าศึกษาต่อ จึงได้พัฒนามาตรวัด GSS2 ขึ้น โดยเสนอเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทั่วไปที่พบเห็นได้ในชีวิตจริง

ในการใช้มาตร GSS นั้นผู้ถามจะต้องไม่แสดงให้ผู้ตอบทราบวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของมาตร โดยแจ้งให้ผู้ตอบทราบว่า “ในการทดลองนี้จะเป็นการวัดความทรงจำ” เพื่อเป็นการลวงผู้เข้าร่วมการทดลองและใช้วิธีการให้ผู้ตอบได้ระลึกเรื่องราวที่ได้ฟัง ซึ่งในกระบวนการของ Gudjonsson และ Clark (1986) จะมีการวัดการระลึกถึง 2 ครั้ง คือการวัดการระลึกที่เกิดขึ้นภายหลังจากการฟังเรื่องราวทันที (immediately recall) และการวัดการระลึกภายหลังจากฟังเรื่องเมื่อเวลาผ่านมาแล้วประมาณ 50 นาที (delayed recall) ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการวัดการระลึกเป็นการทำให้ผู้ตอบแน่ใจว่าการวัดนี้เป็นการวัดความความทรงจำ การที่ผู้ตอบทราบวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของมาตรอาจทำให้ผู้ตอบเกิดการต่อต้านในการตอบคำถามชี้นำขึ้นได้ นอกจากนี้ยังสามารถนำคะแนนที่ได้จากการระลึกนี้ไปหาความสัมพันธ์กับตัวแปร ที่ได้จากการทำมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ GSS ได้อีกด้วย

อย่างไรก็ตามกระบวนการวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถามตามแนวคิดของ Gudjonsson และ Clark (1986) เพื่อให้ได้คะแนนการยอมตามสิ่งชี้นำ การเปลี่ยนคำตอบ และคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมนั้นมีกระบวนการที่ซับซ้อน จึงขอสรุปเป็นภาพเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจดังภาพที่ 2

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

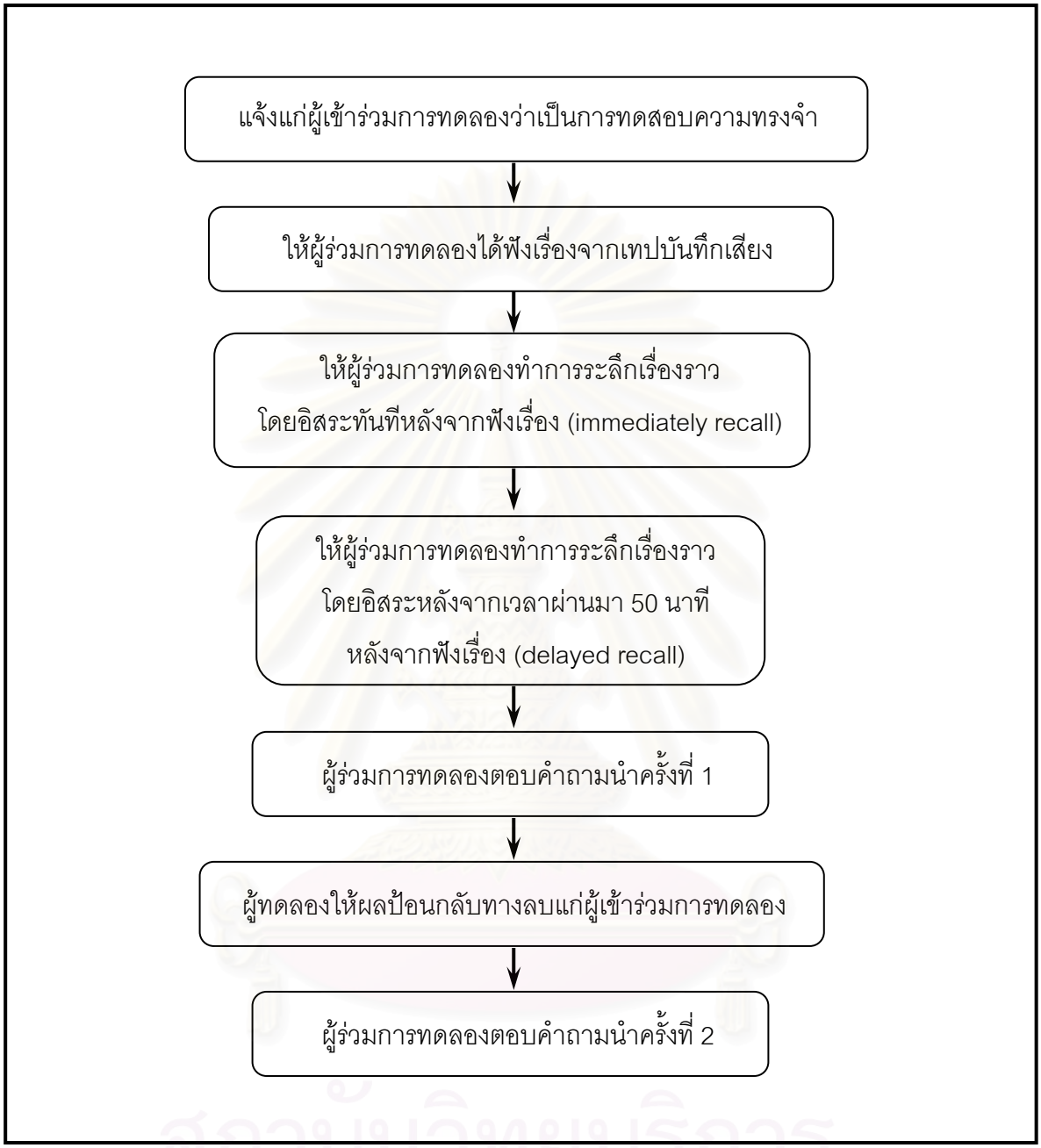

ภาพที่ 2 กระบวนการวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำตามแนวคิดของ Gudjonsson และ Clark (1986)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะของมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ

มาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำฉบับที่ 2 (Gudjonsson Suggestibility Scale 2 หรือ GSS 2; Gudjonsson, 1997) ประกอบด้วย

1. เรื่องราวสั้น ๆ ประกอบด้วย 40 วลี ที่เสนอด้วยเทปบันทึกเสียง โดยเสนอเนื้อเรื่องดังนี้

แอนนาและจอห์น/ เป็นคู่สามีภรรยาที่มีความสุข/ ทั้งคู่อายุประมาณ30ปี/ พวกเขามีลูก 3คน/ เป็นลูกชาย2คน/ และลูกสาว1คน/ พวกเขาอาศัยอยู่ในบังกะโลหลังเล็กๆหลังหนึ่ง/ ที่มีสระว่ายน้ำ/ ในสวน/ จอห์นทำงานในธนาคาร/ และแอนนาทำงานในร้านหนังสือ/ กับพี่สาวของเธอ/ ที่ชื่อมาเรีย/ เช้า/ วันอังคารวันหนึ่ง/ ในเดือนกรกฎาคม/ คู่สามีภรรยาได้ออกจากบ้าน/ เพื่อไปทำงาน/ พวกเขาเห็นเด็กชายคนหนึ่ง/ ขี่จักรยาน/ ไหลลงมาตามทางลาดชัน/ กำลังตะโกนร้องขอความช่วยเหลือ/ แอนนาและจอห์นจึงวิ่งตามเด็กชาย/ จอห์นจับจักรยานไว้ได้/ และทำให้มันหยุด/ เด็กชายตกใจมาก/ แต่ไม่ได้รับบาดเจ็บแต่อย่างใด/ และกล่าวว่าเบรกจักรยานเสีย/ แอนนาและจอห์นจำเด็กคนนี้ได้/ เขาชื่อวิลเลียม/ เป็นลูกคนสุดท้อง/ ของเพื่อนบ้าน/ ที่ทำงานบริษัททัวร์/ ที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่ง/ ในเมืองใกล้ๆ/ บางครั้งในช่วงฤดูหนาว/ คู่สามีภรรยาของทั้ง2ครอบครัวจะไปเล่นสกีกัน/ ส่วนลูกๆของทั้ง2ครอบครัว/ ชอบที่จะอยู่กับปู่และย่า/ ที่อยู่ในชนบท

2. คำถามที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวที่นำเสนอซึ่งจะประกอบด้วยคำถาม 20 คำถาม ซึ่งแบ่งเป็นคำถาม 2 ลักษณะ (Gudjonsson, 1984b, 1997) ดังนี้

2.1 คำถามที่แสดงข้อเท็จจริง 5 คำถาม เป็นคำถามที่ถามถึงข้อเท็จจริงหรือข้อความที่มีการกล่าวถึงในเนื้อเรื่อง คำถามจะกระจายอยู่ในคำถามนำทั้ง 15 ข้อ เพื่อเป็นการซ่อนวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของมาตร ตัวอย่างคำถามเช่น “คู่สามีภรรยาชื่อแอนนาและจอห์นใช่ไหม” “เด็กชายชื่อวิลเลียมใช่ไหม” เป็นต้น ผู้ที่ตอบว่า “ใช่” ในคำถามส่วนนี้จะถือว่าเป็นคำตอบที่ถูก แต่การนับคะแนนในมาตร GSS จะไม่นำคะแนนที่ได้จากการวัดในส่วนนี้มารวม จึงไม่มีคะแนนในส่วนนี้

2.2 คำถามนำ15 คำถามจะประกอบด้วยคำถามนำ 3 ลักษณะ คือ

2.1.1 คำถามนำ (leading question) เป็นคำถามนำที่ผู้ถามสร้างขึ้นจากโครงสร้างของเนื้อเรื่องข้างต้น และจะไม่แสดงการนำอย่างเด่นชัดมากเกินไป คำถามในส่วนนี้จะเป็นการหาข้อสนับสนุนให้แก่ความคาดหวังที่ผู้ถามมีต่อผู้ตอบ โดยจะไม่แสดงออกซึ่งความ

คาดหวังนั้นอย่างโจ่งแจ้ง เป็นคำถามที่ผู้ตอบสามารถตีความได้ แต่ไม่ได้กล่าวถึงในเนื้อเรื่อง ตัวอย่างคำถามเช่น “คู่สามีภรรยามีกระท่อมเล่นสกีอยู่บนเขาใช่ไหม” มาจากข้อสนับสนุนที่ว่าการที่คู่สามีภรรยาไปเล่นสกี จึงเป็นไปได้ว่าทั้งคู่น่าจะมีกระท่อมเล่นสกีอยู่บนเขา

2.2.2 คำถามที่แสดงการยืนยัน (affirmative question) เป็นคำถามที่ไม่มีข้อสันนิษฐานที่ชัดเจนและไม่ได้มาจากความคาดหวังที่ผู้ถามมีต่อผู้ตอบ แต่จะเป็นคำถามที่สามารถทำให้เกิดการคล้อยตามได้ง่าย ซึ่งผู้ตอบอาจแต่งเรื่องราวขึ้นมาได้เอง ทำให้ผู้ตอบมีการยืนยันคำถามนั้น ตัวอย่างคำถามเช่น “โดยปกติเด็กชายขี่จักรยานไปโรงเรียนใช่ไหม” ซึ่งในเรื่องไม่ได้กล่าวถึง แต่ผู้ตอบสามารถตีความได้ว่าอุบัติเหตุจากการขี่จักยานของเด็กชายในตอนเช้า น่าจะมาจากการที่เด็กชายขี่จักรยานไปโรงเรียน เป็นต้น

2.2.3 คำถามที่ให้ทางเลือกที่ผิด (false alternative questions) เป็นคำถามที่แสดง 2 ตัวเลือก เป็นตัวเลือกมีความคลุมเคลือหรือกำกวม ซึ่งไม่ได้มีการกล่าวถึงในเรื่องแต่ทั้งสองตัวเลือกจะมีลักษณะที่ใกล้เคียงกับวัตถุ บุคคล หรือเหตุการณ์ที่กล่าวถึง ตัวอย่างคำถามเช่น “คู่สามีภรรยาเลี้ยงสุนัขหรือแมว” เป็นต้น คำถามชนิดนี้จะไม่มีข้อใดถูกต้อง เมื่อผู้ตอบเลือกตอบในทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งผู้ตอบจะได้รับคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำ

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาลักษณะของคำถามนำและคำถามที่แสดงการยืนยันจะพบว่าคำถามทั้ง 2 ลักษณะมีลักษณะไม่แตกต่างกัน (Gudjonsson, 1997) เนื่องจากว่า เป็นคำถามที่ผู้ตอบสามารถตีความได้จากเนื้อเรื่องและสามารถอนุมานได้ว่า เนื้อความในคำถามเป็นเรื่องที่น่าจะเกิดขึ้นได้จริง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ

Polczyk (2005) แปลมาตร GSS 1 และ GSS 2 เป็นภาษาโปลิส (Polish) เพื่อเป็นเครื่องมือในการวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำและนำมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำที่แปลเป็นภาษาโปลิสแล้วมาเปรียบเทียบคุณสมบัติของมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำของ Gudjonsson (1984b) ซึ่งเป็นภาษาอังกฤษ โดยศึกษาลักษณะทั่วไปของมาตร GSS1 และ GSS2 โดยหาความสัมพันธ์ของมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำกับเชาวน์ปัญญา (intelligence) การกลัวการประเมินทางลบ (fear of negative evaluation) ความต้องการเป็นที่ปรารถนาของสังคม (social desirability) รูปแบบการระบุสาเหตุ (locus of control) และความสามารถในการจินตนาการเป็นภาพ (imagery ability) และหาความสัมพันธ์ระหว่างการคล้อยตามสิ่งชี้นำกับบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ

โดยทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มที่ให้ทำมาตร GSS1 ใช้กลุ่มตัวอย่าง 148 คน และกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มที่ให้ทำมาตร GSS2 ใช้กลุ่มตัวอย่าง 207 คน การทดลองทำโดยให้กลุ่มตัวอย่างเข้าทดสอบเป็นรายบุคคล ผู้ทดลองจะแจ้งผู้เข้าร่วมการทดลองว่าการวิจัยครั้งนี้เป็นการวัดเชาวน์อารมณ์ (EQ) ความจำ (memory) และลักษณะบุคลิกภาพ (personality) ซึ่งจะทำการวัดด้วยมาตร GSS1 หรือ GSS2 ที่แปลเป็นภาษาโปลิส (Polish) โดยการสุ่ม พร้อมทั้งวัดการระลึกโดยอิสระ ทั้งช่วงเวลาระหว่างการระลึกทันทีหลังจากที่ได้ฟังเรื่องและการระลึกเมื่อเวลาผ่านไปหลังจากฟังเรื่องประมาณ 50 นาที จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 ทำมาตรวัดต่างๆ ได้แก่ มาตรวัด GSS1, มาตรวัดบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ (NEO Five-Factor Inventory หรือ NEO-FFI), มาตรวัดการกลัวการประเมินทางลบ (Fear of Negative Evaluation Scale – brief version หรือ FNE), มาตรวัดความต้องการเป็นที่ปรารถนาของสังคม (The Marlowe-Crowne Social Desirability Scale หรือ MC), มาตรวัดเชาวน์ปัญญา (The Raven's Progressive Matrices หรือ RPM) และมาตรวัดรูปแบบการระบุสาเหตุแบบรับรู้ว่าผลต่างๆ สามารถควบคุมได้จากภายในตนเองและภายนอกตนเอง (Internal-External Locus of Control Scale หรือ I-E)

จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 ทำมาตรวัดต่างๆ ได้แก่ มาตรวัด GSS2, มาตรวัดความหมกมุ่น (Tellegen Absorption Scale หรือ TAS), มาตรวัดประสบการณ์การแยกตัวออกจากสังคม (Dissociative Experiences Scale หรือ DES), มาตรวัดการจิตนาการเป็นภาพ (Vividness of Imagery)

ผลการทดลองในกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่1 ที่ได้ทำมาตร GSS 1 (n = 148) พบว่า เชาวน์ปัญญา (IQ) มีความสัมพันธ์ทางลบกับการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1, การยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 และการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม ความต้องการเป็นที่ปรารถนาของสังคมมีสหสัมพันธ์ทางบวกกับการเปลี่ยนคำตอบ และความทรงจำมีความสัมพันธ์ทางลบกับตัวบ่งชี้ทุกตัวในการวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ และผลการทดลองในกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 ที่ได้ทำมาตร GSS 2 (n = 203) พบว่าความทรงจำมีความสัมพันธ์ทางลบกับตัวบ่งชี้ทุกของการวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ ได้แก่ การยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 การยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 การเปลี่ยนคำตอบ และการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม เช่นเดียวกับในมาตร GSS 1 นอกจากนี้ยังพบความสัมพันธ์ทางบวกของการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 การเปลี่ยนคำตอบ และการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม กับการจินตนาการเป็นภาพอีกด้วย

โดยสรุป พบว่าการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถาม จะมีสหสัมพันธ์ทางลบกับเชาวน์ปัญญาและความทรงจำ นอกจากนี้ยังพบสหสัมพันธ์ทางบวกกับความต้องการเป็นที่

ปรารถนาของสังคมและการจินตนาการเป็นภาพ อย่างไรก็ตามในการศึกษานี้ ไม่พบสหสัมพันธ์ระหว่างการคล้อยตามสิ่งชี้นำกับบุคลิกภาพ 5 องค์ประกอบ การกลัวการประเมินทางลบ รูปแบบการระบุสาเหตุ การหมกมุ่น และการแยกตัวออกจากสังคม

Scullin และ Ceci (2001) ได้พัฒนามาตรวัดการคล้อยตามสำหรับเด็กขึ้นซึ่งสร้างขึ้นโดยใช้ วีดิทัศน์แทนการให้ฟังเรื่อง เรียกว่า Video Suggestibility Scale for Children หรือ Video SSC โดยใช้พื้นฐานการสร้างมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำจากแนวคิดของ Gudjonsson และ Clark (1986) ซึ่งเรื่องราวในวีดิทัศน์จะเกี่ยวข้องกับงานวันเกิดและการแกะของขวัญ จากนั้นนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับเด็กก่อนวัยเรียน ที่มีอายุ 3 ถึง 5 ปี จำนวน 195 คน และพิจารณาการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำคำถามชี้นำ และการเปลี่ยนคำตอบ ซึ่งผลพบว่า เด็กมีการคล้อยตามสิ่งชี้นำคล้ายคลึงกับในผู้ใหญ่ เด็กที่มีอายุมากกว่าจะสามารถจำเรื่องราวที่ได้ดูจากวีดีทัศน์ได้ดีกว่าเด็กที่มีอายุน้อย และเด็กที่อายุมากกว่าจะมีแนวโน้มในการเปลี่ยนคำตอบมากกว่าเมื่อได้รับผลป้อนกลับทางลบ

การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม (Assertiveness)

1. **ความหมายของการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม**

การที่บุคคลจะคล้อยตามคำถามนำได้หรือไม่นั้นยังขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคล การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมของบุคคลเป็นลักษณะอย่างหนึ่งซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการสื่อสารที่สามารถแสดงออกมาได้ทั้งทางวาจา น้ำเสียงและท่าทาง ซึ่งการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมจะมีผลต่อการสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นอย่างมาก จากการศึกษาได้มีผู้ให้คำนิยามการกล้าแสดงออกไว้แตกต่างกัน ดังนี้

Bower และ Bower (1976) ให้ความหมายของการกล้าแสดงออกว่าเป็นการแสดงความรู้สึกนึกคิดของบุคคลออกมา รวมถึงการสามารถเอ่ยคำปฏิเสธได้อย่างเหมาะสมปราศจากความกังวล พร้อมทั้งกล่าวคำชื่นชมยินดีได้อย่างจริงใจ มั่นใจ ซึ่งการกล้าแสดงออกนี้เป็นพฤติกรรมที่สามารถเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงได้

Kearney, Betty, Plax, และ Mccroskey (1984) ระบุว่า การกล้าแสดงออก หมายถึงความสามารถของบุคคลในการร้องขอ การแสดงความไม่เห็นด้วย สามารถแสดงสิทธิและ

ความรู้สึกของตนออกมาได้อย่างชัดเจน สามารถรักษาการสื่อสารของตนกับผู้อื่นให้เป็นไปได้ด้วยดี และสามารถยืนอยู่บนความเป็นตัวตนได้อย่างเหมาะสม

Fensterheim และ Bear (1975) กล่าวว่า การมีพฤติกรรมการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมเป็นเรื่องของการแสดงทางอารมณ์อย่างเป็นอิสระโดยปราศจากความวิตกกังวล บุคคลสามารถแสดงความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ของตนออกมาได้อย่างเหมาะสม โดยตระหนักถึงสิทธิของตนและผู้อื่น ในทางกลับกันบุคคลที่ไม่กล้าแสดงออกมักจะเก็บอารมณ์ ความรู้สึก และความนึกคิดของตน ไม่สามารถจัดการอารมณ์ของตนได้ เพราะบุคคลเชื่อว่าตนเองมีปมด้อย อาจรู้สึกถึงความไม่สบายใจหรือความกลัว เช่นอาจคิดว่า “ถ้าฉันปฏิเสธเขา เขาจะไม่ชอบฉัน” “ถ้าฉันพูดไม่ดีกับเขาแล้วเขาจะโกรธฉัน” “เจ้านายจะไล่ฉันออกถ้าฉันขอขึ้นเงินเดือน” เป็นต้น ฉะนั้นการพัฒนาการกล้าแสดงออกของบุคคลจึงต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานในการรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง (self-concept) และมีความเคารพในตนเองด้วย (self-esteem)

2. การแบ่งประเภทของการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

Bower และ Bower (1976) ได้อธิบายลักษณะของการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมออกเป็น 12 ลักษณะ ดังนี้

1. การพูดแสดงความรู้สึก (Use feeling-talk) บุคคลสามารถแสดงความชอบและความสนใจออกมาได้ว่าตนรู้สึกอย่างไร มีความคิดเช่นไร โดยสามารถแสดงความรู้สึกที่แท้จริงออกมาได้อย่างตรงไปตรงมาได้อย่าเหมาะสม

2. การพูดเกี่ยวกับตนเอง (Talking about yourself) เมื่อบุคคลแสดงพฤติกรรมหรือกระทำสิ่งที่มีคุณค่า บุคคลจะสามารถบอกเล่าเรื่องราวของตนเองกับคนรอบข้าง โดยไม่ผูกขาดการสนทนาไว้แต่เพียงผู้เดียว ไม่พูดจาโอ้อวดและสามารถพูดถึงความสำเร็จของตนได้อย่างเหมาะสม

3. การพูดจาทักทายปราศรัย (Make greeting-talk) บุคคลสามารถแสดงความเป็นมิตรและสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลที่ต้องการทำความรู้จักได้ ยิ้มแย้มแจ่มใสและการกล่าวแสดงความยินดีที่ได้พบด้วยน้ำเสียงที่แสดงความยินดี สามารถสร้างการสนทนาที่ดีต่อไปได้

4. การยอมรับคำชมเชย (Accept compliment) บุคคลสามารถยอมรับคำชมเชยได้อย่างจริงใจ และไม่ปฏิเสธคำชมเชยที่ได้รับ

5. การแสดงสีหน้าอย่างเหมาะสม (Use appropriate facial talk) บุคคลจะสามารถแสดงออกทางสีหน้าและน้ำเสียงได้ตรงตามความรู้สึกที่แท้จริง สามารถสบตาคู่สนทนาได้อย่างเหมาะสม

6. การแสดงความไม่เห็นด้วยอย่างสุภาพ (Disagree mildly) บุคคลจะสามารถแสดงออกได้อย่างสุภาพโดยไม่เสแสร้ง เมื่อมีความรู้สึกว่าไม่เห็นด้วยกับข้อความในการสนทนานั้น ซึ่งอาจแสดงออกด้วยการเลิกคิ้ว หรี่ตา ส่ายศีรษะ หรือทำการเปลี่ยนหัวข้อในการสนทนา โดยสามารถแสดงออกมาได้อย่างเหมาะสมและสุภาพ

7. การขอให้แสดงความกระจ่างชัด (Ask for clarification) เมื่อมีผู้ให้คำแนะนำ คำสั่งสอนหรือคำอธิบายที่กำกวมไม่ชัดเจน บุคคลสามารถซักถามเพื่อให้เข้าใจในความหมายของคำแนะนำสั่งสอนได้อย่างชัดเจน หรือขอร้องให้มีการอธิบายใหม่ให้ชัดเจนยิ่งขึ้นได้

8. การถามเหตุผล (Ask why) เมื่อมีผู้มาขอร้องให้ทำสิ่งที่ไม่สมเหตุสมผล บุคคลสามารถถามเหตุผลที่ชัดเจนของสิ่งที่จะทำได้อย่างตรงไปตรงมา เช่น อาจถามว่า ทำไมถึงต้องทำสิ่งนั้นด้วย

9. การแสดงออกซึ่งความไม่เห็นด้วยอย่างชัดเจน (Express active disagreement) เมื่อบุคคลเกิดความคิดเห็นที่ไม่ตรงกับผู้อื่น บุคคลสามารถแสดงความไม่เห็นด้วย โดยสามารถแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างออกไป สามารถบอกความคิดและความรู้สึกของตนได้

10. การพูดเพื่อรักษาสิทธิของตน (Speak up for your right) บุคคลสามารถเรียกร้องสิทธิของตนเองได้เมื่อรู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม จะไม่ยอมให้ใครมาเอาเปรียบตนเอง เมื่อรู้สึกว่าตนถูกเอารัดเอาเปรียบในการทำงานก็สามารถปฏิเสธได้โดยไม่เก็บมาคิดว่าเป็นความผิดของตน สามารถเรียกร้องสิทธิอันชอบธรรมของตนและขอร้องให้ผู้อื่นแสดงต่อตนเองอย่างยุติธรรมด้วย

11. การยืนกราน (Be persist) เมื่อรู้สึกว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรม บุคคลสามารถทำการร้องทุกข์และยืนหยัดในวัตถุประสงค์ของตนเอง จนกว่าจะได้รับความพอใจ แม้มีผู้ใดคัดค้านก็จะไม่เลิกล้มความตั้งใจนั้น

12. การเลี่ยงการให้คำอธิบายกับทุกๆความคิดเห็น (Avoid justifying every opinion) บุคคลสามารถยุติการโต้เถียงในการสนทนา โดยการยุติการวิจารณ์ เช่น เมื่อมีบุคคลหนึ่งถามเหตุผลว่าทำไม ๆ ตลอดเวลา บุคคลจะสามารถหยุดคำถามโดยการปฏิเสธที่จะให้ความเห็นใดใดเพิ่มเติมหรือการถามคำถามนั้นกลับไปแก่ผู้ถาม โดยบุคคลอาจมีเหตุผลของตนเองโดยไม่จำเป็นต้องบอกว่าตนมีความคิดเห็นต่อเรื่องนั้นอย่างไร

Fensterheim และ Bear (1975) ได้มองลักษณะของการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมในมิติที่แตกต่างกันออกไปโดยได้แบ่งเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. บุคคลสามารถเปิดเผยตนเองได้อย่างอิสระผ่านทางคำพูดและการแสดงออก สามารถพูดถึงความคิด ความรู้สึก และความต้องการของตนได้อย่างเป็นอิสระ

2. บุคคลสามารถสื่อสารกับคนอื่นๆได้ในทุกระดับ ทั้งกับคนแปลกหน้า เพื่อนฝูง บุคคลในครอบครัว ซึ่งการสื่อสารนี้จะมีลักษณะเปิดกว้าง จริงใจ มีความซื่อสัตย์ และเหมาะสม

3. สามารถเป็นผู้ให้คำแนะนำได้และทำในสิ่งที่ตนต้องการ ในทางกลับกันสามารถรอคอยสิ่งที่จะเกิดขึ้นและสามารถทำให้สิ่งนั้นเกิดขึ้นได้

4. บุคคลสามารถแสดงถึงความเคารพในตนเอง มีความตระหนักในตนเองว่าตนไม่สามารถเป็นผู้ชนะได้เสมอไปยอมรับข้อจำกัด และพยายามทำให้ดีที่สุด ไม่ว่าจะแพ้หรือชนะเพื่อรักษาความเคารพในตนเองไว้

โดยสรุป การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม หมายถึง การแสดงความรู้สึกที่แท้จริงของตนออกมาอย่างเหมาะสม เปิดเผย และเป็นไปตามธรรมชาติ ปราศจากความวิตกกังวลทางอารมณ์ สามารถเรียกร้องสิทธิของตนได้อย่างเหมาะสม มีการสื่อสารที่ตรงไปตรงมาและมีประสิทธิภาพ สามารถรักษาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้

3. งานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

3.1 ลักษณะของการไม่กล้าแสดงออก

Alberti และ Emmons (1974) ให้ความหมายของการไม่กล้าแสดงออกโดยแบ่งออก 2 ประเภท คือ

1. การไม่กล้าแสดงออกอย่างทั่วไป ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องจากบุคคลมีความขลาดอาย เป็นนิสัยพื้นฐานของตนอยู่แล้ว เป็นบุคคลที่เงียบโดยจะไม่แสดงความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาให้ผู้อื่นได้รับรู้ ไม่สร้างการรบกวนให้ผู้อื่นรำคาญใจ ถึงแม้ตนจะรู้สึกลำบากใจก็ตาม

2. การไม่กล้าแสดงออกตามสถานการณ์ กล่าวคือ สถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ เป็นตัวกำหนดก่อให้บุคคลเกิดความไม่สบายใจและเกิดพฤติกรรมไม่กล้ายืนหยัดในสิทธิขึ้น

Fensterheim และ Bear (1975) ได้อธิบายลักษณะของการไม่กล้าแสดงออกว่าเป็นลักษณะของบุคคลซึ่งขาดการพัฒนาทางบุคลิกภาพ ขาดการพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้อื่น มีความเจ็บปวดทางจิตใจ โดยจำแนกลักษณะของการไม่กล้ายืนหยัดในสิทธิไว้ ดังนี้

1. บุคคลมีความขลาดอาย ยอมอยู่ใต้อำนาจของบุคคลอื่น จะไม่พูดแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาแม้ว่าตนเองจะเป็นผู้เดือดร้อนหรือไม่สบายใจ จะยอมรับว่าตนเป็นผู้ผิดในทุก ๆ สถานการณ์มากกว่าที่จะแสดงความเสียใจกับผู้อื่น

2. บุคคลจะไม่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น เปิดเผย ตรงไปตรงมา กล่าวคือ บุคคลจะสื่อสารในลักษณะที่พูดอ้อม ๆ บุคคลจะเก็บอารมณ์ความรู้สึกของตน ไม่สามารถแสดงความต้องการของตนเองออกมาได้อย่างชัดเจน ซึ่งเกิดจากการที่บุคคลขาดความพึงพอใจในชีวิตและมีการสื่อสารที่ไม่เหมาะสม อาจพูดผิดที่ผิดเวลา ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางในการสนทนา และขาดความใส่ใจในความต้องการของคู่สนทนา

3. การกล้าแสดงออกซึ่งสิทธิในเรื่องบางเรื่อง เป็นลักษณะที่บุคคลอาจล้มเหลวในการแสดงออกซึ่งสิทธิในสถานการหนึ่ง แต่สามารถแสดงออกซึ่งสิทธิได้ในสถานการณ์อื่นๆ บุคคลสามารถแสดงความรู้สึกของตนออกมา แต่ไม่สามารถแสดงความโกรธของตนออกมาได้อย่างเต็มที่ เช่นบางคนอาจกล้าแสดงออกเมื่ออยู่บ้าน แต่ไม่กล้าแสดงออกเมื่ออยู่ในที่ทำงาน หรือกล้าแสดงออกกับบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่ไม่กล้าแสดงออกกับอีกบุคคลหนึ่ง เช่น กล้าแสดงออกกับเพื่อนรวมงาน แต่ไม่กล้าแสดงออกกับผู้ที่เป็นนาย เป็นต้น ซึ่งลักษณะนี้จะเกิดในช่วงสั้นๆและสามารถฝึกฝนให้กล้าแสดงออกซึ่งสิทธิได้ง่ายที่สุด

4. การมีพฤติกรรมที่ไม่สมดุล (deficits) บุคคลไม่สามารถสบตาเมื่อเผชิญหน้ากับคู่สนทนา พูดน้อย และไม่สามารถเป็นผู้เริ่มต้นการสนทนากับผู้อื่นก่อนได้ ซึ่งลักษณะนี้ก็สามารถสร้างเสริมและพัฒนาได้

5. การถูกจำกัดด้วยข้อจำกัดบางอย่าง คือการที่บุคคลรับรู้ถึงสิ่งที่ตนสามารถทำได้และมีทักษะในการทำสิ่งนั้นให้สำเร็จได้ แต่กลัวถูกปฏิเสธ กลัวว่าผู้อื่นจะโกรธ หรือกลัวการวิพากษ์วิจารณ์ทำให้ไม่สามารถทำสิ่งที่ตนมีความสามารถได้

6. การที่บุคคลมีลักษณะนิสัยบางอย่างแทรกเข้ามา เนื่องจากบุคคลได้เรียนรู้วิธีการที่ผิดและไม่สามารถจัดการกับปัญหานั้นได้ เป็นลักษณะนิสัยของบุคคลที่รู้สึกไม่พึงพอใจ แต่อาจคุ้นเคย และไม่คิดที่จะเปลี่ยนลักษณะนิสัยนั้น

โดยสรุป การไม่กล้าแสดงออก หมายถึง การขลาดอายไม่กล้าพูดถึงความรู้สึกของตนเองออกมาอย่างแท้จริง กลัวการประเมินทางลบจากผู้อื่น ไม่แสดงความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของตนออกมาอย่างตรงไปตรงมา ไม่กล้าตัดสินใจ เนื่องจากขาดความมั่นใจและความเคารพในตัวเอง ไม่สามารถหาวิธีใหม่ๆ ในการจัดการกับความไม่พึงพอใจของตนเองได้ อย่างไรก็ตามการไม่กล้าแสดงออกนี้สามารถพัฒนาและแก้ไขได้

3.2 พฤติกรรมก้าวร้าว

Alberti และ Emmons (1947) มองว่าลักษณะการกล้าแสดงออกและความก้าวร้าวมีความใกล้เคียงกัน จึงได้แบ่งพฤติกรรมก้าวร้าวออกเป็น 2 ลักษณะดังนี้

1. ความก้าวร้าวอย่างทั่วไป บุคคลมีความก้าวร้าวต่อผู้อื่นเนื่องจากบุคคลมีความเชื่อมั่นในตนเองมาก จึงมักดูถูกผู้อื่น แสดงคำสั่งให้ผู้อื่นทำตามคำสั่ง มักก้าวร้าวในทุกสถานการณ์

2. ความก้าวร้าวตามสถานการณ์ โดยลักษณะนี้จะมีสาเหตุมาจากสถานการณ์แวดล้อม ไม่ได้มีสาเหตุมาจากตัวบุคคล อาจเป็นเพราะบุคคลเผชิญกับสถานการณ์ที่บีบบังคับก็เป็นได้

เมื่อพิจารณาความหมาย และลักษณะของการกล้าแสดงออก การไม่กล้าแสดงออก และความก้าวร้าว พบว่าลักษณะบุคลิกภาพทั้ง 3 ลักษณะนี้มีความใกล้เคียงกันมาก ดังนั้นจึงขอจำแนกให้เห็นความแตกต่าง ดังตารางที่1

ตารางที่ 1

เปรียบเทียบลักษณะของการไม่กล้าแสดงออก การกล้าแสดงออก และความก้าวร้าว

การไม่กล้าแสดงออก	การกล้าแสดงออก	ความก้าวร้าว
มักจะปฏิเสธตนเอง (Self-denying)	มักจะเพิ่มคุณค่าให้ตนเอง (Self-enhancing)	ใช้ผู้อื่นเพื่อเพิ่มคุณค่าให้ตนเอง(Self-enhancing at expense of other)
ถูกละเมิดสิทธิ ถูกเอารัดเอาเปรียบ	ป้องกันสิทธิของตน และเคารพในสิทธิของผู้อื่น	ละเมิดสิทธิ เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น
ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ	บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการโดยไม่ทำร้ายความรู้สึกของผู้อื่น	บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการบนความเดือดร้อนของผู้อื่น
รู้สึกคับข้องใจไม่มีความสุข กลัวการประเมินทางลบจากผู้อื่น	มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง เกิดความมั่นใจและมีความเคารพในตนเอง	ป้องกันตนเอง ชวนทะเลาะ ดูถูกเหยียดหยามผู้อื่น
เก็บความรู้สึกและแยกตัว	เข้าสังคมและแสดงความรู้สึกของตนได้อย่างเหมาะสม	บันดาลโทสะ โกรธ และเป็นศัตรูกับผู้อื่น
ยอมให้ผู้อื่นเลือกวิถีทาง	เลือกวิถีทางด้วยตนเอง	เลือกวิถีทางให้ผู้อื่น

ที่มา: Alberti และ Emmons (1947)

สรุป การกล้าแสดงออก หมายถึง การที่บุคคลสามารถแสดงความรู้สึกที่แท้จริงของตนออกมาอย่างเหมาะสม เปิดเผย และเป็นไปตามธรรมชาติ ปราศจากความวิตกกังวลทางอารมณ์ สามารถเรียกร้องสิทธิของตนได้อย่างเหมาะสม มีการสื่อสารที่ตรงไปตรงมาและมีประสิทธิภาพ สามารถรักษาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้

การไม่กล้าแสดงออก หมายถึง ที่บุคคลมีความขลาดอายไม่กล้าพูดถึงความรู้สึกของตนเองออกมาอย่างแท้จริง กลัวการประเมินทางลบจากผู้อื่น ไม่แสดงความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาอย่างตรงไปตรงมา ไม่กล้าตัดสินใจ เนื่องจากขาดความมั่นใจ ทักษะและประสบการณ์ในการประเมินปัญหา

Gudjonsson (2003) ศึกษาการกล้าแสดงออกและการคล้อยตามคำถามนำในกระบวนการซักถาม พบว่า การกล้าแสดงออกมีความสัมพันธ์ทางลบกับคะแนนจากมาตร GSS 1 โดยพบว่า บุคคลที่ไม่กล้าแสดงออก จะไม่สามารถประเมินปัญหา และหาวิธีการในการจัดการกับปัญหาได้ดีเท่าที่ควร เมื่อเผชิญกับความกำกวมของสถานการณ์และความกดดันจากความคาดหวังของผู้ถาม จะทำให้บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบไม่กล้าแสดงออกเกิดการคล้อยตามคำถามนำได้ง่ายกว่าบุคคลที่กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

งานวิจัยของ Gudjonsson (1988a) เป็นหลักฐานสำคัญที่แสดงให้เห็นว่า การคล้อยตามคำถามนำซึ่งถูกวัดโดยมาตร GSS 1 (Gudjonsson, 1984b) มีความสัมพันธ์ทางลบกับการกล้าแสดงออกของบุคคลที่วัดโดย Rathus Assertive Scale (Rathus, 1973 อ้างถึงใน Gudjonsson, 1988a) ซึ่งทำการวัดโดยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 30 คน และพบความสัมพันธ์ทางลบทั้งสิ้นใน การยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 การยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 การเปลี่ยนคำตอบ และคะแนนการคล้อยตามคำถามนำโดยรวม ซึ่งผลจากงานวิจัยนี้อธิบายว่า บุคคลที่ไม่กล้าแสดงออกจะกลัวการประเมิน และไม่สามารถแสวงหาวิธีการในการจัดการกับแรงกดดันระหว่างการซักถามได้ทำให้เกิดการคล้อยตามคำถามชี้นำหรือสิ่งชี้นำที่เกิดในกระบวนการซักถามได้ง่าย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อารมณ์

มนุษย์กับอารมณ์เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกันมาตั้งแต่มนุษย์ถือกำเนิด การรับรู้อารมณ์ของมนุษย์นั้นเกิดจากการกระตุ้นภายนอกครรภ์มารดาที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งมนุษย์มีการเรียนรู้และพัฒนาอารมณ์ของตนได้ตั้งแต่วัยทารก ฉะนั้นในแต่ละบุคคลจะมีการเรียนรู้วิธีการแสดงออกและตอบสนองทางอารมณ์ที่แตกต่างกัน (Ekman, Friesen, & Ellsworth, 1982) โดยอาจแสดงออกมาทางสีหน้า หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงทางกล้ามเนื้อ มีการกระตุก หรือเกร็ง เป็นต้น Ekman และคณะ อธิบายว่าการแสดงอารมณ์ของมนุษย์ออกมานั้นมีสาเหตุดังนี้

1. ลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ลักษณะรูปร่างของแต่ละบุคคล
2. ลักษณะเฉพาะในแต่ละเงื่อนไขของเหตุการณ์ ได้แก่ การให้เงื่อนไขจากสังคม บรรทัดฐานสังคมที่บุคคลจะต้องปรับตัวในเหมาะสมกับสถานการณ์ เช่น การไปงานศพ การไปงานแต่งงาน งานไปเยี่ยมผู้ป่วยในสถานพยาบาล เป็นต้น
3. ลักษณะที่เปลี่ยนแปลงของแต่ละบุคคล ได้แก่ บทบาทในสังคม เจตคติ
4. ลักษณะตามสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ได้แก่ ในช่วงที่ทำการสนทนา การฟังเรื่องราวต่างๆ การระลึกเรื่องราวต่างๆ เป็นต้น

ในการศึกษาเรื่องอารมณ์นั้น ผู้ศึกษาได้มีเทคนิคและวิธีการมากมายที่นำมาใช้ในการเหนี่ยวนำอารมณ์ให้เกิดขึ้นในห้องทดลอง เช่น การให้ผู้เข้าร่วมการทดลองฟังเพลงที่เหนี่ยวนำอารมณ์ ให้ระลึกเรื่องราวที่เป็นประสบการณ์ในอดีต การให้ดูภาพ ฉาก หรือวิดีทัศน์ที่แสดงอารมณ์ และการให้เลือกคำศัพท์คุณศัพท์ (adjective) ที่แสดงอารมณ์ในลักษณะต่างๆ เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ทางด้านอารมณ์กับตัวแปรต่างๆ เช่น เจตคติ ความทรงจำ การตัดสินใจ เป็นต้น

ความสำคัญของอารมณ์

Parkinson, Totterdell, Briner, และ Reynolds (1996) ได้อธิบายไว้ว่า อารมณ์มีความสำคัญกับการดำรงชีพของมนุษย์ เพราะอารมณ์สามารถส่งผลต่อการทำงานและการประมวลข้อมูลทางจิตได้ในหลายด้าน ดังนี้

1. การรับรู้ เมื่อบุคคลมีอารมณ์ในทางบวกบุคคลจะตีความสิ่งที่ตนรับรู้ไปในด้านบวก ในทางกลับกัน เมื่อบุคคลมีอารมณ์ทางลบบุคคลจะตีความในสิ่งที่ตนรับรู้ไปในด้านลบ กล่าวคือ อารมณ์สามารถเป็นสื่อกลางในการส่งผ่านข้อมูล หรือกรองข้อมูลได้ คือ เมื่อบุคคลมีอารมณ์

ทางบวกบุคคลจะมุ่งเน้นพิจารณาวัตถุหรือเหตุการณ์ไปในมุมมองทางบวก แต่เมื่อบุคคลมีอารมณ์ทางลบบุคคลก็จะมุ่งเน้นพิจารณาไปในทางลบ

2. การคิดเชิงเหตุผลและการตัดสินใจ เมื่ออารมณ์ส่งผลต่อการรับรู้ อารมณ์ก็จะส่งผลต่อกระบวนการในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย ทำให้อารมณ์มีผลต่อการคิดเชิงเหตุผลและการตัดสินใจตามมาด้วย เช่น เมื่อบุคคลรับรู้ข้อโต้แย้งไปในทางบวก ก็เป็นไปได้ที่จะนำไปสู่การคิดเชิงเหตุผลและการตัดสินใจในทางบวก ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลรับรู้ข้อโต้แย้งไปในทางลบ ก็เป็นไปได้ที่บุคคลจะนำไปสู่การคิดเชิงเหตุผลและตัดสินข้อสรุปไปในทางลบ

3. การประมวลสารโน้มน้าวใจ เมื่อเนื้อหาของสารที่เสนอมีเหตุผลที่อ่อน การทำให้บุคคลมีอารมณ์บวกสามารถเพิ่มความสำเร็จในการโน้มน้าวใจได้ ในทางกลับกัน เมื่อสารที่ใช้ในการโน้มน้าวใจมีเหตุผลที่อ่อน การทำให้บุคคลมีอารมณ์ทางลบสามารถลดความสำเร็จในการโน้มน้าวใจ ทั้งนี้ เนื่องจากว่าเมื่อบุคคลมีอารมณ์ทางบวก บุคคลจะพยายามรักษาอารมณ์ทางบวกนั้นไว้ทำให้ไม่ระวังในการพิจารณาข้อมูลที่ได้รับ ทำให้สารโน้มน้าวใจแม้จะมีเหตุผลที่อ่อนก็สามารถทำให้โน้มน้าวใจได้ดี

4. ความจำ อารมณ์สามารถส่งผลต่อความจำได้ 3 ทาง คือ การบันทึกข้อมูลเป็นความจำ การเก็บสะสมความจำและการเรียกคืนความจำจากแหล่งเก็บความจำ งานวิจัยของ Bower (1981) ได้สนับสนุนผลของอารมณ์ต่อการบันทึกและการเรียกคืนความจำ ว่า เมื่อผู้เข้าร่วมการทดลองมีสภาพอารมณ์ในขณะระลึกคล้ายกับในขณะที่ทำการบันทึกความจำ ข้อมูลในความทรงจำจะถูกระลึกได้ดีกว่า

5. การให้ความช่วยเหลือ อารมณ์มีความเกี่ยวพันกับพฤติกรรมการช่วยเหลือ กล่าวคือ เมื่อบุคคลอยู่ในสภาวะอารมณ์ดี บุคคลจะให้ความช่วยเหลือมากกว่า เมื่อบุคคลอยู่ในสภาวะอารมณ์ที่ไม่ดี

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นว่าอารมณ์มีความสำคัญต่อมนุษย์มากเพราะอารมณ์จะส่งผลต่อสุขภาพกาย สุขภาพจิต การดำรงอยู่ในสังคม และการดำรงชีวิตประจำวัน รวมไปถึงส่งผลต่อการสื่อสารระหว่างบุคคลด้วย ดังนั้นในกระบวนการสอบปากคำนั้นอารมณ์จึงมีส่วนในการช่วยให้บุคคลสามารถบันทึกข้อมูล เก็บความทรงจำ และการเรียกคืนข้อมูลออกจากความทรงจำด้วย จึงเป็นที่น่าศึกษาว่า เมื่อมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ นั้น อารมณ์จะส่งผลต่อการคล้อยตามคำถามนำหรือสิ่งชี้นำอื่นๆ อย่างไร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคล้อยตามสิ่งชี้นำและอารมณ์

การศึกษาเรื่องอารมณ์กับการคล้อยตามสิ่งชี้นำนั้น มีการศึกษาทั้งในวิธีการทางการทดลอง (experimental approach) และวิธีการด้านความแตกต่างระหว่างบุคคล (individual differences approach) ดังที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น ซึ่งทั้งสองวิธีการนี้ ให้ผลทางการศึกษาเรื่องอารมณ์ในลักษณะที่แตกต่างกัน จึงขอเสนองานวิจัย ดังนี้

Tata และ Gudjonsson (1990) ได้พบว่า การให้ผลป้อนกลับทางลบ เป็นสิ่งหนึ่งที่มีอิทธิพลต่ออารมณ์ เนื่องจากการได้รับผลป้อนกลับทางลบนั้น เป็นการสร้างความกดดันระหว่างบุคคลให้เกิดขึ้นเป็นผลให้มีการตอบคำถามผิด เนื่องจากเป็นการสร้างความกำกวมของสถานการณ์ให้มากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้ที่ได้รับเกิดทางเลือกที่จะยอมเชื่อตามคำถามนำ และทำให้เกิดการบิดเบือนความทรงจำที่มีอยู่แต่เดิมได้ โดยเฉพาะในบุคคลที่มีความเครียดสูง ซึ่งเมื่อบุคคลมีความเครียดสูงแล้ว บุคคลจะมีความวิตกกังวลสูงด้วย การคล้อยตามสิ่งชี้นำจึงเกิดขึ้นได้มาก ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่ทำให้บุคคลเกิดความเครียดจะทำให้ระดับอารมณ์มีความเข้มข้นมากขึ้น อีกทั้งเป็นการเพิ่มแรงกดดันทางสังคมให้สูงขึ้นด้วย การคล้อยตามสิ่งชี้นำจึงเป็นไปได้สูงมาก ทั้งนี้ ปรากฏการนี้อาจเกิดขึ้นในระยะสั้นๆ เนื่องจากอารมณ์มีความเป็นสภาวะชั่วคราว ฉะนั้นการคล้อยตามสิ่งชี้นำที่ได้รับอิทธิพลจากอารมณ์จึงสามารถลดลงได้

Ridley และ Clifford (2004) การศึกษาอิทธิพลของการเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์ทุกข์ หรือวิตกกังวลที่มีต่อการนำไปสู่ข้อมูลที่ผิดไปจากความเป็นจริงที่เกิดในอดีต โดยศึกษาภายได้กรอบวิธีการศึกษาการคล้อยตามสิ่งชี้นำด้วยวิธีการทดลอง ภายใต้เงื่อนไขการถามคำถามที่นำไปในทางที่ผิด ได้แก่ เวลาในการเหนี่ยวนำอารมณ์ ระหว่างการจดจำข้อมูลที่ผิดเข้าสู่ความทรงจำ การเรียกคืนข้อมูลออกจากความทรงจำ และกลุ่มควบคุมคือไม่ใช่ทั้งในขณะจดจำและขณะเรียกคืนข้อมูลจากความทรงจำ พบว่า กลุ่มผู้เข้าร่วมการทดลองที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์มีความทุกข์จะมีการยอมเชื่อตามข้อมูลที่นำไปในทางที่ผิด ได้มากกว่ากลุ่มที่ถูกเหนี่ยวนำให้มีอารมณ์สุขหรือไม่เกิดอารมณ์ใด ๆ เลย แสดงให้เห็นว่าเมื่อบุคคลเกิดความเครียดและความวิตกกังวลเพิ่มมากขึ้นทำให้ความสามารถในการจดจำรายละเอียดน้อยลงและมีแนวโน้มในการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้มากขึ้น ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากความวิตกกังวลของบุคคลทำให้บุคคลลดการรับรู้ต่อสิ่งชี้นำที่ได้รับได้ทำให้เกิดการผนวกประสบการณ์ความรู้ที่มีอยู่แต่เดิม หรือสิ่งที่เป็นบรรทัดฐานทางสังคมเข้าสู่ความทรงจำ เกิดเป็นความทรงจำใหม่ขึ้นได้ ฉะนั้นอารมณ์จึงมีผลต่อกระบวนการจัดการกับปัญหาของบุคคลที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ละสถานการณ์ อารมณ์ทางลบเมื่อเผชิญกับความกำกวมของ

สถานการณ์ และความคาดหวังจากผู้อื่นในการตอบคำถาม อาจทำให้บุคคลมีความมั่นใจในตนเองลดลงและยอมรับในคำถามชี้นำที่ผู้ถามได้ทำการซักถามได้ง่าย

Porter, Spencer, และ Birt (2003) ศึกษาอิทธิพลของอารมณ์ของพยานผู้เห็นเหตุการณ์ที่มีต่อความทรงจำที่ถูกบิดเบือนไป ผู้เข้าร่วมการทดลอง 90 คน ถูกคัดเลือกเข้าสู่การทดลองเกี่ยวกับอารมณ์ โดยแจ้งผู้ร่วมการทดลองว่าเป็นการทดลองเกี่ยวกับความจำโดยแบ่งอารมณ์ออกเป็น 3 ลักษณะ คือ อารมณ์ทางบวก อารมณ์กลาง ๆ และอารมณ์ทางลบ โดยให้ครึ่งหนึ่งของผู้ร่วมการทดลองได้ตอบคำถามชี้นำ ชั่วโมงถัดมาให้ผู้ร่วมการทดลองทุกคนระลึกเกี่ยวกับฉากหนังที่เสนอผ่านจอคอมพิวเตอร์และถามคำถาม 10 คำถาม ซึ่ง 5 คำถามนำซึ่งเป็นข้อมูลที่ผิด

ผลการทดลองพบว่า กลุ่มที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์ทางลบจะมีการคล้อยตามคำถามชี้นำที่ผิดและมีการบิดเบือนความทรงจำได้มากที่สุด อีกทั้งมีแนวโน้มที่จะตอบคำถามที่เป็นข้อเท็จจริงได้ผิดมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ และยังสามารถระลึกรายละเอียดของภาพหรือเรื่องราวที่ให้ดูจากวิดีทัศน์ได้น้อยกว่ากลุ่มที่มีอารมณ์กลาง ๆ และอารมณ์ทางบวกด้วย นอกจากนี้กลุ่มที่มีอารมณ์ทางลบจะสามารถจำเรื่องราวโดยรวมหรือเหตุการณ์หลักที่แสดงอารมณ์ทางลบได้ดี เช่น เหตุการณ์รถชนหรือความหวาดกลัว แต่จะไม่สามารถจำหรือระลึกในรายละเอียดได้มากนัก ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่า เมื่อบุคคลมีอารมณ์ทางลบ บุคคลจะมุ่งไปที่เรื่องที่แสดงอารมณ์ทางลบมากกว่า ซึ่งเป็นไปตามหลักการของความสอดคล้องทางอารมณ์ (mood congruence) ทั้งนี้ทำให้กลุ่มที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์ทางลบจะมีการนำความรู้และประสบการณ์ของตนรวมเข้าไปกับความทรงจำ จึงเป็นผลทำให้คล้อยตามการชี้นำได้ง่าย

Forgas, Laham, และ Vagas (2005) ได้ศึกษาถึงอิทธิพลของอารมณ์ที่มีผลต่อความทรงจำของพยานซึ่งทำให้พยานคล้อยตามคำถามนำ โดยศึกษามุมมองเกี่ยวกับการทดลองหรือกระบวนการทางปัญญาที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น Forgas และคณะได้ทำ 3 การทดลองเพื่อตรวจสอบอิทธิพลของอารมณ์ที่มีต่อความทรงจำของพยาน โดยการทดลองที่ 1 ทำขึ้นเพื่อตรวจสอบอารมณ์ชั่วขณะที่ส่งผลต่อความแม่นยำในการให้ปากคำของพยาน เพื่อพิสูจน์ว่าอารมณ์ชั่วขณะทางลบจะสามารถทำให้บุคคลการคล้อยตามคำถามนำได้น้อยลง การทดลองที่ 2 และ 3 เป็นการตรวจสอบระดับของการตระหนักทางปัญญาและความมั่นใจของบุคคลในการให้ปากคำของพยาน ซึ่งเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการควบคุมอารมณ์และตัวแปรที่เกี่ยวกับความแตกต่างของบุคคล โดยจะกล่าวในรายละเอียดดังนี้

การทดลองที่ 1 เป็นการทดลองเพื่อทดสอบสภาวะอารมณ์และการให้ปากคำของพยาน โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 96 คน โดยทำการวัดตัวแปรอิสระ ได้แก่ สภาพอารมณ์ (มีความสุข, กลางๆ,

อารมณ์ทางลบ) คำถามนำ (มีการนำ, ไม่มีการนำ) และภาพเหตุการณ์ที่แสดงอารมณ์ (บวกและลบ) โดยการทดลองจะทำขึ้นโดยให้ผู้ร่วมการทดลองได้ดูภาพเหตุการณ์ที่แสดงอารมณ์ขนาดเอ 4 โดยใช้เวลา 1 นาที จากนั้น 1 ชั่วโมงถัดมาผู้ทดลองทำการเหนี่ยวนำอารมณ์ของผู้ร่วมการทดลอง โดยให้ผู้ร่วมการทดลองระลึกถึงเหตุการณ์ ความคิด รายละเอียดของสถานการณ์และความรู้สึกจากประสบการณ์ที่ผ่านมาในชีวิต ให้ระลึกถึงเหตุการณ์ที่ทำให้รู้สึกเศร้าและมีความสุขมากที่สุดเมื่ออยู่ในสถานการณ์นั้น ส่วนในอารมณ์กลาง ๆ ทำการเหนี่ยวนำโดยให้อธิบายถึงกิจกรรมตอนเช้าในมหาวิทยาลัยในแต่ละวัน จากนั้นให้ผู้ร่วมการทดลองได้ตอบคำถามเกี่ยวกับภาพที่ได้ดูก่อนหน้านี้ ทำการถามคำถามที่นำไปในทางที่ผิดและคำถามที่เป็นข้อเท็จจริง ต่อมา 45 นาทีทำการทดสอบความจำของผู้ร่วมการทดลองโดยใช้คำถามถูก - ผิด 12 ข้อ ซึ่งถามเกี่ยวกับภาพที่ให้ดู โดย 12 คำถามจะประกอบด้วย คำถามในการประเมินความจำเป็นข้อเท็จจริง 4 ข้อ คำถามที่นำไปในทางที่ผิดเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ได้ถามไปก่อนหน้าแล้ว 4 ข้อ และคำถามที่เป็นคำถามนำเกี่ยวกับข้อความที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อน 4 ข้อ จากนั้นทำการเฉลยถึงการทดลอง

ผลการทดลองพบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเสนอข้อมูลที่นำไปในทางที่ผิดกับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า บุคคลที่มีอารมณ์ทางบวกมีแนวโน้มมากขึ้นในการรวบรวมข้อมูลที่ผิดที่ได้จากการถามนำเข้าสู่ความทรงจำ และไม่แตกต่างจากอารมณ์กลาง ๆ ในทางกลับกัน อารมณ์ทางลบมีแนวโน้มในการรวบรวมข้อมูลที่ได้รับเข้าสู่ความทรงจำลดลง

การทดลองที่ 2 ทำการศึกษาโดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 144 คน เป็นชาย 61 คน หญิง 83 คน เพื่อศึกษาว่าอารมณ์ชั่วขณะจะมีผลกระทบต่อความแม่นยำในการให้ปากคำของพยานจริงหรือไม่ การทดลองจะทำโดยศึกษา อารมณ์ (มีความสุข, ควบคุม และอารมณ์เศร้า) และการเสนอข้อมูลที่ผิด (เสนอและไม่เสนอ) โดยศึกษาจากการจำลองเหตุการณ์ในห้องเรียนเป็นการทะเลาะกันระหว่างครูและนักเรียนหญิง จากนั้น 1 สัปดาห์ต่อมาพยานที่เห็นเหตุการณ์จะได้รับการเหนี่ยวนำอารมณ์ด้วยการดูวีดีโอแสดงอารมณ์เป็นเวลา 10 นาที อารมณ์มีความสุขจะเหนี่ยวนำด้วยการให้ดูวีดีโอตลก กลุ่มควบคุมจะให้ดูวีดีโอทางสถาปัตยกรรม อารมณ์เศร้าจะเหนี่ยวนำด้วยการให้ดูวีดีโอเกี่ยวกับการตายด้วยโรคมะเร็ง จากนั้นทำการประเมิน ในสเกล 7 ระดับ จากคำว่า มีความสุข-เศร้า ดี-เลว จากนั้นให้ผู้ร่วมการทดลองได้ตอบคำถามสั้นๆ เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น คำถามประกอบไปด้วยคำถามที่มีข้อมูลนำไปในทางที่ผิดและคำถามที่เป็นข้อเท็จจริง ซึ่งคำถามจะเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์การทะเลาะกันระหว่างครูและนักเรียน จากนั้น 45 นาทีถัดมาจึงวัดความแม่นยำในความทรงจำของผู้เข้าร่วมการทดลอง (เช่นเดียวกับการทดลองที่1) และทำการเฉลยเป็นอันสิ้นสุดการทดลอง

ผลการทดลองพบทั้งอิทธิพลหลักและปฏิสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์และการเสนอหรือไม่เสนอข้อมูลที่นำไปในทางที่ผิด อีกทั้งยังพบอิทธิพลหลัก ระหว่างความจำหรือความแม่นยำในการให้ปากคำกับอารมณ์และการเสนอหรือไม่เสนอข้อมูลที่นำไปในทางที่ผิดด้วย ในการทดลองนี้แสดงให้เห็นว่าเมื่อมีอารมณ์ทางบวกบุคคลจะมีแนวโน้มในการรวบรวมข้อมูลที่ผิดเข้ากับความทรงจำมากขึ้น แสดงว่าการเปิดเผยให้ผู้ร่วมการทดลองทราบว่าตนได้รับข้อมูลที่นำไปในทางที่ผิดจะมีผลต่อความแม่นยำ และความจำ สรุปได้ว่า ความทรงจำที่แม่นยำจะเกิดขึ้นได้เมื่อบุคคลได้รับอิทธิพลจากอารมณ์ โดยเฉพาะในอารมณ์ทางลบ ซึ่งจะทำให้บุคคลสร้างความสามารถในการแยกแยะระหว่างข้อมูลที่ผิดและข้อมูลที่ถูกมากขึ้นด้วย และอารมณ์ทางบวกจะมีการประมวลข้อมูลโดยรวมรวมข้อมูลที่ได้รับโดยไม่มีการพิจารณาความถูกต้องของสารเข้ากับความทรงจำ

การทดลองที่ 3 ศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างของบุคคลเช่นการกำกับการแสดงออก (self monitoring) และการเป็นที่ปรารถนาของสังคม (social desirability) ในการปิดบังหรือเก็บอารมณ์ ซึ่ง Forgas และคณะ (2005) มองว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้จริงในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งลักษณะความแตกต่างของบุคคลเหล่านี้จะมีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการทางปัญญาและการตัดสินใจของพยานด้วย การทดลองสร้างขึ้นโดยใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 80 คน การทดลองจะศึกษาอารมณ์ (มีความสุข, เศร้า) การเสนอข้อมูลที่นำไปในทางที่ผิด (เสนอและไม่เสนอ) และคำแนะนำในการควบคุมอารมณ์ (เสนอและไม่เสนอ) การทดลองเริ่มต้นด้วยผู้ร่วมการทดลองจะได้ดูวีดีโอในสถานการณ์เป้าหมาย 2 เรื่อง คือ เรื่องโจรขโมยของในห้างสรรพสินค้าและเรื่องที่เป็นภาพงานแต่งงาน เป็นเวลา 5 นาที หลังจากนั้น 45 นาที ให้ผู้ร่วมการทดลองได้ดูวีดีโอเพื่อเหนี่ยวนำอารมณ์โดยใช้เวลา 10 นาที (เช่นเดียวกับการทดลองที่ 2 แต่เสนอเพียงอารมณ์บวกและอารมณ์ลบ) และให้คะแนนในสเกล 7 ระดับ จากคำว่า มีความสุข-เศร้า ดี-เลวและตอบคำถามสั้น ๆ เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ได้ดูตอนแรก คำถามประกอบด้วยคำถามที่ระบุด้วยข้อมูลที่นำไปในทางที่ผิดและข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง จากนั้นผู้ทดลองจะให้คำแนะนำแก่ผู้เข้าร่วมการทดลองในการปิดบังอารมณ์ หลังจากนั้นทดลองความแม่นยำในความจำของพยาน โดยให้ผู้ร่วมการทดลองทำมาตรวัดการกำกับการแสดงออก โดยใช้มาตร Snyder Self-monitoring Scale และมาตรวัดการเป็นที่ปรารถนาของสังคม โดยใช้มาตร Crowne-Marlowe Social Desirability Scale

ผลการทดลองพบลักษณะที่คล้ายคลึงกับทั้ง 2 การทดลองข้างต้น โดยมีข้อสนับสนุนเพิ่มเติมเกี่ยวกับอารมณ์และคำแนะนำในการปิดบังอารมณ์ คือ พบอิทธิพลหลักระหว่างอารมณ์และการปิดบังอารมณ์ กล่าวคือ อารมณ์ทางบวกจะทำให้บุคคลมีความมั่นใจในความทรงจำของตนมากกว่าอารมณ์ทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบลักษณะความแตกต่างของ

บุคคลว่ามีผลต่อความแม่นยำในการให้ปากคำด้วย เมื่อพิจารณาระดับการกำกับการแสดงออกของบุคคล พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์และการกำกับการแสดงออกสูง และคำแนะนำให้เกิดการเก็บกดอารมณ์ บุคคลที่มีระดับการกำกับการแสดงออกสูงจะมีปฏิสัมพันธ์กับอารมณ์และการปิดบังอารมณ์ กล่าวคือ คำแนะนำในการปิดบังอารมณ์ที่ได้รับจะทำให้อารมณ์ในขณะนั้น เข้มข้นขึ้น เช่น บุคคลที่มีความสุขอยู่แล้วเมื่อได้รับคำแนะนำในการปิดบังอารมณ์จะทำให้มีความสุขเพิ่มขึ้น และบุคคลที่มีอารมณ์ทางลบเมื่อได้รับคำแนะนำให้ปิดบังอารมณ์ทางลบ จะทำให้มีอารมณ์ทางลบเพิ่มขึ้น ในการพิจารณาการเป็นที่ปรารถนาของสังคม พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์และคำแนะนำในการปิดบังอารมณ์ ในการเป็นที่ปรารถนาของสังคมในระดับสูง แต่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการเป็นที่ปรารถนาของสังคมกับความแม่นยำในการให้ปากคำของพยาน

โดยสรุปจากการทดลองพบว่า เมื่อบุคคลมีอารมณ์ทางบวกหรือมีความสุขจะทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะเพิ่มรายละเอียดที่นำไปในทางที่ผิดเข้าสู่ความทรงจำและคำให้การได้มากขึ้น ในทางกลับกัน อารมณ์ทางลบจะทำให้บุคคลลดการประมวลข้อมูลเข้ากับความทรงจำและมีการวิเคราะห์ในรายละเอียดของข้อมูลมากขึ้น ในการทดลองที่ 2 ชี้ให้เห็นว่า ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ในชีวิตจริงหรือเป็นเหตุการณ์ที่ผู้ร่วมการทดลองได้พบเห็นจากรูปภาพ หรือวิดีทัศน์ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์และความมั่นใจของบุคคลให้ลึกลงไปจะพบว่า เมื่อบุคคลมีอารมณ์ทางบวก บุคคลจะมีความมั่นใจมากขึ้นและใช้กระบวนการทางปัญญาน้อยลง รวมทั้งไม่ได้ตระหนักถึงผลจากสภาวะอารมณ์ที่มีต่อความคิดและความทรงจำ แต่ไม่ใช่ทุกคนเป็นเช่นนี้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะความแตกต่างของบุคคลเป็นสำคัญ

Milberg และ Clark (1988) ทำการตรวจสอบอิทธิพลของอารมณ์ที่ถูกเหนี่ยวนำในห้องทดลองในลักษณะที่แตกต่างกันต่อพฤติกรรมการการยอมตาม (compliant behavior) โดยการเหนี่ยวนำอารมณ์ 3 ลักษณะ ได้แก่ อารมณ์มีความสุข อารมณ์กลาง ๆ และอารมณ์โกรธ ซึ่งพบว่า ในลักษณะอารมณ์ที่แตกต่างกันทำให้กลุ่มผู้ร่วมการทดลองมีการยอมตามในระดับที่แตกต่างกันด้วย กลุ่มที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์ทางบวกจะมีการยอมตามมากกว่ากลุ่มที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์กลาง ๆ หรือกลุ่มควบคุมและกลุ่มที่มีอารมณ์โกรธจะมีการยอมตามได้น้อยกว่ากลุ่มควบคุมด้วย และในการเหนี่ยวนำให้ผู้ร่วมการทดลองเกิดอารมณ์โกรธนั้นมีแนวโน้มทำให้เกิดปฏิกิริยาในการต่อต้าน กล่าวคือ สามารถทำให้ผู้ร่วมการทดลองมีการประเมินเจตนาของผู้ซักถามไปในทางตรงกันข้ามได้ ซึ่งผู้ที่มีอารมณ์โกรธอาจตีความปฏิสัมพันธ์ที่ผู้ถามมีต่อตนไปในทางที่ผิดได้ ฉะนั้นในกระบวนการสอบสวน ผู้สอบสวนจึงควรระมัดระวัง เพราะเมื่อใดที่ผู้ถูก

สอบสวนตีความปฏิสัมพันธ์ที่ผู้ถามมีต่อตนไปในทางที่ผิดแล้วอาจตีความวัตถุประสงค์และข้อความที่ใช้ในการสื่อสารในทางที่ผิด ซึ่งจะเป็นผลต่อเนื่องให้เกิดการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้ง่ายยิ่งขึ้น ในทางกลับกันอาจทำให้เกิดการต่อต้านคำถามชี้นำได้

Pfaff (2001) กล่าวว่า อารมณ์ของบุคคลอาจมีผลทำให้บุคคลมีความอ่อนไหวต่อข้อมูลที่มีการนำได้ง่าย ข้อมูลเหล่านี้อาจมาจากประสบการณ์ที่บุคคลเคยประสบ จึงนำมาผนวกรวมกับเหตุการณ์ที่อยู่ในการระลึก ทำให้การระลึกหรือการดึงข้อมูลจากความทรงจำนั้นมีความผิดเพี้ยนไปจากเดิม อีกนัยหนึ่งบุคคลอาจระลึกข้อมูลเพิ่มเติมเข้าไปในเหตุการณ์นั้นได้เช่นกัน อาจทำให้มีการขยายเรื่องราวในเหตุการณ์มากไปจากเดิมเพื่อเพิ่มอิทธิพลของอารมณ์ในขณะนั้นให้มีความเข้มข้นขึ้น ไม่ว่าบุคคลจะอยู่ในอารมณ์ทางลบหรือทางบวก ความเข้มข้นของอารมณ์จึงน่าจะทำให้บุคคลมีการคล้อยตามในข้อมูลที่นำไปในทางที่ผิด หรือสิ่งชี้นำอื่น ๆ ได้

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาอิทธิพลของอารมณ์ที่ส่งผลต่อกระบวนการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถามของผู้ที่มีบุคลิกภาพการกล้าแสดงออกแตกต่างกัน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ให้คำจำกัดความของคำที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. อารมณ์ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่เกิดขึ้นเพียงชั่วคราว จากการเหนี่ยวนำด้วยรูปภาพและการเขียนเรียงความ แบ่งได้เป็น

1.1 อารมณ์ทางบวก หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่เกิดขึ้นภายหลังจากดูรูปภาพทางบวกและเขียนเรียงความประสบการณ์ในอดีตที่ทำให้ตนรู้สึกมีความสุขมากที่สุดในชีวิต หมายรวมถึงความรู้สึกพึงพอใจ ซึ่งระบุว่าเป็นอารมณ์สุข สดชื่น สนุกสนาน ร่าเริง

1.2 อารมณ์ทางลบ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่เกิดขึ้นภายหลังจากดูรูปภาพทางลบและเขียนเรียงความประสบการณ์ในอดีตที่ทำให้ตนรู้สึกเศร้ามากที่สุดในชีวิต หมายรวมถึงความรู้สึกไม่พึงพอใจ ซึ่งระบุว่าเป็นอารมณ์เศร้า หดหู่ เสียใจ วิตกกังวล

2. การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม หมายถึง การที่บุคคลสามารถแสดงความรู้สึกที่แท้จริงของตนออกมาได้อย่างเหมาะสม เปิดเผย และเป็นไปตามธรรมชาติ ปราศจากความวิตกกังวลทางอารมณ์ สามารถเรียกร้องสิทธิของตนได้ มีการสื่อสารที่ตรงไปตรงมาและมีประสิทธิภาพ สามารถรักษาสัมพันธภาพระหว่างบุคคลได้ ในการวิจัยครั้งนี้การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทำมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม แบ่งได้เป็น 2 ระดับ ดังนี้

การกล้าแสดงออกสูง หมายถึง คะแนนจากการตอบมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม โดยมีผลรวมของคะแนนสูงกว่าหรือเท่ากับเปอร์เซ็นไทล์ที่ 73 ของคะแนนผู้ตอบมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมทั้งหมด

การกล้าแสดงออกต่ำ หมายถึง คะแนนจากการตอบมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม โดยมีผลรวมของคะแนนต่ำกว่าหรือเท่ากับเปอร์เซ็นไทล์ที่ 27 ของคะแนนผู้ตอบมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมทั้งหมด

3. การคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถาม หมายถึง การที่ผู้ร่วมการทดลองมีการคล้อยตามสิ่งชี้นำตามที่ผู้ทดลองเสนอให้ ประกอบด้วยคำถามชี้นำและผลป้อนกลับทางลบ ตามกระบวนการวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำจากมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ ในที่นี้เพื่อให้มีความกระชับในการกล่าวถึงบ่อยครั้ง จึงจะขอใช้คำว่า “การคล้อยตามสิ่งชี้นำ” แทน “คล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถาม” ซึ่งมีส่วนประกอบ ดังนี้

3.1 การระลึกโดยอิสระ หมายถึง คะแนนที่กลุ่มตัวอย่างสามารถเขียนตอบได้ตรงกับวลีในเนื้อเรื่องที่ได้ฟังจากการทำมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ โดยกลุ่มตัวอย่างจะได้รับ 1 คะแนนเมื่อเขียนการระลึกโดยอิสระได้ใจความตรงกับวลีที่กำหนด ซึ่งมีคะแนนเต็ม 40 คะแนน

3.2 การยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 หมายถึง คะแนนที่ได้จากการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำ 15 คำถาม ในการทำมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ**ก่อน**การได้รับผลป้อนกลับทางลบ

3.3 การยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 หมายถึง คะแนนที่ได้จากการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำ 15 คำถาม ในการทำมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ**ภายหลัง**การให้ผลป้อนกลับทางลบ

3.4 การเปลี่ยนคำตอบ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการเปลี่ยนคำตอบจากการถามคำถาม 20 ข้อ ในการทำมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ

3.5 การคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม หมายถึง ผลรวมของคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 กับการเปลี่ยนคำตอบที่ได้จากมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ

3.6 ผลป้อนกลับทางลบ หมายถึง การสร้างแรงกดดันและความลังเลให้แก่ผู้ร่วมการทดลองเพื่อให้ผู้ร่วมการทดลองเกิดความไม่แน่ใจในการตอบคำถาม ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเสนอแก่ผู้ร่วมการทดลองโดยใช้ข้อความ *“จากการถามคำถามน้องมีข้อที่ตอบผิดจำนวนมาก ดังนั้นจึงจำเป็นที่น้องจะต้องตอบคำถามใหม่อีกครั้ง และในการตอบคำถามครั้งนี้ขอให้น้องพยายามทำให้ได้คำตอบที่ถูกต้องมากขึ้น”*

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ :

1. การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม แบ่งเป็น 2 ระดับ
   - การกล้าแสดงออกสูง
   - การกล้าแสดงออกต่ำ
2. อารมณ์ แบ่งเป็น 2 ระดับ
   - อารมณ์ทางบวก (สุข)
   - อารมณ์ทางลบ (เศร้า)

ตัวแปรตาม :

การคล้อยตามสิ่งชี้นำ

- การยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1
- การยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2
- การเปลี่ยนคำตอบ
- การคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม

สมมติฐานที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของอารมณ์ บุคลิกภาพแบบการกล้าแสดงออกและการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถาม ผู้วิจัยพบประเด็นที่มีความน่าสนใจนำมาศึกษา ดังนี้

ประเด็นแรกจะขอกล่าวถึงอิทธิพลของอารมณ์ที่มีต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำ ซึ่งจากการศึกษางานวิจัยของ Ridley และ Clifford (2004) พบว่าผู้ที่อยู่ในความทุกข์จะมีการคล้อยตามคำถามชี้นำได้มากกว่ากลุ่มที่มีอารมณ์ทางบวก โดยอธิบายว่าเมื่อบุคคลเกิดความเครียด วิตกกังวล มีความทุกข์หรือมีอารมณ์เศร้าจะทำให้บุคคลมีความสามารถในการระลึกข้อมูลจากความทรงจำได้น้อยลง จึงเป็นผลให้บุคคลที่อยู่ในสภาวะอารมณ์ทางลบมีการคล้อยตามคำถามชี้นำได้มากกว่าบุคคลที่อยู่ในอารมณ์ทางบวก ซึ่งผลการทดลองดังกล่าวได้สนับสนุนแนวคิดของ Gudjonsson และ Clark (1986) ที่อธิบายว่า ความวิตกกังวลและความเครียดของบุคคลที่เกิดขึ้นในช่วงเริ่มการทดลองและระหว่างการทดลองจะมีอิทธิพลต่อการจัดการกับความกำกวมของ

สถานการณ์ เมื่อบุคคลเผชิญกับความเศร้า ความเครียด หรือความวิตกกังวล บุคคลจะแสวงหาที่พึ่งทางจิตใจ เช่นเดียวกับในสถานการณ์การซักถามหรือกระบวนการสอบสวน เมื่อการปฏิสัมพันธ์ระหว่าง 2 บุคคลเกิดขึ้น การซักถามที่ผู้ถามย่อมเป็นผู้ที่มีอำนาจมากกว่า สามารถสร้างสถานการณ์กดดันให้ผู้ตอบตอบตามในสิ่งที่ผู้ถามคาดว่าน่าจะเป็นเช่นนั้น จะยิ่งทำให้ผู้ตอบพยายามแสวงหาความไว้วางใจจากผู้ถาม ดังนั้นเมื่อผู้ถามมีการถามโดยใช้คำถามชี้นำจะทำให้ผู้ตอบเชื่อถือว่าคำถามเหล่านั้นน่าจะมีความเป็นจริง ซึ่งหลักฐานสนับสนุนอีกชิ้นหนึ่งก็คืองานของ Port และคณะ (2003) พบว่า การเหนี่ยวนำให้บุคคลเกิดอารมณ์ทางลบจะทำให้บุคคลเกิดการคล้อยตามคำถามชี้นำได้สูงและมีการบิดเบือนความทรงจำได้มาก และมีแนวโน้มที่จะระลึกในรายละเอียดของเหตุการณ์ได้ไม่มากนัก

ในทางกลับกันการศึกษาการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถามด้วยวิธีการทางการทดลอง ได้อธิบายอิทธิพลของอารมณ์และการคล้อยตามสิ่งชี้นำแตกต่างออกไป ดังงานวิจัยของ Forgas และคณะ (2005) อธิบายว่า เมื่อบุคคลมีอารมณ์ทางบวกหรือมีความสุขจะทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะเพิ่มข้อมูลที่ไม่ได้เกิดขึ้นเข้าสู่ความทรงจำและคำให้การได้มากขึ้น ส่วนอารมณ์ทางลบจะทำให้บุคคลลดการประมวลข้อมูลเข้ากับความทรงจำและมีการวิเคราะห์ในรายละเอียดของข้อมูลมากขึ้น ซึ่งจะเห็นว่าทั้งสองวิธีการศึกษามีการรายงานเรื่องอิทธิพลของอารมณ์ต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำขัดแย้งกัน จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจศึกษา ว่าการคล้อยตามสิ่งชี้นำที่เกิดในการปฏิสัมพันธ์จะได้รับอิทธิพลจากอารมณ์อย่างไร ผู้วิจัยจึงยึดข้อสันนิษฐานไปตามการศึกษาด้านความแตกต่างระหว่างบุคคล

โดยสรุปจากการศึกษาที่ผ่านมาว่า เมื่อบุคคลมีอารมณ์ทางลบบุคคลจะสามารถคล้อยตามสิ่งชี้นำได้มากกว่าอารมณ์ทางบวก เนื่องจากแรงกดดันทางสังคมที่เพิ่มขึ้นทำให้ความเครียดและความวิตกกังวลเพิ่มสูงขึ้น เมื่อบุคคลมีอารมณ์เศร้าและเผชิญกับความกดดัน บุคคลจะไม่สามารถจัดการกับปัญหาได้ดีนัก ทำให้การคล้อยตามสิ่งชี้นำเกิดขึ้นได้มากกว่าเมื่อบุคคลมีอารมณ์ทางบวก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานข้อที่ 1 ว่า

สมมติฐานที่ 1: บุคลที่มีอารมณ์ทางลบจะคล้อยตามสิ่งชี้นำได้*มากกว่า*บุคคลที่มีอารมณ์ทางบวก

ประเด็นที่สอง จากแนวคิดของ Gudjonsson และ Clark (1986) ได้กล่าวว่า ปัจจัยด้านความแตกต่างของบุคคลจะมีอิทธิพลต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถาม หลักฐานที่แสดงให้เห็นคำกล่าวนี้ได้แก่ งานวิจัยของ Gudjonsson (1988a) พบว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพกล้า

แสดงออกต่ำจะคล้อยตามสิ่งชี้นำได้มากกว่าบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบการกล้าแสดงออกสูง เนื่องจากบุคลที่กล้าแสดงออกต่ำจะไม่สามารถเผชิญหน้ากับปัญหาได้ดีเท่าที่ควร จึงเลือกใช้วิธีการหลีกเลี่ยงการยืนยันความคิดของตนและให้ความไว้วางใจกับผู้ถาม จึงคล้อยตามสิ่งชี้นำได้มากกว่าบุคคลที่มีการกล้าแสดงออกสูง ซึ่งจะเป็นไปตามลักษณะของการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม กล่าวคือ บุคคลที่กล้าแสดงออกจะเป็นบุคคลที่สามารถแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาได้ สามารถเอ่ยคำปฏิเสธได้อย่างเหมาะสม และสามารถรักษาการสื่อสารของตนกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้การแสดงออกซึ่งความต้องการของตนจะต้องตั้งอยู่บนสิทธิของตนเองและผู้อื่นด้วย (Fensterheim & Bear, 1975; Bower & Bower, 1976; Kearney et al., 1984) เมื่อพิจารณาจะเห็นว่า บุคคลที่กล้าแสดงออกสูงจะเป็นคนที่มีการเรียนรู้ภาพลักษณ์ในตนเองและมีความเคารพตนเองสูงด้วย ดังนั้นบุคคลที่กล้าแสดงออกสูงจึงสามารถจัดการกับปัญหาได้ดีเมื่อเผชิญกับอารมณ์หรือความกดดันไม่ว่าจะในสภาวะใด ในทางกลับกันบุคคลที่ไม่กล้าแสดงออกหรือบุคคลที่มีบุคลิกภาพการกล้าแสดงออกต่ำจะไม่สามารถแสวงหาวิธีการในการแสดงความต้องการของตนได้อย่างเหมาะสม ความสามารถในการแก้ปัญหาเมื่อเผชิญกับความกดดันจึงทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้น ในกระบวนการซักถามเมื่อบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบการกล้าแสดงออกต่ำเผชิญกับคำถามและสถานการณ์ที่มีความกำกวมผนวกกับความกดดันที่เกิดขึ้นในระหว่างการซักถาม จะทำให้บุคคลที่กล้าแสดงออกต่ำมีการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้สูงกว่าบุคคลที่มีการกล้าแสดงออกสูง จึงตั้งสมมติฐานข้อที่ 2 ว่า

สมมติฐานที่ 2 : บุคคลที่กล้าแสดงออกต่ำจะคล้อยตามสิ่งชี้นำ*มากกว่า*บุคคลที่กล้าแสดงออกสูง

ประเด็นที่สาม จากการศึกษางานวิจัยของ Gudjonsson (1988a) พบว่า บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบกล้าแสดงออกต่ำจะคล้อยตามสิ่งชี้นำได้สูงว่าบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบการกล้าแสดงออกสูง เมื่อพิจารณาจะเห็นว่า บุคคลที่กล้าแสดงออกต่ำจะไม่มีความสามารถในการจัดการกับปัญหาที่ตนเผชิญได้ดีเท่าที่ควร ฉะนั้นเมื่อบุคคลที่กล้าแสดงออกต่ำเผชิญกับการเหนี่ยวนำอารมณ์และเผชิญกับความกดดันที่เกิดขึ้นในกระบวนการซักถาม เขาจะไม่สามารถจัดการกับปัญหาได้ดีนัก และจากสมมติฐานข้อที่ 1 แสดงให้เห็นว่าบุคคลที่มีอารมณ์ทางลบจะคล้อยตามสิ่งชี้นำได้มากกว่าเมื่อบุคคลมีอารมณ์ทางบวก ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากอารมณ์ทางลบทำให้ความสามารถในการระลึกข้อมูลทำได้น้อยลงและเมื่อพิจารณาการคล้อยตามสิ่งชี้นำที่เกิดใน

กระบวนการซักถามจะเห็นว่าปัจจัยทางบุคลิกภาพจะมีอิทธิพลมากกว่าปัจจัยทางอารมณ์ จึงสรุปได้ว่า ในกระบวนการซักถามเมื่อบุคคลที่มีการกล้าแสดงออกต่ำเผชิญกับคำถามที่มีความกำกวมและความกดดันที่เกิดขึ้นในระหว่างการซักถาม จะไม่สามารถเผชิญกับปัญหาหรือแสวงหาทางออกในสถานการณ์ได้ดีนัก เมื่อเผชิญกับอารมณ์ทางลบทำให้บุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบการกล้าแสดงออกต่ำมีความสามารถในการระลึกลดลง อีกทั้งเมื่อมีอารมณ์เศร้าจะทำให้บุคคลที่มีบุคลิกภาพกล้าแสดงออกต่ำมีความมั่นใจในตนเองและความเคารพในตนเองลดลงด้วย จึงทำให้บุคคลที่กล้าแสดงออกต่ำเมื่อมีอารมณ์ทางลบคล้อยตามสิ่งชี้นำได้มากขึ้นและมีแนวโน้มที่จะคล้อยตามสิ่งชี้นำได้มากกว่าบุคคลที่กล้าแสดงออกต่ำเมื่อมีอารมณ์ทางบวก เนื่องจากว่าบุคคลที่กล้าแสดงออกต่ำเมื่อมีอารมณ์ทางบวกถึงแม้จะไม่มีความสามารถในการเผชิญปัญหาแต่ยังมีความสามารถในการระลึกข้อมูลได้ดี จึงตั้งสมมติฐานข้อที่ 3 ว่า

สมมติฐานที่ 3 : บุคคลที่กล้าแสดงออกต่ำเมื่อมีอารมณ์ทางลบจะคล้อยตามสิ่งชี้นำได้*มากกว่า*บุคคลที่กล้ากล้าแสดงออกต่ำเมื่อมีอารมณ์ทางบวก

ประเด็นสุดท้าย จากการอธิบายปรากฏการณ์การคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถาม ด้วยวิธีการพิจารณาความแตกต่างระหว่างบุคคลตามแนวคิดของ Gudjonsson และ Clark (1986) จะเห็นว่าตัวแปรบุคลิกภาพน่าจะมีอิทธิพลต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำมากกว่าตัวแปรอารมณ์ เนื่องจากว่า อารมณ์เป็นตัวแปรที่มีสภาวะเป็นชั่วคราว จึงมีการเปลี่ยนแปลงได้เมื่อระยะเวลาผ่านไป ในขณะเดียวกันตัวแปรบุคลิกภาพแบบการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นตัวแปรที่แสดงลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ซึ่งได้กล่าวถึงในสมมติฐานข้อที่ 2 แล้วว่า บุคคลผู้ซึ่งมีบุคลิกภาพการกล้าแสดงออกสูงจะมีความสามารถในการจัดการกับปัญหาได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะอยู่ในสภาวะอารมณ์ใดหรือเผชิญความกดดันในลักษณะใด ดังนั้นบุคคลที่มีบุคลิกภาพแบบการกล้าแสดงออกสูง ไม่ว่าจะอยู่ในสภาวะอารมณ์ใดเมื่อเข้าสู่กระบวนการซักถาม ก็จะสามารถจัดการกับปัญหาและความกดดันที่เผชิญได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะเมื่อเผชิญกับอารมณ์ลบที่ระบุว่าเป็นอารมณ์เศร้า ผู้วิจัยเห็นว่า ตัวแปรบุคลิกภาพแบบการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและอารมณ์ เป็นตัวแปรที่น่าจะส่งผลซึ่งกันและกันได้ และยังส่งผลถึงการคล้อยตามสิ่งชี้นำของบุคคลในกระบวนการซักถามด้วยจึงตั้งสมมติฐานข้อที่ 4 ว่า

สมมติฐานที่ 4 : การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมกับอารมณ์มีปฏิสัมพันธ์กันต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำ

โดยสรุปในการวิจัยครั้งนี้มีสมติฐานทั้งสิ้น 4 ข้อ ดังนี้

1. บุคลที่มีอารมณ์ทางลบจะคล้อยตามสิ่งชี้นำได้*มากกว่า*บุคคลที่มีอารมณ์ทางบวก
2. บุคคลที่กล้าแสดงออกต่ำจะคล้อยตามสิ่งชี้นำ*มากกว่า*บุคคลที่กล้าแสดงออกสูง
3. บุคคลที่กล้าแสดงออกต่ำเมื่อมีอารมณ์ทางลบจะคล้อยตามสิ่งชี้นำได้*มากกว่า*บุคคลที่กล้าแสดงออกต่ำเมื่อมีอารมณ์ทางบวก
4. การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมกับอารมณ์มีปฏิสัมพันธ์กันต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำ

ทั้งนี้สามารถเขียนเป็นภาพเพื่อให้ง่ายแก่การทำความเข้าใจดังภาพที่ 3

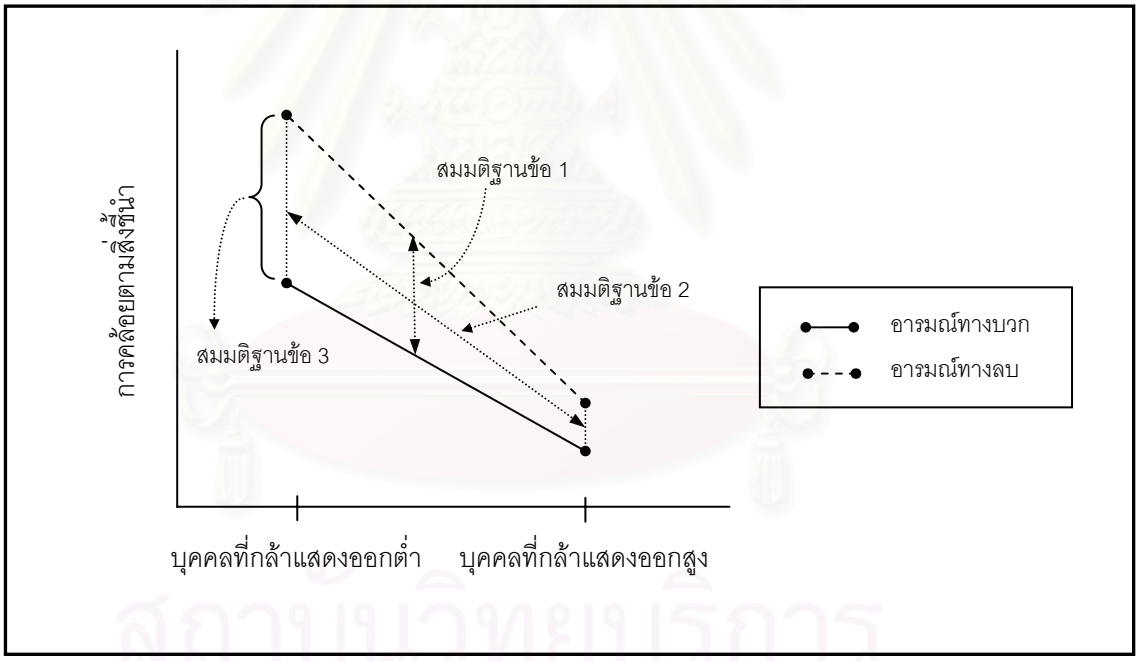

ภาพที่ 3 สมมติฐานในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจถึงอิทธิพลของอารมณ์และลักษณะความแตกต่างในการกล้าแสดงออกของคนไทยที่มีต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำ
2. เพื่อให้เป็นข้อมูลทางวิชาการที่สามารถผลักดันให้เกิดการพัฒนากระบวนการสอบปากคำที่มีประสิทธิภาพของตำรวจ
3. เพื่อพัฒนาเครื่องมือที่มีความเป็นมาตรฐานและสามารถเป็นประโยชน์ในการศึกษาพัฒนาแนวคิดในเรื่องการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถามในประเทศไทยต่อไปได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อศึกษาอิทธิพลของการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและอารมณ์ที่มีต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 500 คน ให้ทำมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ได้กลุ่มตัวอย่างที่ตอบมาตรได้อย่างสมบูรณ์จำนวน 421 คน จากนั้นเรียกกลุ่มตัวอย่างที่เข้าเงื่อนไขกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำจากการทำมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมมาสุ่มเข้าแต่ละเงื่อนไขการทดลอง (Random assignment) เงื่อนไขใดเงื่อนไขหนึ่งใน 4 เงื่อนไข เงื่อนไขละ 30 คน รวม 120 คน ดังต่อไปนี้

เงื่อนไขที่ 1 ผู้ที่กล้าแสดงออกต่ำเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์สุข

เงื่อนไขที่ 2 ผู้ที่กล้าแสดงออกต่ำเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์เศร้า

เงื่อนไขที่ 3 ผู้ที่กล้าแสดงออกสูงเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์สุข

เงื่อนไขที่ 4 ผู้ที่กล้าแสดงออกสูงเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์เศร้า

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้เครื่องมือในการศึกษา 4 ชนิด ประกอบด้วย

1. มาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม
2. รูปภาพที่ใช้กระตุ้นอารมณ์
3. มาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. มาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

ขั้นตอนการพัฒนามาตร มีดังนี้

1.1 นำข้อกระทงที่ผ่านการวิเคราะห์จากมาตรวัดการกล้าแสดงออกของนันทกา จุลยนันท์ (2546) ซึ่งได้สร้างมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมบนพื้นฐานลักษณะการกล้าแสดงออกของ Bower และ Bower (1976) จำนวน 155 ข้อ มาพิจารณาความเหมาะสมและความหมายของข้อกระทง คัดข้อกระทงเดิมมาใช้จำนวน 74 ข้อ ผู้วิจัยได้ปรับภาษาและคิดข้อกระทงเพิ่มจำนวน 27 ข้อ รวมเป็น 101 ข้อ เป็นข้อกระทงทางบวกจำนวน 52 ข้อ และเป็นข้อกระทงทางลบจำนวน 49 ข้อ แบ่งเป็น 12 ด้าน ดังนี้

1) การพูดแสดงความรู้สึก เป็นข้อกระทงเดิม 5 ข้อ และข้อกระทงที่สร้างเพิ่ม 4 ข้อ รวมเป็น 9 ข้อ
2) การพูดเกี่ยวกับตนเอง เป็นข้อกระทงเดิม 4 ข้อ และข้อกระทงที่สร้างเพิ่ม 5 ข้อ รวมเป็น 9 ข้อ
3) การพูดจาทักทายปราศรัย เป็นข้อกระทงเดิม 5 ข้อ และข้อกระทงที่สร้างเพิ่ม 3 ข้อ รวมเป็น 8 ข้อ
4) การยอมรับคำชมเชย เป็นข้อกระทงเดิม 6 ข้อ และข้อกระทงที่สร้างเพิ่ม 2 ข้อ รวมเป็น 8 ข้อ
5) การแสดงสีหน้าอย่างเหมาะสม เป็นข้อกระทงเดิม 6 ข้อ และข้อกระทงที่สร้างเพิ่ม 2 ข้อรวมเป็น 8 ข้อ
6) การแสดงความไม่เห็นด้วยอย่างสุภาพ เป็นข้อกระทงเดิม 6 ข้อ และข้อกระทงที่สร้างเพิ่ม 2 ข้อ รวมเป็น 8 ข้อ
7) การขอให้แสดงความกระจ่างชัด เป็นข้อกระทงเดิม 7 ข้อ และข้อกระทงที่สร้างเพิ่ม 1 ข้อรวมเป็น 8 ข้อ
8) การถามเหตุผล เป็นข้อกระทงเดิม 6 ข้อ และข้อกระทงที่สร้างเพิ่ม 2 ข้อ รวมเป็น 8 ข้อ
9) การแสดงความไม่เห็นด้วยอย่างเปิดเผย เป็นข้อกระทงเดิม 6 ข้อ และข้อกระทงที่สร้างเพิ่ม 2 ข้อ รวมเป็น 8 ข้อ
10) การพูดเพื่อรักษาสิทธิของตน เป็นข้อกระทงเดิม 8 ข้อ และข้อกระทงที่สร้างเพิ่ม 1 ข้อรวมเป็น 9 ข้อ

11) การยืนกราน เป็นข้อกระทงเดิม 7 ข้อ และข้อกระทงที่สร้างเพิ่ม 2 ข้อ รวมเป็น 9 ข้อ

12) การเลี่ยงการให้คำอธิบายกับทุก ๆ ความคิดเห็น เป็นข้อกระทงเดิม 8 ข้อ สร้างเพิ่ม 1 ข้อ รวมเป็น 9 ข้อ

ผู้วิจัยทำการสรุปข้อกระทงเดิมที่นำมาใช้และข้อกระทงที่สร้างขึ้นใหม่ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2

จำนวนข้อกระทงในการพัฒนามาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม จำแนกตามรายด้าน

ด้าน	ข้อกระทงเดิม			ข้อกระทงที่สร้างเพิ่ม			รวม		
	บวก	ลบ	รวม	บวก	ลบ	รวม	บวก	ลบ	รวม
1. การพูดแสดงความรู้สึก	3	2	5	2	2	4	5	4	9
2. การพูดเกี่ยวกับตนเอง	2	2	4	3	2	5	5	4	9
3. การพูดจาทักทายปราศรัย	2	3	5	2	1	3	4	4	8
4. การยอมรับคำชมเชย	4	2	6	0	2	2	4	4	8
5. การแสดงสีหน้าอย่างเหมาะสม	3	3	6	1	1	2	4	4	8
6. การแสดงความไม่เห็นด้วยอย่างสุภาพ	4	2	6	0	2	2	4	4	8
7. การขอให้แสดงความกระจ่างชัด	3	4	7	1	0	1	4	4	8
8. การถามเหตุผล	3	3	6	1	1	2	4	4	8
9. การแสดงความไม่เห็นด้วยอย่างเปิดเผย	3	3	6	1	1	2	4	4	8
10. การพูดเพื่อรักษาสิทธิของตน	4	4	8	0	1	1	4	5	9
11. การยืนกราน	3	4	7	2	0	2	5	4	9
12.การเลี่ยงการให้คำอธิบายกับทุก ๆ ความคิดเห็น	4	4	8	1	0	1	5	4	9
รวม	38	36	74	14	13	27	52	49	101

1.2 นำข้อความที่ใช้ในมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมทั้ง 101 ข้อ ให้อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. อภิชญา ไชยวุฒิกรณ์วานิช พิจารณาความถูกต้องของภาษาและปรับปรุงแก้ไข

1.3 ให้ผู้ร่วมการทดลองประเมินว่าข้อกระทงแต่ละข้อตรงตามความเป็นจริงตามพฤติกรรมที่เกิดในชีวิตประจำวันของผู้ร่วมการทดลองมากน้อยเพียงใด โดยใช้ลักษณะของมาตร 5 ระดับ ได้แก่ เป็นจริงน้อยที่สุด เป็นจริงน้อย เป็นจริงปานกลาง เป็นจริงมาก เป็นจริงมากที่สุด

ข้อกระทงทางบวก ในแต่ละระดับมีความหมายดังนี้

1 หมายถึง เป็นจริงน้อยที่สุด

2 หมายถึง เป็นจริงน้อย

3 หมายถึง เป็นจริงปานกลาง

4 หมายถึง เป็นจริงมาก

5 หมายถึง เป็นจริงมากที่สุด

ข้อกระทงทางลบ ในแต่ละระดับมีความหมายดังนี้

1 หมายถึง เป็นจริงมากที่สุด

2 หมายถึง เป็นจริงมาก

3 หมายถึง เป็นจริงปานกลาง

4 หมายถึง เป็นจริงน้อย

5 หมายถึง เป็นจริงน้อยที่สุด

1.5 นำมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมทั้ง 101 ข้อ ไปให้กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในระดับปริญญาตรี ในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 500 คนตอบ โดยกลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 18-23 ปี (M = 20.04, SD = 1.56) เป็นเพศชาย 165 คน เป็นเพศหญิง 335 คน ดังตารางที่ 3

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3

จำนวนและร้อยละของตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนามาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	165	33
	หญิง	335	67
อายุ	18 ปี	76	15.2
	19 ปี	161	32.2
	20 ปี	87	17.4
	21 ปี	68	13.6
	22 ปี	64	12.8
	23 ปี	44	8.8
ชั้นปี	ชั้นปี 1	183	36.6
	ชั้นปี 2	141	28.2
	ชั้นปี 3	71	14.2
	ชั้นปี 4	105	21.0
คณะที่กำลังศึกษา			
	วิทยาศาสตร์	131	26.2
	ครุศาสตร์	130	26.0
	พาณิชยศาสตร์และการบัญชี	59	11.8
	รัฐศาสตร์	41	8.0
	สหเวชศาสตร์	25	5.0
	นิติศาสตร์	18	3.6
	เภสัชศาสตร์	17	3.4
	นิเทศศาสตร์	16	3.2
	วิศวกรรมศาสตร์	12	2.4
	ทันตแพทยศาสตร์	10	2.0
	สถาปัตยกรรมศาสตร์	10	2.0

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 (ต่อ)

	จำนวน	ร้อยละ
คณะที่กำลังศึกษา		
อักษรศาสตร์	10	2.0
จิตวิทยา	8	1.6
สัตวแพทยศาสตร์	8	1.6
แพทยศาสตร์	5	1.0

1.6 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย (*t*-test) ของกลุ่มที่ได้คะแนนรวมจากการทำมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม 101 ข้อ จัดอยู่ในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ โดยกำหนดให้ผู้ที่ได้คะแนนรวมจากการทำมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมที่มีค่าสูงกว่าหรือเท่ากับเปอร์เซนไทล์ที่ 73 เป็นกลุ่มสูง และผู้ที่ได้คะแนนรวมจากการทำมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมต่ำกว่าหรือเท่ากับเปอร์เซนไทล์ที่ 27 เป็นกลุ่มต่ำ มีข้อที่ผ่านการวิเคราะห์ด้วยสถิติทีจำนวน 94 ข้อ จากนั้นนำข้อกระทงที่ผ่านการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยมาวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับผลรวมของข้ออื่น ๆ ทั้งหมด (Corrected Item Total Correlation หรือ CITC) ได้ข้อกระทงที่ผ่านการคัดเลือกจำนวน 86 ข้อ เป็นข้อกระทงทางบวกจำนวน 47 ข้อ เป็นข้อกระทงทางลบจำนวน 39 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ .90 ครอบคลุมทั้ง 12 ด้าน ดังนี้

1. การพูดแสดงความรู้สึก จำนวน 5 ข้อ
2. การพูดเกี่ยวกับตนเอง จำนวน 7 ข้อ
3. การพูดจาทักทายปราศรัย จำนวน 7 ข้อ
4. การยอมรับคำชมเชย จำนวน 8 ข้อ
5. การแสดงสีหน้าอย่างเหมาะสม จำนนวน 8 ข้อ
6. การแสดงความไม่เห็นด้วยอย่างสุภาพ จำนวน 8 ข้อ
7. การขอให้แสดงความกระจ่างชัด จำนวน 5 ข้อ
8. การถามเหตุผล จำนวน 7 ข้อ
9. การแสดงความไม่เห็นด้วยอย่างจริงจัง จำนวน 8 ข้อ
10. การพูดเพื่อรักษาสิทธิของตน จำนวน 9 ข้อ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

11. การยืนกราน จำนวน 8 ข้อ

12. การเลี่ยงการให้คำอธิบายกับทุกๆความคิดเห็น จำนวน 5 ข้อ

จากนั้นนำข้อกระทงที่ผ่านการวิเคราะห์มาพิจารณาคัดเลือกข้อกระทงทั้ง 12 ด้าน โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และความซ้ำซ้อนของข้อความในแต่ละข้อกระทง ได้ข้อกระทงที่จะนำไปใช้รวมทั้งสิ้นจำนวน 65 ข้อ เป็นข้อกระทงทางบวกจำนวน 38 ข้อ และข้อกระทงทางลบจำนวน 27 ข้อ

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อกระทงในมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมพบว่ามีข้อกระทงที่ผ่านการวิเคราะห์ทั้งสิ้นจำนวน 86 ข้อ และข้อกระทงที่นำมาใช้จำนวน 65 ข้อ ผู้วิจัยได้แสดงผลการวิเคราะห์ข้อกระทงของมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและข้อกระทงที่ผ่านการคัดเลือก (ภาคผนวก ก) และได้ทำการสรุปข้อกระทงที่ผ่านการคัดเลือกและข้อกระทงที่นำมาใช้ จำแนกรายด้านดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4

จำนวนข้อกระทงที่ผ่านการคัดเลือกในแต่ละขั้นตอน จำแนกเป็นรายด้าน

พฤติกรรมการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม	จำนวนข้อ		
	ก่อนการคัดเลือก	หลังการคัดเลือก	นำมาใช้
1. การพูดแสดงความรู้สึก	9	5	3
2. การพูดเกี่ยวกับตนเอง	9	7	7
3. การพูดจาทักทายปราศรัย	8	7	4
4. การยอมรับคำชมเชย	8	8	4
5. การแสดงสีหน้าอย่างเหมาะสม	8	8	5
6. การแสดงความไม่เห็นด้วยอย่างสุภาพ	8	8	6
7. การขอให้แสดงความกระจ่างชัด	8	5	5
8. การถามเหตุผล	8	7	6
9. การแสดงความไม่เห็นด้วยอย่างเปิดเผย	8	8	7
10. การพูดเพื่อรักษาสิทธิของตน	9	9	8
11. การยืนกราน	9	8	6
12. การเลี่ยงการให้คำอธิบายกับทุกๆความคิดเห็น	9	5	4
รวม	101	86	65

1.7 วิเคราะห์ค่าความเที่ยง (realiability) ของมาตรวัดการกล้าแสดงออก โดยนำมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ที่ผ่านการคัดเลือก จำนวน 65 ข้อ ให้นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 60 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองจริงตอบ ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ .87

1.8 วิเคราะห์ค่าความตรง (validity) ของมาตรวัดการกล้าแสดงออก ด้วยการหาความสัมพันธ์ของคะแนนที่ได้จากมาตรกับกลุ่มตัวอย่างที่ทราบลักษณะอยู่แล้ว (known-group technique) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองจริง ทั้งนี้กลุ่มที่คาดว่าจะมีการกล้าแสดงออกสูงได้แก่ กลุ่มนิสิตที่ศึกษาในคณะหรือสาขาวิชาแพทยศาสตร์ สัตวแพทยศาสตร์ ทันตแพทยศาสตร์ ที่ผ่านการฝึกภาคปฏิบัติแล้ว เนื่องจากผู้ที่ศึกษาในวิชาเหล่านี้จะถูกฝึกสอนให้มีลักษณะการถ่ายทอดทางการสื่อสารที่ตรงไปตรงมา ชัดเจน รวมทั้งสามารถแสดงซึ่งความต้องการที่แท้จริงของตนได้ เพราะการฝึกในสาขาวิชาแพทยศาสตร์ สัตวแพทยศาสตร์ ทันตแพทยศาสตร์ นั้นจำเป็นต้องทำงานเกี่ยวกับความปลอดภัยของชีวิตและร่างกายของผู้อื่น จึงจำเป็นต้องมีการฝึกฝนให้สามารถใช้ภาษาในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ส่วนกลุ่มที่คาดว่าน่าจะมีการกล้าแสดงออกต่ำ ได้แก่ กลุ่มนิสิตที่ศึกษาในคณะหรือสาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และโบราณคดี เนื่องจากเห็นว่า สาขาวิชาเหล่านี้เป็นสาขาวิชาที่ศึกษาโดยใช้เอกสารและตำราทางวิชาการ ฉะนั้นผู้ที่ศึกษาศาสตร์เหล่านี้อาจไม่มีความจำเป็นที่จะต้องฝึกฝนการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพมากนักเทียบเท่ากับผู้ที่ศึกษาในวิชาแพทยศาสตร์ สัตวแพทยศาสตร์ หรือทันตแพทยศาสตร์ เป็นต้น

เก็บข้อมูลกับนิสิตจุฬาลงกรณ์จำนวน 140 คน โดยกลุ่มตัวอย่างเพศชายจำนวน 50 คน และเพศหญิงจำนวน 90 คน กลุ่มตัวอย่างมีอายุ ตั้งแต่ 18-24 ปี (M = 20.47, SD = 1.70) โดยจัดกลุ่มตัวอย่างเข้าเงื่อนไขดังนี้

กลุ่มที่กล้าแสดงออกสูงเป็นนิสิตที่ศึกษาในคณะสัตวแพทยศาสตร์ ชั้นปีที่ 5 ซึ่งผ่านการฝึกภาคปฏิบัติแล้ว จำนวน 62 คน เป็นเพศชายจำนวน 23 คน เป็นเพศหญิงจำนวน 39 คน

กลุ่มที่กล้าแสดงออกต่ำเป็นนิสิตที่ศึกษาในคณะอักษรศาสตร์ สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ จำนวน 78 คน เป็นเพศชายจำนวน 27 คน เป็นเพศหญิงจำนวน 51 คน

หลังจากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) พบว่า กลุ่มที่คาดว่าน่าจะมีการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมในระดับสูง มีค่ามัชฌิมเลขคณิตจากคะแนนที่ได้จากมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม (M= 220.17,

SD= 16.46) สูงกว่ากลุ่มที่คาดว่าน่าจะมีการกล้าแสดงออกต่ำ (*M*= 207.78, *SD*= 16.27) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ดังที่แสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5

การวิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าเฉลี่ยของคะแนนจากมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมกับกลุ่มบุคลิกภาพโดยวิธีการทดสอบระหว่างกลุ่มที่ทราบลักษณะอยู่แล้ว

แหล่งของความแปรปรวน	*df*	*F*	*p*
ระหว่างกลุ่ม	1	19.82***	.000
ภายในกลุ่ม	138	(267.52)	

หมายเหตุ. ค่าในวงเล็บเป็นค่าคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ย (MS_{error})

***$p < .001$.

สำหรับการทดสอบครั้งนี้ ได้มาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมจำนวน 65 ข้อ ที่ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 140 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ .82

2. รูปภาพเหนี่ยวนำอารมณ์

เป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อเหนี่ยวนำให้ผู้ร่วมการทดลองเกิดอารมณ์ทางบวกและทางลบขึ้น โดยมีขั้นตอนการสร้างดังต่อไปนี้

1.1 นำภาพที่มีลักษณะทำให้เกิดอารมณ์มาจำนวน 60 ภาพ ประกอบด้วย อารมณ์ทางบวกและอารมณ์ทางลบ แบ่งเป็นภาพแสดงอารมณ์มีความสุขจำนวน 30 ภาพและอารมณ์เศร้าจำนวน 30 ภาพ โดยควบคุมมิติของภาพแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ภาพคน ภาพสัตว์ และภาพธรรมชาติ ซึ่งภาพมีจำนวนเท่า ๆ กันในแต่ละมิติ ทั้งนี้การเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์ทางลบ ผู้วิจัยได้เลือกรูปภาพที่แสดงอารมณ์เศร้า เหงา และเปล่าเปลี่ยว จะไม่เลือกรูปภาพที่แสดงความหดหู่มากเกินไปเพื่อป้องกันไม่ให้กลุ่มตัวอย่างเกิดอารมณ์อื่นที่ส่งผลต่อการทดลอง เช่น กลัว วิตกกังวล หรืออารมณ์โกรธขึ้น จากนั้นใช้โปรแกรมไมโครซอฟเพาเวอร์พอยท์ (Microsoft PowerPoint) เพื่อแสดงภาพทีละภาพโดยอัตโนมัติ

1.2 นำภาพไปทดลองใช้กับนิสิตปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองจริงจำนวน 60 คน โดยให้ดูภาพทีละภาพในระยะเวลา 5 วินาที แล้วให้เวลาอีก 5 วินาทีเพื่อประเมินว่าภาพแต่ละภาพทำให้เกิดความรู้สึกเศร้าหรือมีความสุขมากน้อยเพียงใด โดยใช้แบบประเมินภาพ ให้กลุ่มตัวอย่างประเมินบนบนมาตรประมาณค่า 7 จุด ดังตัวอย่าง

ในขณะที่ดูรูปภาพนี้คุณรู้สึก....

ภาพที่____ เศร้า | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | มีความสุข

โดยกำหนด 1 หมายถึง เศร้ามาก
2 หมายถึง เศร้าปานกลาง
3 หมายถึง เศร้าน้อย
4 หมายถึง ทั้งเศร้าและสุขพอ ๆ กัน
5 หมายถึง สุขน้อย
6 หมายถึง สุขปานกลาง
7 หมายถึง สุขมาก

2.3 คัดเลือกภาพโดยกำหนดว่าภาพที่สามารถทำให้เกิดอารมณ์สุขต้องมีคะแนนเฉลี่ยในภาพนั้นสูงกว่าหรือเท่ากับ 6 และภาพที่สามารถทำให้เกิดอารมณ์เศร้าต้องมีคะแนนเฉลี่ยในภาพนั้นต่ำกว่าหรือเท่ากับ 2 มีภาพที่ผ่านการคัดเลือกจำนวน 34 ภาพเป็นภาพแสดงอารมณ์ทางบวกจำนวน 19 ภาพ เป็นภาพแสดงอารมณ์ทางลบ 15 ภาพ เป็นภาพที่ครอบคลุมทั้ง 3 มิติ ผู้วิจัยจะเลือกภาพที่ใช้ เพื่อทำการเหนี่ยวนำอารมณ์ทางลบหรืออารมณ์ทางบวกครอบคลุมทั้ง 3 มิติ โดยใช้มิติละ 2 ภาพ รวม 6 ภาพ ในแต่ละเงื่อนไขอารมณ์ เพื่อใช้ในขั้นทดลอง

3. มาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถาม

ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนามาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำขึ้นตามแนวคิดของ Gudjonsson และ Clark (1986) โดยสร้างและพัฒนาร่วมกับ นางสาวขวัญจิตต์ นรากรพิจิตร์ และ

นางสาวรติรัตน์ ไวถนอมสัตย์ ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้รแปลมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ Gudjonsson Suggestibility Scale 2 หรือ GSS2 และคำถามทั้งสิ้น 20 ข้อ (Gudjonsson, 1997) จากนั้นสร้างเรื่องราวและคำถามขึ้นใหม่ คนละ 1 เรื่อง เป็นมาตรที่สร้างขึ้นใหม่จำนวน 3 เรื่องและมาตรที่แปล 1 เรื่อง รวมทั้งสิ้นเป็น 4 เรื่อง โดยจะขอกล่าวถึงการพัฒนามาตรดังต่อไปนี้

มาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำของ Gudjonsson ฉบับที่ 2
(Gudjonsson Suggestibility Scale 2: GSS2, Gudjonsson, 1997)

คณะผู้วิจัยได้นำมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถาม GSS 2 มาแปลและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพในการวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ เนื่องจากเรื่องราวที่นำไปใช้นั้นมีความแตกต่างจากสังคมไทย จึงต้องการแสดงให้เห็นว่ามาตรที่ทำการแปลกับมาตรที่สร้างขึ้นใหม่มาตรใดมีประสิทธิภาพในการใช้วัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้เหมาะสมที่สุด รายละเอียดการพัฒนามาตร Gudjonsson Suggestibility Scale 2 หรือ GSS 2 มีดังนี้

1. คณะผู้วิจัยได้นำเรื่องและข้อคำถามจากมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำของ Gudjonsson ฉบับที่ 2 (GSS 2) มาแปลและเรียบเรียงเป็นภาษาไทย โดยมาตรประกอบด้วยเรื่องสั้นที่มีความยาวของเรื่อง แบ่งเป็นวลีจำนวน 40 วลี และข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็น คำถามชี้นำ 10 ข้อ และคำถามที่ให้ตัวเลือกที่ผิด 5 ข้อ และคำถามที่เป็นข้อเท็จจริง 5 ข้อ ดังที่กล่าวไว้แล้วในบทที่ 1

2. นำเรื่องและข้อคำถามในมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำที่แปลเป็นภาษาไทยให้อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. อภิชญา ไชยวุฒิกรณ์วานิช พิจารณาความถูกต้องของภาษาและปรับปรุงแก้ไข

3. นำมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ (GSS 2) ไปทดลองใช้กับนิสิตระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจำนวน 60 คน เป็นเพศชายจำนวน 21 คน เพศหญิงจำนวน 39 คน มีอายุระหว่าง 18-26 ปี (M = 20.67, SD = 1.704) ดังตารางที่ 6

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6

จำนวนและร้อยละของตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนามาตร GSS 2 ที่ทำการแปลเป็นภาษาไทย

		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	21	35
	หญิง	39	65
อายุ	18 ปี	4	6.7
	19 ปี	15	25.0
	20 ปี	8	13.3
	21 ปี	16	26.7
	22 ปี	10	16.7
	23 ปี	3	5.0
	24 ปี	4	6.7
ชั้นปี	ชั้นปี 1	12	20
	ชั้นปี 2	16	26.7
	ชั้นปี 3	18	30.0
	ชั้นปี 4	14	23.3
คณะที่กำลังศึกษา			
	วิทยาศาสตร์	25	41.7
	จิตวิทยา	16	26.7
	พาณิชยศาสตร์และการบัญชี	5	8.3
	นิเทศศาสตร์	2	3.3
	สถาปัตยกรรมศาสตร์	2	3.3
	สหเวชศาสตร์	2	3.3
	อักษรศาสตร์	2	3.3
	ครุศาสตร์	1	1.7
	นิติศาสตร์	1	1.7
	แพทยศาสตร์	1	1.7

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6 (ต่อ)

	จำนวน	ร้อยละ
คณะที่กำลังศึกษา		
รัฐศาสตร์	1	1.7
วิศวกรรมศาสตร์	1	1.7
ศิลปกรรมศาสตร์	1	1.7

4. วิเคราะห์ความเที่ยง (reliability) ของมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ โดยการนำคะแนนรวมของการยอมเชื่อตามครั้งที่ 1 และคะแนนรวมของการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่1 ที่ได้จากการตอบตามคำถามนำทั้ง 15 ข้อ และคะแนนรวมของการเปลี่ยนคำตอบ ที่ได้จากการตอบคำถาม 20 ข้อมาวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา พบว่า ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 การยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 และการเปลี่ยนคำตอบ เท่ากับ .78, .83 และ .60 ตามลำดับ (ภาคผนวก ง)

5. วิเคราะห์ความตรง (validity) โดยใช้การหาความตรงตามภาวะสันนิษฐาน (construct validity) จากการศึกษางานวิจัยพบว่า คะแนนที่ได้จากมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ ได้แก่ การคล้อยตามสิ่งชี้นำครั้งที่ 1 การคล้อยตามสิ่งชี้นำครั้งที่ 2 คะแนนการเปลี่ยนคำตอบ และคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม จะมีความสัมพันธ์ทางลบกับการระลึกโดยอิสระ (Gudjonsson, 1988b, 1991, 1997, 2003; Gudjonsson & Clare, 1995) จึงนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนดังกล่าว พบว่า คะแนนการระลึกโดยอิสระมีสหสัมพันธ์ทางลบกับคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 และคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม เท่ากับ -.50, -.49 และ -.47 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้ง 3 ค่าตามลำดับ และมีสหสัมพันธ์ทางลบกับคะแนนการเปลี่ยนคำตอบเท่ากับ -.31 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ภาคผนวก ช) ดังเช่นที่พบในงานวิจัยที่ผ่านมา (Gudjonsson, 1984a, 1987, 1991, 2003)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใหม่

คณะผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนามาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถามขึ้นตามแนวคิดของ Gudjonsson และ Clark (1986 อ้างถึงใน Gudjonsson 1997, 2003) เพื่อพัฒนาเครื่องมือให้เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย คณะผู้วิจัยแต่ละคนแต่งเรื่องขึ้นมาคนละ 1 เรื่อง รวมทั้งสิ้น 3 เรื่อง เพื่อคัดเลือกเรื่องและคำถามที่มีประสิทธิภาพในการวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำที่ดีที่สุดมาใช้ เรื่องที่สร้างขึ้นนั้นเป็นเรื่องทั่วไปที่พบได้ในชีวิตประจำวัน โดยจะขอกล่าวถึงรายละเอียดของมาตรที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ดังนี้

1. สร้างเรื่องราวที่มีลักษณะเป็นเหตุการณ์ที่สามารถพบเจอได้ในชีวิตประจำวัน โดยแบ่งเป็น 40 วลี เพื่อวัดการระลึกข้อมูลจากความทรงจำโดยอิสระ โดยเรื่องราวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีดังนี้

นารีและปรีชา / เป็นคู่สามีภรรยาที่เพิ่งแต่งงาน / พวกเขาอาศัยอยู่ในคอนโดมิเนียมหรู / ย่านใจกลางเมือง / ปรีชาทำงานในบริษัทเอกชนที่มีชื่อเสียง / และนารีทำงานในโรงพยาบาล / ที่เดียวกับญาติของเธอ / ที่ชื่อสุนีย์ / ในเช้าวันพฤหัส / ทั้งคู่ออกจากบ้าน / เพื่อไปทำงาน / พวกเขาเห็นชาวต่างชาติสามคน / กำลังข้ามถนน / สองคนเป็นผู้หญิง / อีกคนหนึ่งเป็นผู้ชาย / ทันใดนั้นมีรถมอร์เตอร์ไซค์ / ขับมาอย่างรวดเร็ว / ปรีชาจึงตะโกนบอก / ให้พวกเขาระมัดระวัง / ชายชาวต่างชาติเสียหลักล้มลง / ได้รับบาดเจ็บ / ที่ข้อเท้า / ปรีชาจำชายชาวต่างชาติคนนี้ได้ / เขาชื่อจอร์จ / เป็นลูกค้าคนสำคัญ / ที่สนิทสนมกับเจ้านายของเขา / ซึ่งพวกเขามักไปตีกอล์ฟด้วยกันเสมอ / ทั้งคู่จึงอาสาพาเขาไปส่งโรงพยาบาล / ที่อยู่ใกล้ที่สุด / ธนากร / ผู้เป็นหมอ / แจ้งว่าคนเจ็บปลอดภัย / ชาวต่างชาติรู้สึกประทับใจ / จึงชวนคู่สามีภรรยา / ไปรับประทานอาหาร / ที่ร้านอาหารแห่งหนึ่ง / เพื่อพูดคุยทำความรู้จัก / จากนั้นจึงขอเบอร์โทรศัพท์ / และอีเมล์ / เพื่อใช้ติดต่อกันในภายหลัง

จากนั้นสร้างคำถามเพื่อวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำขึ้นจำนวน 30 ข้อ ประกอบด้วยคำถามที่เป็นข้อเท็จจริงจำนวน 5 ข้อและคำถามนำจำนวน 25 ข้อโดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 คำถามแสดงข้อเท็จจริงจำนวน 5 ข้อ ยกตัวอย่างเช่น “คู่สามีภรรยาชื่อนารีและปรีชาใช่ไหม” “ชายชาวต่างชาติชื่อจอร์จใช่ไหม” “คู่สามีภรรยาอาสาพาคนเจ็บไป

ส่งโรงพยาบาลใช่ไหม" และ "ชายชาวต่างชาติได้รับบาดเจ็บที่ข้อเท้าใช่ไหม" เป็นต้น

1.2 คำถามชี้นำจำนวน 25 ข้อ ซึ่งแบ่งเป็น

ก. คำถามชี้นำ จำนวน 18 ข้อ ตัวอย่างเช่น "รถมอเตอร์ไซค์ขับฝ่าไฟแดงใช่ไหม" "ปรีชารู้จักกับชายชาวต่างชาติเป็นการส่วนตัวใช่ไหม" "คู่สามีภรรยาไปทำงานสายในวันนั้นใช่ไหม" เป็นต้น

ข. คำถามที่ให้ตัวเลือกที่ผิด จำนวน 7 ข้อ ตัวอย่างเช่น "คู่สามีภรรยาอาศัยในอพาร์ตเมนต์หรือทาวเฮ้าส์" "ชาวต่างชาติเป็นคนอังกฤษหรืออเมริกัน" "พวกเขาไปโรงพยาบาลด้วยรถยนต์ส่วนตัวหรือรถแท็กซี่" เป็นต้น

2. นำเรื่องและข้อคำถามในมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. อภิชญา ไชยวุฒิกรณ์วานิช พิจารณาความถูกต้องของภาษาและปรับปรุงแก้ไข

3. นำมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำที่สร้างขึ้น ซึ่งประกอบด้วยเรื่องราวและคำถาม 30 ข้อ ไปทดลองใช้กับนิสิตระดับปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจำนวน 60 คน เพื่อหาความเหมาะสมของข้อกระทงที่จะนำมาใช้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ เป็นเพศชายจำนวน 22 คน เพศหญิงจำนวน 38 คน มีอายุระหว่าง 18-22 ปี (M = 19, SD = 0.88)

4. การคิดคะแนนที่ได้จากมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ ผู้วิจัยนับคะแนนจากการระลึกโดยอิสระ การยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 การยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 การเปลี่ยนคำตอบ และคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม ที่ได้จากการวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ ดังนี้

4.1 คะแนนการระลึกโดยอิสระ ผู้วิจัยจะให้คะแนน 1 คะแนน เมื่อกลุ่มตัวอย่างได้เขียนเรื่องราวที่ระลึกได้ตรงกับในเนื้อเรื่องที่กลุ่มตัวอย่างได้ฟังในแต่ละวลี ในส่วนนี้จะมีคะแนนเต็ม 40 คะแนน นับจากจำนวนการแบ่งข้อความซึ่งแบ่งเป็น 40 วลี

4.2 คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 เป็นคะแนนที่ได้จากการตอบคำถามก่อนการให้ผลป้อนกลับทางลบและนับคะแนนของคำตอบที่ได้จากการถามคำถามนำ การให้คะแนนมีดังนี้

ก. ในการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำ ผู้ตอบจะได้คะแนน 1 คะแนน เมื่อตอบว่า "ใช่", "ใช่แน่นอน", "อาจจะ", "เป็นไปได้", "คิดว่าเป็นเช่นนั้น", "เป็นเช่นนั้นแน่นอน" และ "น่าจะเป็นเช่นนั้น" อย่างไรก็ตามมีความเป็นไปได้ที่ผู้ร่วมการ

ทดลองจะตอบว่า “ใช่ แต่ไม่แน่ใจ” หรือ “อาจจะไม่” ได้ ฉะนั้นผู้ทดลองต้องพยายามกระตุ้นให้ผู้ร่วมการทดลองตอบคำถามให้ได้อย่างชัดเจน โดยอาจกล่าวว่า *“ คุณต้องเลือกคำตอบใดคำตอบหนึ่งที่คิดว่าทำให้คุณพอใจมากที่สุด”*

ข. การยอมเชื่อตามคำถามที่ให้ตัวเลือกที่ผิด ผู้ตอบจะได้คะแนน 1 คะแนน เมื่อเลือกคำตอบใดคำตอบหนึ่งใน 2 ตัวเลือก หรือตอบว่า “ใช่”, “ทั้ง 2 อย่าง”

ค. คำตอบที่ไม่ให้คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำ คือ “ฉันจำไม่ได้”, “ในเรื่องไม่ได้กล่าวถึง”, “ไม่”, “ไม่ทราบ”, “ไม่รู้”, “ไม่แน่ใจ”

4.3 คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 มีหลักการนับคะแนนเช่นเดียวกับการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 และเป็นคะแนนที่ได้จากการตอบคำถามหลังจากได้รับผลป้อนกลับทางลบ

4.4 คะแนนการเปลี่ยนคำตอบ ผู้วิจัยนับคะแนน 1 คะแนนจากจำนวนครั้งที่ผู้ตอบทำการเปลี่ยนคำตอบ ในการนับคะแนนส่วนนี้จะต้องเป็นการเปลี่ยนคำตอบจากการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 และการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 ที่ชัดเจน เช่น จาก “ใช่” เป็น “ไม่ใช่” จาก “ไม่รู้” เป็น “ใช่” จาก “ใช่” เป็น “ไม่ได้กล่าวถึงในเรื่อง” จาก “ไม่ใช่” เป็น “อาจจะ” จาก “จำไม่ได้” เป็น “ใช่” จาก “ไม่รู้” เป็น คำตอบใดคำตอบหนึ่ง จาก คำตอบใดคำตอบหนึ่ง เป็น “ใช่” จาก “ไม่ได้กล่าวถึงในเรื่อง” เป็น คำตอบใดคำตอบหนึ่ง จาก “ไม่คิดว่าเป็นเช่นนั้น” เป็น “ใช่” จาก “อาจจะไม่” เป็น “ใช่” จาก “คิดว่าเป็นอย่างนั้น” เป็น “ไม่” จาก “ใช่น่าจะเป็นอย่างนั้น” เป็น “ไม่คิดว่าเป็นเช่นนั้น” หรือ จากคำตอบใดคำตอบหนึ่งเป็นอีกคำตอบหนึ่ง

4.5 คะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมได้จากผลรวมของคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 กับคะแนนการเปลี่ยนคำตอบ

5. นำมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำที่สร้างขึ้นใหม่มาเปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิต (*t*-test) รายข้อของคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 ที่ได้จากการตอบคำถามนำ 25 ข้อของกลุ่มตัวอย่างที่จัดอยู่ในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ โดยกำหนดให้ผู้ที่ได้คะแนนรวมการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 ที่มีค่าสูงกว่าหรือเท่ากับเปอร์เซนไทล์ที่ 73 เป็นกลุ่มสูงและผู้ที่ได้คะแนนรวมการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 ที่มีค่าต่ำกว่าหรือเท่ากับเปอร์เซนไทล์ที่ 27 เป็นกลุ่มต่ำ ได้ข้อ

กระทงที่ผ่านการคัดเลือกจำนวน 18 ข้อ จากนั้นนำข้อกระทงที่ผ่านการคัดเลือกมาวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงกับคะแนนรวมข้ออื่น ๆ ทั้งหมด (CITC) มีข้อที่ผ่านการคัดเลือกจำนวน 15 ข้อ และได้สัดส่วนที่ใกล้เคียงกับมาตร GSS 2 (Gudjonsson, 1997) จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อกระทง 15 ข้อ อีกครั้ง พบว่า ทุกข้อมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงกับคะแนนรวมข้ออื่น ๆ ทั้งหมด (CITC) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (ภาคผนวก จ) และมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 การยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 และการเปลี่ยนคำตอบ เท่ากับ .81, .73, และ .54 ตามลำดับ

โดยสรุป จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกับผลรวมของข้ออื่น ๆ ทั้งหมด (CITC) พบว่า มีข้อกระทงที่ผ่านการวิเคราะห์จำนวน 15 ข้อ เป็นคำถามนำ 9 ข้อ และเป็นคำถามที่ให้ตัวเลือกที่ผิดจำนวน 6 ข้อ ซึ่งในการใช้จริงนั้นจะรวมข้อคำถามที่เป็นข้อเท็จจริงเข้าไปอีก จำนวน 5 ข้อ รวมเป็นข้อกระทงทั้งหมดจำนวน 20 ข้อ

จากมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำที่ผู้วิจัยและคณะได้ร่วมกันพัฒนาและสร้างขึ้นใหม่ ทั้ง 4 มาตร จึงตั้งเกณฑ์ในการพิจารณามาตรที่จะนำมาใช้ในการวิจัย ดังนี้

1) พิจารณาจำนวนข้อกระทงที่ผ่านการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและการวิเคราะห์ค่า CITC ในแต่ละมาตร ที่มีจำนวนข้อในสัดส่วนใกล้เคียงกับมาตร GSS 2 มากที่สุด จากการทดลองนำมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำที่สร้างขึ้นใหม่ทั้ง 3 มาตรไปใช้ คณะผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ควรทำการคัดข้อกระทงที่มีความเหมาะสม โดยพิจารณาคำถามที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องและภาษาที่ใช้เป็นหลักด้วย จึงคัดข้อกระทงออกมาได้ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับมาตร GSS 2 (Gudjonsson, 1997) เพื่อให้ได้ข้อกระทงโดยรวมทั้งสิ้น 20 ข้อ (ภาคผนวก ฉ)

2) พิจารณาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 การยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 และการเปลี่ยนคำตอบ โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของการยอมเชื่อตามครั้งที่ 1 ที่สูงที่สุดเป็นหลัก เมื่อพิจารณามาตรที่สร้างขึ้นใหม่ทั้ง 3 มาตรพบว่ามาตรที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 สูงที่สุด คือ เท่ากับ .81

3) พิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการระลึกโดยอิสระกับการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 การยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 และคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม ซึ่งคะแนนทั้ง 3 ลักษณะ ควรจะเป็นไปในทางลบทั้งสิ้นเช่นเดียวกับในงานวิจัยของ

Gudjonsson (1984a, 1987) เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ของการระลึกโดยอิสระกับการยอมเชื่อตามครั้งที่ 1 การยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 และคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม ของทั้ง 3 มาตร พบว่า มาตรที่สร้างโดยผู้วิจัยและมาตรที่สร้างขึ้นโดย รติรัตน์ ไวถนอมสัตย์ มีค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการระลึกโดยอิสระกับการยอมเชื่อตามครั้งที่ 1 การยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 และคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม ไปในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งสิ้น แต่เมื่อพิจารณาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการระลึกโดยอิสระและการเปลี่ยนคำตอบของรติรัตน์ พบว่ามีค่าความสัมพันธ์ไปในทางบวก ซึ่งขัดกับการศึกษาเกี่ยวกับมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ส่วนมาตรของขวัญจิตต์ นรากรพิจิตร์นั้นพบว่า ทุกค่าให้ค่าสหสัมพันธ์ทางลบทั้งสิ้นโดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (ภาคผนวก ช)

จากการสร้างและพัฒนามาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำทั้ง 4 ฉบับ และวิเคราะห์ความเหมาะสมตามเกณฑ์ดังที่กล่าวไปแล้วข้างต้น จึงสรุปได้ว่า มาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำที่สร้างโดย ผู้วิจัยมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 การยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 และการเปลี่ยนคำตอบ เท่ากับ .81, .73 และ .54 ตามลำดับ

6. วิเคราะห์ความเที่ยงของมาตร (reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของการให้คะแนนในมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำระหว่างผู้ให้คะแนน 3 คน (inter-rater reliability) นำข้อมูลที่ได้จากมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ให้ผู้ทดลอง 3 คนตรวจและนำคะแนนที่ได้จากผู้ให้คะแนนทั้ง 3 คน มาหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาโดยแยกวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการให้คะแนนที่ได้จากมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ ได้แก่ คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 คะแนนการเปลี่ยนคำตอบ และคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของการให้คะแนนของผู้ให้คะแนนทั้ง 3 คน เท่ากับ .94, 1.00, 1.00, และ 1.00 ตามลำดับ

7. วิเคราะห์ความตรงของมาตร (validity) โดยใช้วิธีการหาความตรงตามภาวะสันนิษฐาน (construct validity) จากการศึกษางานวิจัยพบว่า ในการศึกษาเรื่องการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการคล้อยตามสิ่งชี้นำกับความทรงจำและสติปัญญาว่า การคล้อยตามสิ่งชี้นำมีสหสัมพันธ์ทางลบกับความจำและระดับสติปัญญา (Gudjonsson, 1988b, 1991, 1997, 2003; Gudjonsson & Clare, 1995) ดังนั้นผู้ที่มีความจำดีจะคล้อยตามสิ่งชี้นำได้ยากกว่าผู้ที่มีความจำไม่ดี ส่วนผู้ที่มีความจำไม่ดีนั้นจะคล้อยตามคำถามนำที่ได้รับได้ง่ายกว่าทำให้มีการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้ง่ายกว่าผู้ที่มีความจำดี ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงนำคะแนนความจำที่ได้จากการ

ระลึกโดยอิสระมาหาสหสัมพันธ์กับคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำ ได้แก่ คะแนนการระลึกโดยอิสระกับคะแนนการยอมเชื่อตามครั้งที่ 1 การยอมเชื่อตามครั้งที่ 2 การเปลี่ยนคำตอบ และการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม พบค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ -.27, -.28, และ -.39 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้ง 3 ค่า ตามลำดับ (ภาคผนวก ช) ซึ่งเป็นสหสัมพันธ์ทางลบเช่นเดียวกับในงานวิจัยของ Gudjonsson (1984a, 1987, 1991, 2003)

ขั้นตอนการทดลองและการเก็บข้อมูล

1. แนะนำตัวผู้วิจัยและขอความร่วมมือจากนิสิต
2. แจกมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมพร้อมกับตารางเวลาที่สะดวกในการเข้าร่วมการทดลองให้กับนิสิตคนละ 1 ชุด อธิบายวัตถุประสงค์ของการทำมาตรวัด โดยใช้คำชี้แจงดังนี้

“แบบสำรวจนี้เป็นการถามพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของนิสิต ขอให้นิสิตอ่านข้อความแต่ละข้อความ ถ้านิสิตไม่เคยประสบเหตุการณ์ดังกล่าว ขอให้นิสิตคิดว่าถ้าประสบเหตุการณ์เช่นนั้นแล้วจะปฏิบัติตนอย่างไรและขอให้พยายามตอบตามความเป็นจริงมากที่สุด

จากนั้นเก็บมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมคืน นำข้อมูลที่ได้ไปคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีการกล้าแสดงออกสูงและการกล้าแสดงออกต่ำ ดังนี้

การกล้าแสดงออกสูง หมายถึง กลุ่มตัวอย่างที่ตอบมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม โดยมีผลรวมของคะแนนสูงกว่าหรือเท่ากับเปอร์เซ็นไทล์ที่ 73 ของคะแนนผู้ตอบมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมทั้งหมด

การกล้าแสดงออกต่ำ หมายถึง กลุ่มตัวอย่างที่ตอบมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม โดยมีผลรวมของคะแนนต่ำกว่าหรือเท่ากับเปอร์เซ็นไทล์ที่ 27 ของคะแนนผู้ตอบมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมทั้งหมด

3. นัดกลุ่มตัวอย่างที่เข้าเงื่อนไขการกล้าแสดงออกสูงและการกล้าแสดงออกต่ำมาเข้าทดลองอีกครั้ง เพื่อทดสอบอารมณ์และการคล้อยตามสิ่งชี้นำ โดยชี้แจงกับผู้ร่วมการทดลองว่า *“การวิจัยครั้งนี้เป็นการตรวจสอบลักษณะการถ่ายทอดทางภาษาและความทรงจำ”*
4. สุ่มผู้ร่วมการทดลองตามเงื่อนไขเข้าสู่ห้องทดลองเป็นรายบุคคล
5. แนะนำตัวผู้ทดลองอีกครั้งและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมการทดลองทุกคน โดยอาจทำการทักทายและพูดคุยเรื่องทั่วๆไป เพื่อทำความรู้จักและสอบถามข้อมูลส่วนตัวบางประการ

6. เหนี่ยวนำอารมณ์ โดยให้ผู้ร่วมการทดลองได้ดูรูปภาพกระตุ้นอารมณ์เพื่อให้เกิดอารมณ์ตามเงื่อนไขที่ได้รับ โดยใช้คำชี้แจงว่า *"ก่อนอื่นพี่จะให้น้องได้ดูรูปภาพต่อไปนี้ ให้น้องพิจารณาเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในภาพตามความรู้สึกที่แท้จริงและบรรยายเหตุการณ์เหล่านั้นให้พี่ฟัง"* จากนั้นให้ผู้ร่วมการทดลองได้ดูและบรรยายภาพจำนวน 6 ภาพ โดยสุ่มใช้ภาพ ทั้ง 3 มิติ จำนวนมิติละ 2 ภาพ ใช้เวลาในการบรรยายภาพทั้ง 6 ภาพรวม 3 นาที จากนั้นให้ผู้ร่วมการทดลองเขียนเรียงความเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตลงบนกระดาษโดยใช้เวลา 10 นาที ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ให้ดูภาพกระตุ้นอารมณ์ทางบวกและให้ผู้ร่วมการทดลองเขียนรายงานเหตุการณ์ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตที่ทำให้เขามีความสุขมากที่สุด เพื่อเหนี่ยวนำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดอารมณ์ทางบวก

กลุ่มที่ 2 ให้ดูรูปภาพกระตุ้นอารมณ์ทางลบและให้ผู้ร่วมการทดลองเขียนรายงานเหตุการณ์ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตที่ทำให้เขารู้สึกเศร้ามากที่สุด เพื่อเหนี่ยวนำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดอารมณ์ทางลบ

ตรวจสอบการจัดกระทำการเหนี่ยวนำอารมณ์ โดยใช้ แบบประเมินการใช้ภาษาไทยในการถ่ายทอดเรื่องราวให้ผู้อื่นได้รับรู้ เป็นคำถามเกี่ยวกับการรายงานเหตุการณ์ที่ผ่านมาในชีวิต ซึ่งคำถามเหล่านี้ผู้วิจัยได้แทรกคำถาม "นิสิตรู้สึกอย่างไรในขณะนี้" เข้าไป เพื่อไม่ให้กลุ่มตัวอย่างรู้ว่ามีการตรวจสอบอารมณ์ชั่วขณะของเขาอยู่ ให้ผู้ร่วมการทดลองเลือกตอบข้อใดข้อหนึ่ง ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด (ภาคผนวก ค)

7. วัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ โดยแจ้งผู้เข้าร่วมการทดลองว่าขั้นตอนต่อไปจะเป็นการทดสอบความจำ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

7.1 ผู้ทดลองจะอธิบายวัตถุประสงค์และให้คำชี้แจงแก่ผู้ร่วมการทดลองว่า

"ต่อจากนี้จะเป็นการวัดความทรงจำ พี่จะให้น้องได้ฟังเรื่องราวสั้น ๆ จากเทป ให้น้องพยายามจำรายละเอียดของเรื่องที่ได้ฟังให้มากที่สุด หลังจากที่ฟังจบแล้วพี่จะให้น้องเขียนเรื่องราวจากเรื่องที่น้องได้ฟังลงในกระดาษ"

7.2 ให้ผู้ร่วมการทดลองได้ฟังเรื่องราวที่บันทึกเทปด้วยหูฟัง โดยผู้อ่านจะอ่านเรื่องราวที่ได้พัฒนาตามแนวคิดของ Gudjonsson และ Clark (1986) ซึ่งแบ่งเป็น 40 วลี เพื่อใช้ในการให้คะแนนการระลึกโดยอิสระ อ่านแต่ละวลีใช้เวลาประมาณ 1.5-2 วินาทีต่อ 1 วลี

7.3 ผู้ทดลองแจกกระดาษขนาดเอ 4 จำนวน 1 แผ่น พร้อมดินสอและยางลบแก่ผู้เข้าร่วมการทดลองและชี้แจงแก่ผู้ร่วมการทดลองว่า *"ต่อจากนี้พี่ต้องการให้น้องเขียนสิ่งที่น้องจำ*

ได้จากเรื่องราวที่น้องได้ฟัง ลงในกระดาษ" และให้ผู้ร่วมการทดลองได้เขียนสิ่งที่จำได้ลงกระดาษ โดยแจ้งแก่ผู้ร่วมการทดลองว่าให้เวลาในการระลึกเป็นเวลา 5 นาที

7.4 เมื่อผู้ร่วมการทดลองเขียนเรื่องราวที่ระลึกได้ลงในกระดาษเรียบร้อยแล้ว จะให้ผู้ร่วมการทดลองได้ตอบคำถาม โดยผู้ทดลองชี้แจงแก่ผู้ร่วมการทดลองว่า *"ต่อจากนี้พี่จะถามคำถามเกี่ยวกับเรื่องราวที่น้องได้ฟังเมื่อสักครู่ ให้น้องพยายามตอบให้ถูกต้องมากที่สุดเท่าที่จะทำได้"* จากนั้นผู้ทดลองถามคำถามแต่ละข้อโดยให้เวลาแก่ผู้ร่วมการทดลองในการคิดและตอบคำถาม ผู้ทดลองจะถือกระดาษคำตอบไว้และทำการบันทึกคำตอบลงในกระดาษคำตอบ โดยมิให้ผู้เข้าร่วมการทดลองได้เห็นข้อมูลในกระดาษคำตอบนั้น ผู้ทดลองจะบันทึกการตอบของผู้เข้าร่วมการทดลองไว้และคิดคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1

7.5 ผู้ทดลองให้ผลป้อนกลับทางลบแก่ผู้ร่วมการทดลองโดยจะกล่าวว่า *"จากการตอบคำถามน้องมีข้อที่ตอบผิดจำนวนมาก ดังนั้นจึงจำเป็นที่น้องจะต้องตอบคำถามใหม่อีกครั้ง และในการตอบคำถามครั้งนี้ขอให้น้องพยายามทำให้ได้คำตอบที่ถูกต้องมากขึ้น"*

7.6 ผู้ทดลองถามคำถามเดิมแก่ผู้ร่วมการทดลองซ้ำอีกครั้งและทำการบันทึกการตอบ จากนั้นคิดคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 และคะแนนการเปลี่ยนคำตอบ

8. ตรวจสอบการจัดกระทำการเหนี่ยวนำอารมณ์หลังการวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ เพื่อตรวจสอบอิทธิพลของผลป้อนกลับทางลบที่มีต่ออารมณ์ โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับการฟังบทความ ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับการรายงานความสามารถของตนในการทำมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำและในคำถามเหล่านี้ผู้วิจัยได้แทรกคำถาม "นิสิตรู้สึกอย่างไรในขณะนี้" เข้าไป เพื่อไม่ให้กลุ่มตัวอย่างรู้ว่ามีการตรวจสอบอารมณ์ชั่วขณะของเขาอยู่

9. กล่าวขอบคุณผู้เข้าร่วมการทดลองและเฉลยวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการทดลองให้ผู้ร่วมการทดลองทราบและให้ผู้ทดลองได้ซักถามถึงข้อสงสัยที่อาจมีต่อวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการวิจัยในขณะดำเนินการทดลอง พร้อมกำชับให้เก็บสิ่งที่เกิดขึ้นในห้องทดลองทั้งหมดเป็นความลับ

เพื่อความสะดวกในการทำความเข้าใจวิธีการดำเนินการทดลองทั้งในภาพรวมและขั้นตอนในการดำเนินการทดลองในขั้นการทำมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำจึงขอสรุปเป็นแผนภาพขั้นตอนการดำเนินการทดลอง ดังภาพที่ 4 และ ภาพที่ 5

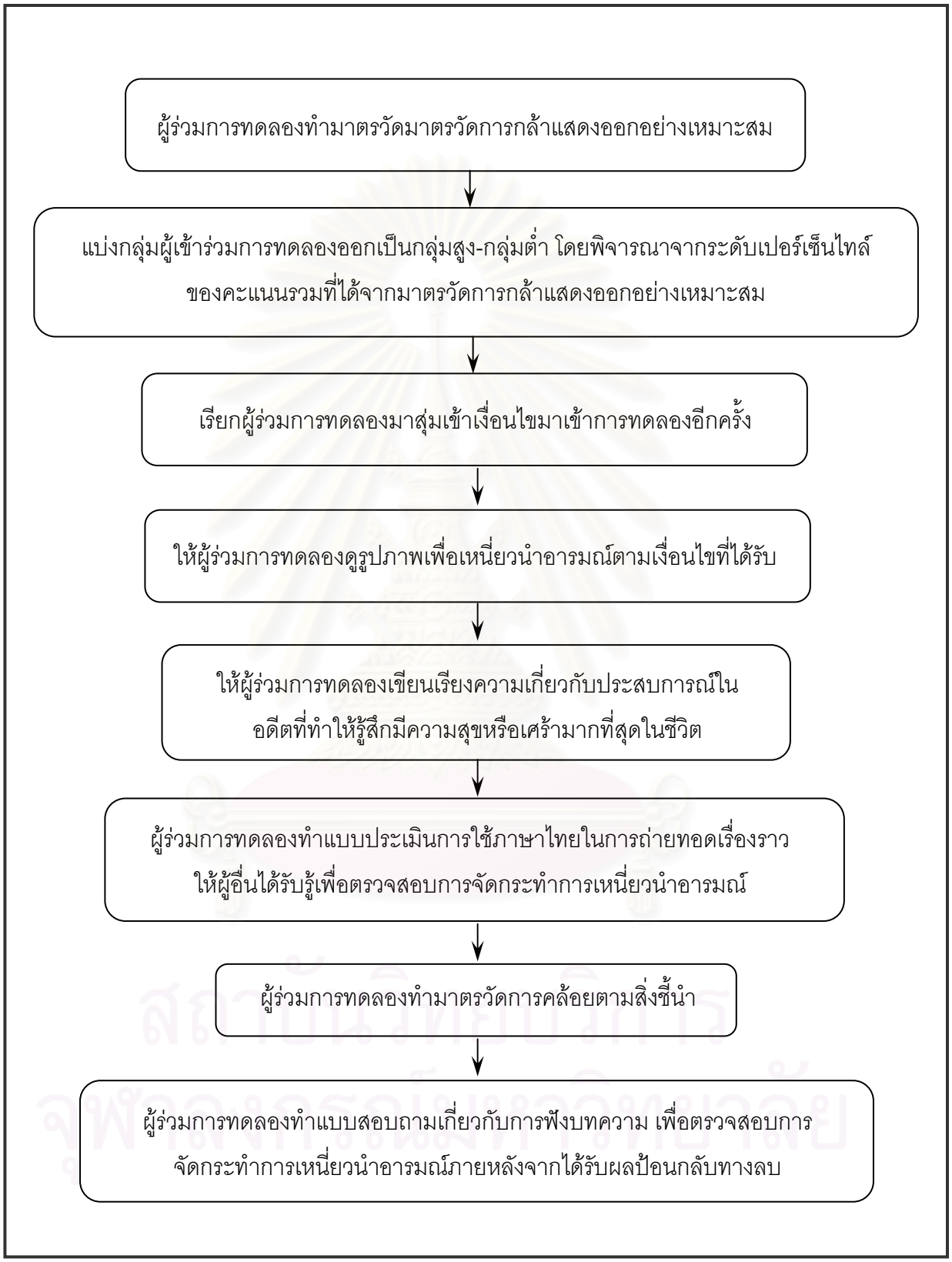

ภาพที่ 4 ขั้นตอนการทดลองในภาพรวม

ขั้นตอนการดำเนินการทดลองในการวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำนั้นมีความซับซ้อนจึงขอแยกส่วนออกมาและสรุปเป็นแผนภาพเพื่อให้ง่ายแก่การทำความเข้าใจ ดังนี้

ภาพที่ 5 ขั้นตอนการทดลองในการวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยนี้ตรวจสอบผลของการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและอารมณ์ที่มีต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way ANOVA) ในการทดสอบสมมติฐานทั้ง 4 ข้อ

บทที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way ANOVA) ซึ่งมีการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม (การกล้าแสดงออกในระดับต่ำและการกล้าแสดงออกในระดับสูง) และอารมณ์ (อารมณ์สุขและอารมณ์เศร้า) เป็นตัวแปรอิสระ ส่วนการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถาม เป็นตัวแปรตาม

โดยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 2 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ศึกษา

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

ทั้งนี้เพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการอ่านผลการวิเคราะห์ข้อมูล จึงขอใช้สัญลักษณ์แทนความหมายต่าง ๆ ดังนี้

n	หมายถึง	จำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม
M	หมายถึง	ค่ามัชฌิมเลขคณิต
SD	หมายถึง	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
MS_{error}	หมายถึง	ค่าคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ย (mean square error)
df	หมายถึง	ขั้นแห่งความเป็นอิสระ (degree of freedom)
p	หมายถึง	ค่านัยสำคัญทางสถิติ
F	หมายถึง	ค่าสถิติเอฟ
t	หมายถึง	ค่าสถิติที
ns	หมายถึง	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (nonsignificant)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ในขั้นแรกมีผู้ตอบมาตรวัดการกล้าแสดงออกจำนวน 421 คน ปรากฏว่ามีผู้ที่มีผลรวมของคะแนนการตอบมาตรวัดการกล้าแสดงออกสูงกว่าหรือเท่ากับเปอร์เซ็นไทล์ที่ 73 ซึ่งจัดว่าเป็นผู้ที่มีการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมในระดับสูงจำนวน 119 คน มีคะแนนระหว่าง 228 - 262 คะแนน (M = 235.28, SD = 7.13) และมีผู้ที่มีผลรวมของคะแนนการตอบมาตรวัดการกล้าแสดงออกต่ำกว่าหรือเท่ากับเปอร์เซ็นไทล์ที่ 27 ซึ่งจัดว่าเป็นผู้ที่มีการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมในระดับต่ำจำนวน 114 คน มีคะแนนระหว่าง 185 - 211 คะแนน (M = 203.79, SD = 6.14) แต่เนื่องจากผู้วิจัยต้องการผู้เข้าร่วมการทดลองเพียง 120 คน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างในจำนวนที่เท่ากันในแต่ละเงื่อนไข ผู้วิจัยจึงทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ตอบมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมโดยคัดเลือกจากผู้ที่ได้คะแนนลำดับต่ำสุดเรียงขึ้นไปจำนวน 60 คน และผู้ที่ได้คะแนนสูงสุดเรียงลงมาจำนวน 60 คน ดังนั้นจึงมีผู้ที่ถูกคัดออกจำนวน 113 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวน 120 คน เป็นเพศหญิงจำนวน 75 คน เป็นเพศชายจำนวน 45 คน มีอายุระหว่าง 17 - 21 ปี (M = 18.74, SD = 0.84) ในการทดลองครั้งนี้สามาถจำแนกเพศในแต่ละเงื่อนไขได้ดังต่อไปนี้

เงื่อนไขที่ 1 ผู้ที่กล้าแสดงออกต่ำเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์สุขจำนวน 30 คน เพศชายจำนวน 11 คนและเพศหญิงจำนวน 19 คน

เงื่อนไขที่ 2 ผู้ที่กล้าแสดงออกต่ำเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์เศร้าจำนวน 30 คน เพศชายจำนวน 11 คนและเพศหญิงจำนวน 19 คน

เงื่อนไขที่ 3 ผู้ที่กล้าแสดงออกสูงเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์สุขจำนวน 30 คน เพศชายจำนวน 10 คนและเพศหญิงจำนวน 20 คน

เงื่อนไขที่ 4 ผู้ที่กล้าแสดงออกสูงเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์เศร้าจำนวน 30 คน เพศชายจำนวน 13 คนและเพศหญิงจำนวน 17 คน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีในชั้นปี ที่ 1 และ 2 ผู้วิจัยได้แสดงลักษณะของกลุ่มตัวอย่างในภาพรวมโดยจำแนกตามเพศ อายุ คณะ และชั้นปีที่ศึกษา รายละเอียดแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7

จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ คณะ และชั้นปีที่กำลังศึกษา (*N* = 120)

ลักษณะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	45	37.5
หญิง	75	62.5
อายุ		
17 ปี	1	0.8
18 ปี	52	43.3
19 ปี	50	41.7
20 ปี	11	9.2
21 ปี	6	5.0
คณะ		
นิเทศศาสตร์	53	44.2
จิตวิทยา	41	34.2
สหเวชศาสตร์	18	15.0
วิทยาศาสตร์และการกีฬา	3	2.5
ครุศาสตร์	1	0.8
แพทยศาสตร์	1	0.8
วิทยาศาสตร์	1	0.8
เศรษฐศาสตร์	1	0.8
อักษรศาสตร์	1	0.8
ชั้นปี		
ชั้นปีที่ 1	62	51.7
ชั้นปีที่ 2	52	43.3
ชั้นปีที่ 3	1	0.8
ชั้นปีที่ 4	5	4.2

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเมื่อพิจารณาคะแนนเต็ม ช่วงคะแนน ค่ามัชฌิมเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการระลึกโดยอิสระ คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 คะแนนการเปลี่ยนคำตอบ และคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม พบว่า คะแนนการระลึกโดยอิสระ ซึ่งมีคะแนนเต็ม 40 คะแนน มีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 5 - 34 คะแนน (*M* = 21.68, *SD* = 5.65) คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 ซึ่งมีคะแนนเต็ม 15 คะแนน มีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 0 - 14 คะแนน (*M* = 7.17, *SD* = 3.31) คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 ซึ่งมีคะแนนเต็ม 15 คะแนน มีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 0-15 คะแนน (*M* = 9.33, *SD* = 3.71) คะแนนการเปลี่ยนคำตอบ ซึ่งมีคะแนนเต็ม 20 คะแนน มีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 0 - 13 คะแนน (*M* = 6.01, *SD* = 2.77) และ คะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมซึ่งมีคะแนนเต็ม 35 คะแนน มีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 2 - 16 คะแนน (*M* = 13.18, *SD* = 4.56) แสดงรายละเอียดในตารางที่ 8

ตารางที่ 8

พิสัยคะแนนที่เป็นไปได้ พิสัยคะแนนจริง ค่ามัชฌิมเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการระลึกโดยอิสระ คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 คะแนนการเปลี่ยนคำตอบ และคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม (*N* = 120)

รายการ	พิสัยคะแนนที่เป็นไปได้	พิสัยคะแนนจริง	*M*	*SD*
คะแนนการระลึกโดยอิสระ	0 - 40	5 - 34	21.68	5.65
คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1	0 - 15	0 - 14	7.17	3.31
คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2	0 - 15	0 - 15	9.33	3.71
คะแนนการเปลี่ยนคำตอบ	0 - 20	0 - 13	6.01	2.77
คะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม	0 - 35	2 -16	13.18	4.56

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการระลึกโดยอิสระของกลุ่มผู้ที่มีการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมสูงและต่ำด้วยสถิติที (*t*-test) พบว่า กลุ่มผู้ที่มีการกล้าแสดงออกสูงมีคะแนนการระลึกโดยอิสระ (*M* = 23.03, *SD* = 5.47) สูงกว่าผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำ (*M* = 20.33, *SD* = 5.56) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9

ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสถิติทีของคะแนนการระลึกโดยอิสระของผู้ที่มีการกล้าแสดงออกสูงและต่ำ

	n	*M*	*SD*	*t*
ผู้ที่มีการกล้าแสดงออกสูง	60	23.03	5.47	2.67**
ผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำ	60	20.33	5.56	

***p* < .01.

จากนั้นวิเคราะห์เปรียบเทียบค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการระลึกโดยอิสระของกลุ่มผู้ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์สุขและผู้ที่ถูเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์เศร้าด้วยสถิติที (*t*-test) พบว่า กลุ่มผู้ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์สุขมีคะแนนการระลึกโดยอิสระ (*M* = 22.22, *SD* = 5.94) ไม่แตกต่างกับผู้ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์ทางลบ (*M* = 21.14, *SD* = 5.35) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงในตารางที่ 10

ตารางที่ 10

ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสถิติทีของคะแนนการระลึกโดยอิสระของผู้ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์สุขและอารมณ์เศร้า

	n	*M*	*SD*	*t*
ผู้ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์สุข	60	22.22	5.94	1.04
ผู้ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์เศร้า	60	21.14	5.35	

ในงานวิจัยครั้งนี้สามารถคำนวณ ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนการระลึกโดยอิสระกับคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 คะแนนการเปลี่ยนคำตอบ และคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมกับคะแนนการระลึกโดยอิสระ ซึ่งพบว่า คะแนนการระลึกโดยอิสระมีค่าสหสัมพันธ์ทางลบกับคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 และคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม เท่ากับ -.30 และ -.28 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตามลำดับ และพบว่า คะแนนการระลึกโดยอิสระมีค่าสหสัมพันธ์ทางลบกับคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 เท่ากับ -.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่า คะแนนการระลึกโดยอิสระมีค่าสหสัมพันธ์ทางลบกับคะแนนการเปลี่ยนคำตอบ เท่ากับ -.10 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

ขอเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานในแต่ละข้อ โดยการวิจัยครั้งนี้มีสมมติฐานทั้งสิ้น 4 ข้อ ดังนี้

1. บุคคลที่มีอารมณ์ทางลบจะคล้อยตามสิ่งชี้นำได้*มากกว่า*บุคคลที่มีอารมณ์ทางบวก
2. บุคคลที่กล้าแสดงออกต่ำจะคล้อยตามสิ่งชี้นำ*มากกว่า*บุคคลที่กล้าแสดงออกสูง
3. บุคคลที่กล้าแสดงออกต่ำเมื่อมีอารมณ์ทางลบจะคล้อยตามสิ่งชี้นำ*มากกว่า* บุคคลที่กล้าแสดงออกต่ำเมื่อมีอารมณ์ทางบวก
4. การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมกับอารมณ์มีปฏิสัมพันธ์กันต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำ

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบสมมติฐานทั้ง 4 ข้อ ผู้วิจัยจะพิจารณาที่คะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำที่สำคัญ 2 ส่วน ได้แก่ คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 และคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม เนื่องจากว่า คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 เป็นคะแนนที่ได้จากการถามคำถามชี้นำครั้งแรก ซึ่งเป็นคะแนนที่ได้รับอิทธิพลจากบุคลิกภาพและอารมณ์โดยตรง จึงเป็นคะแนนส่วนหนึ่งที่สามารถทำให้เห็นอิทธิพลของตัวแปรอิสระได้ ส่วนคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมเป็นคะแนนที่ได้รับอิทธิพลจากการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและอารมณ์ในการวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำตลอดทั้งกระบวนการ ซึ่งรวมไปถึงการจัดการกับปัญหาภายหลังจากการได้รับผลป้อนกลับทางลบด้วย ฉะนั้นการใช้คะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม

จะทำให้เห็นถึงลักษณะของผลจากการกล้าแสดงออกและอารมณ์ในภาพรวมได้มากที่สุด อย่างไรก็ตามในการทดลองครั้งนี้จะไม่นำคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 และคะแนนการเปลี่ยนคำตอบมาใช้ เนื่องจากคะแนน 2 ส่วนนี้เป็นคะแนนที่ได้รับอิทธิพลจากผลป้อนกลับทางลบ ซึ่งจะถูกนำมาคิดรวมเป็นคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม ผู้วิจัยจึงไม่นำคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 และคะแนนการเปลี่ยนคำตอบมาใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1, 2, และ 4 ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two-way ANOVA) เพื่อทดสอบผลหลัก (main effect) และปฏิสัมพันธ์ (interaction effect) ระหว่างการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและอารมณ์ที่มีต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำ จากนั้นทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 โดยวิเคราะห์เปรียบต่าง (contrast) เพื่อเปรียบเทียบอิทธิพลของตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวในระดับที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ขอรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมของตัวแปรตามทั้ง 4 ส่วนที่ได้จากการทดลอง ดังนี้

ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางของการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและอารมณ์ต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถาม เมื่อพิจารณาคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 จึงขอเสนอตารางแสดงค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 ของผู้ร่วมการทดลองในแต่ละเงื่อนไข แสดงในตารางที่ 11

ตารางที่ 11

ค่ามัชฌิมเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 ของผู้ร่วมการทดลองในแต่ละเงื่อนไข

ลักษณะการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม	อารมณ์						รวม		
	สุข			เศร้า					
	n	*M*	*SD*	*n*	*M*	*SD*	*n*	*M*	*SD*
ผู้ที่กล้าแสดงออกสูง	30	6.43	2.97	30	5.17	3.37	60	5.80	3.21
ผู้ที่กล้าแสดงออกต่ำ	30	8.13	2.92	30	8.93	2.69	60	8.53	2.81
รวม	60	7.28	3.04	60	7.05	3.57	120	7.17	3.30

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางระหว่าง 2 (การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมในระดับสูง: ต่ำ) x 2 (อารมณ์สุข: เศร้า) ในคะแนนยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 พบว่า ผลหลัก (main effect) ของการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยค่า $F(1,116) = 24.93$, $p < .001$ และไม่พบผลหลักของอารมณ์ในคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 โดยมีค่า $F(1,116) = 0.18$, *ns* และไม่พบปฏิสัมพันธ์ของการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและอารมณ์ในคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 โดยค่า $F(1,116) = 3.56$, *ns* แสดงรายละเอียดในตารางที่ 12

ตารางที่ 12

การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1

แหล่งความแปรปรวน	*df*	*F*	*p*
การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม (A)	1	24.93***	.000
อารมณ์ (B)	1	0.18	.671
A X B	1	3.56	.062
ค่าความคลาดเคลื่อน	116	(8.99)	

หมายเหตุ. ค่าในวงเล็บเป็นค่าคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ย (MS_{error})

***$p < .001$.

เมื่อพิจารณาค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 ระหว่างผู้ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์เศร้าและอารมณ์สุข พบว่าค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 ของผู้ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์เศร้า ($M = 7.05$, $SD = 3.57$) มีค่าไม่แตกต่างกับผู้ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์สุข ($M = 7.28$, $SD = 3.04$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$F(1,116) = 0.18$, *ns*] ซึ่งผลที่ได้ปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 1 และเมื่อพิจารณาค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 ระหว่างผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำและผู้ที่มีการกล้าแสดงออกสูง พบว่า ผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำมีคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 ($M = 8.53$, $SD = 2.81$) สูงกว่าผู้ที่มีการกล้าแสดงออกสูง ($M = 5.8$, $SD = 3.21$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 [$F(1,116) = 24.93$, $p < .001$] ซึ่งผลที่ได้สนับสนุนสมมติฐานข้อ

ที่ 2 และไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและอารมณ์ในคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 [$F(1,116) = 3.56$, *ns*] ซึ่ง ผลที่ได้ปฏิเสธสมติฐานข้อที่ 4

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบต่างคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 ของผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำในแต่ละเงื่อนไขอารมณ์ เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 พบว่า ค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 ของผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์เศร้า ($M = 8.93$, $SD = 2.69$) มีค่าไม่แตกต่างกับค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมของผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์สุข ($M = 8.13$, $SD = 2.92$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$F(1,116) = 1.07$, *ns*] ซึ่งผลที่ได้ปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 3

ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางของการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและอารมณ์ต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถาม เมื่อพิจารณาคะแนนการยอมเชื่อตามสิ่งชี้นำครั้งที่ 2 จึงขอเสนอตารางแสดงค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 ของผู้ร่วมการทดลองในแต่ละเงื่อนไข แสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13

ค่ามัชฌิมเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 ของผู้ร่วมการทดลองในแต่ละเงื่อนไข

ลักษณะการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม	อารมณ์						รวม		
	สุข			เศร้า					
	n	*M*	*SD*	*n*	*M*	*SD*	*n*	*M*	*SD*
ผู้ที่กล้าแสดงออกสูง	30	8.03	4.09	30	7.70	3.79	60	7.87	3.92
ผู้ที่กล้าแสดงออกต่ำ	30	11.27	2.31	30	10.33	3.23	60	10.80	2.83
รวม	60	9.65	3.68	60	9.02	3.73	120	9.33	3.70

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางระหว่าง 2 (การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมในระดับสูง: ต่ำ) x 2 (อารมณ์สุข: เศร้า) ในคะแนนยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 พบผลหลัก องการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมในคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยค่า $F(1,116) = 21.99$, $p < .001$ และไม่พบผลหลักของอารมณ์ในคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 โดยมีค่า $F(1,116) = 1.03$, *ns* และไม่พบปฏิสัมพันธ์ของการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมกับอารมณ์ในคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 โดยค่า $F(1,116) = 0.23$, *ns* แสดงรายละเอียดในตารางที่ 14

ตารางที่ 14

การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2

แหล่งความแปรปรวน	*df*	*F*	*p*
การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม (A)	1	21.99***	.000
อารมณ์ (B)	1	1.03	.313
A X B	1	0.23	.632
ค่าความคลาดเคลื่อน	116	(11.74)	

หมายเหตุ. ค่าในวงเล็บเป็นค่าคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ย (MS_{error})

***$p < .001$.

เมื่อพิจารณาค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 ระหว่างผู้ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์เศร้าและผู้ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์สุข พบว่า ผู้ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์เศร้ามีค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 (M = 9.02, SD = 2.83) ไม่แตกต่างกับผู้ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์สุข (M = 9.65, SD = 3.68) อย่างมีนัยสำคัญที่สถิติ [$F(1,116) = 21.99$, *ns*] และเมื่อพิจารณาค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 ระหว่างผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำและผู้ที่มีการกล้าแสดงออกสูง พบว่า ผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำมีคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 (M = 10.80, SD = 2.83) สูงกว่าผู้ที่มีการกล้าแสดงออกสูง (M = 7.87, SD = 9.32) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 [$F(1,116) = 21.99$, $p < .001$]

ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางของการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและอารมณ์ต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถาม เมื่อพิจารณาคะแนนการเปลี่ยนคำตอบ จึงขอเสนอตารางแสดงค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนคะแนนการเปลี่ยนคำตอบของผู้ร่วมการทดลองในแต่ละเงื่อนไข แสดงในตารางที่ 15

ตารางที่ 15

ค่ามัชฌิมเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการเปลี่ยนคำตอบของผู้ร่วมการทดลองในแต่ละเงื่อนไข

ลักษณะการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม	อารมณ์						รวม		
	สุข			เศร้า					
	n	*M*	*SD*	*n*	*M*	*SD*	*n*	*M*	*SD*
ผู้ที่กล้าแสดงออกสูง	30	5.20	2.58	30	4.57	2.80	60	4.89	2.69
ผู้ที่กล้าแสดงออกต่ำ	30	6.93	2.26	30	7.33	2.51	60	7.13	2.38
รวม	60	6.07	2.56	60	5.95	2.98	120	6.00	2.77

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางระหว่าง 2 (การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมในระดับสูง: ต่ำ) x 2 (อารมณ์สุข: เศร้า) ในคะแนนการเปลี่ยนคำตอบ พบผลหลักของการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมในคะแนนการเปลี่ยนคำตอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยค่า $F(1,116) = 23.48$, $p < .001$ และไม่พบผลหลักของอารมณ์ในคะแนนการเปลี่ยนคำตอบ โดยค่า $F(1,116) = 0.06$, *ns* และไม่พบปฏิสัมพันธ์ของการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและอารมณ์ในคะแนนการเปลี่ยนคำตอบ โดยค่า $F(1,116) = 1.24$, *ns* แสดงรายละเอียดในตารางที่ 16

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 16

การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการเปลี่ยนคำตอบ

แหล่งความแปรปรวน	*df*	*F*	*p*
การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม (A)	1	23.48***	.000
อารมณ์ (B)	1	0.06	.802
A X B	1	1.24	.268
ค่าความคลาดเคลื่อน	116	(6.472)	

หมายเหตุ. ค่าในวงเล็บเป็นค่าคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ย (MS_{error})

***$p < .001$.

เมื่อพิจารณาค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการเปลี่ยนคำตอบระหว่างผู้ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์เศร้าและผู้ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์สุข พบว่า ผู้ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์เศร้ามีค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการเปลี่ยนคำตอบ ($M = 5.95$, $SD = 2.98$) ไม่แตกต่างกับผู้ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์สุข ($M = 6.07$, $SD = 2.56$) อย่างมีนัยสำคัญที่สถิติ [$F(1,116) = 21.99$, *ns*] เมื่อพิจารณาค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการเปลี่ยนคำตอบระหว่างผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำและผู้ที่มีการกล้าแสดงออกสูง พบว่า ผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำมีคะแนนการเปลี่ยนคำตอบ ($M = 7.13$, $SD = 2.38$) สูงกว่าผู้ที่มีการกล้าแสดงออกสูง ($M = 4.89$, $SD = 2.69$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 [$F(1,116) = 23.48$, $p < .001$]

ในการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางของการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและอารมณ์ต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถาม เมื่อพิจารณาคะแนนการยอมเชื่อตามสิ่งชี้นำโดยรวม จึงขอเสนอตารางแสดงค่าสถิติพื้นฐานของคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมของผู้ร่วมการทดลองในแต่ละเงื่อนไข แสดงรายละเอียดในตารางที่ 17

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 17

ค่ามัชฌิมเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมของผู้ร่วมการทดลองในแต่ละเงื่อนไข

ลักษณะการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม	อารมณ์						รวม		
	สุข			เศร้า					
	n	*M*	*SD*	*n*	*M*	*SD*	*n*	*M*	*SD*
ผู้ที่กล้าแสดงออกสูง	30	11.63	4.33	30	9.73	4.56	60	10.68	4.52
ผู้ที่กล้าแสดงออกต่ำ	30	15.07	2.97	30	16.27	2.92	60	15.67	2.98
รวม	60	13.35	4.07	60	13.00	5.03	120	13.18	4.56

ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางระหว่าง 2 (การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมในระดับสูง: ต่ำ) x 2 (อารมณ์สุข: เศร้า) ในคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม พบผลหลัก (main effect) ของการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมในคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยค่า $F(1,116) = 52.30$, $p < .001$ และไม่พบผลหลักของอารมณ์ในคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม โดยมีค่า $F(1,116) = 0.26$, *ns* ทั้งนี้ในการวิจัยยังพบปฏิสัมพันธ์ของการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและอารมณ์ในคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่า $F(1,116) = 5.06$, $p < .05$ แสดงรายละเอียดในตารางที่ 18

ตารางที่ 18

การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม

แหล่งความแปรปรวน	*df*	*F*	*p*
การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม (A)	1	52.30***	.000
อารมณ์ (B)	1	0.26	.612
A X B	1	5.06*	.026
ค่าความคลาดเคลื่อน	116	(14.24)	

หมายเหตุ. ค่าในวงเล็บเป็นค่าคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ย (MS_{error})

*$p < .05$. ***$p < .001$.

ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระหว่างการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและอารมณ์ในคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม แสดงในภาพที่ 6

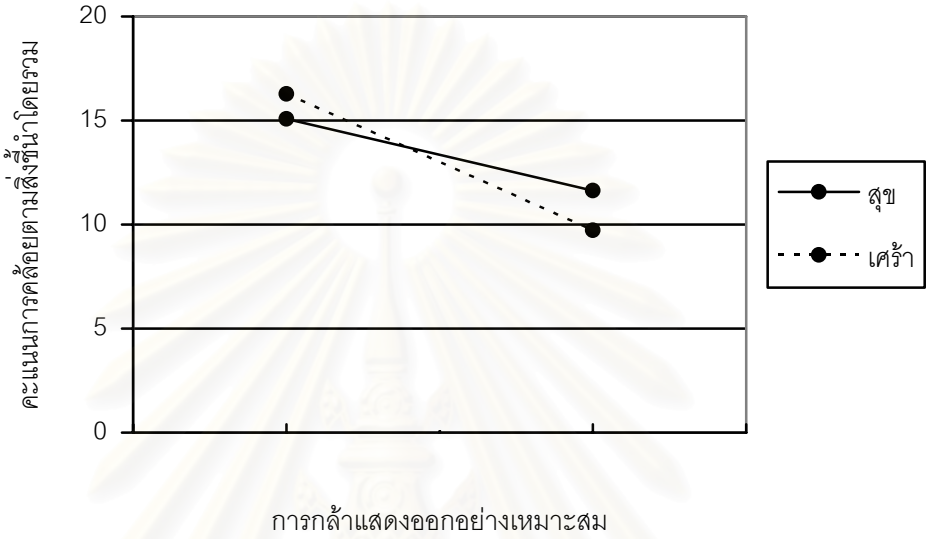

ภาพที่ 6 ภาพปฏิสัมพันธ์ระหว่างการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมกับอารมณ์ในคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม

เมื่อพิจารณาค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมระหว่างผู้ที่มีอารมณ์ทางบวกและอารมณ์ทางลบ พบว่า ค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมของผู้ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์เศร้า (M = 13.00, SD = 5.03) มีค่าไม่แตกต่างกับค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมของผู้ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์สุข (M = 13.35, SD = 4.07) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [F(1,116) = 0.26, *ns*] ซึ่งผลที่ได้ปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 1 และเมื่อพิจารณาค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมระหว่างผู้ที่มีการกล้าแสดงออกสูงและผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำ พบว่า ค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมของผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำ (M = 15.67, SD = 2.98) มีค่าสูงกว่าค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมของผู้ที่มีการกล้าแสดงออกสูง (M = 10.68, SD = 4.52) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 [F(1,116) = 52.30, p < .001] ซึ่งผลที่ได้สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2

จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางพบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมกับอารมณ์ต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 [$F(1,116) = 5.06$, $p < .05$] ซึ่งผลที่ได้สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 4

จากนั้นทำการเปรียบต่างคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมของผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำในแต่ละเงื่อนไขอารมณ์เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 พบว่า ค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมของผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์เศร้า ($M = 16.27$, $SD = 2.92$) มีค่าไม่แตกต่างกับค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมของผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์สุข ($M = 15.07$, $SD = 2.97$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$F(1,116) = 1.52$, *ns*] ซึ่งผลที่ได้ปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 3

จากนั้นวิเคราะห์เปรียบต่างคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมในเงื่อนไขอื่น ๆ พบว่า ค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมของผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์สุข ($M = 15.07$, $SD = 2.97$) มีค่าสูงกว่าค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมของผู้ที่มีการกล้าแสดงออกสูงเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์สุข ($M = 11.63$, $SD = 4.33$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 [$F(1,116) = 12.41$, $p = .001$] และค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมของผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์เศร้า ($M = 16.27$, $SD = 2.92$) มีค่าสูงกว่าค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมของผู้ที่มีการกล้าแสดงออกสูงเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์เศร้า ($M = 9.73$, $SD = 4.56$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 [$F(1,116) = 44.94$, $p = .000$] ทั้งนี้ยังพบว่า ค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมของผู้ที่มีการกล้าแสดงออกสูงเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์สุข ($M = 11.63$, $SD = 4.33$) มีค่าไม่แตกต่างจากค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมของผู้ที่มีการกล้าแสดงออกสูงเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์เศร้า ($M = 9.73$, $SD = 4.56$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$F(1,116) = 3.80$, $p = .054$]

สรุปการทดสอบสมมติฐาน

ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นว่าในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 และคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมในการทดสอบสมมติฐาน เนื่องจากคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 เป็นคะแนนที่เกิดจากการได้รับอิทธิพลจากตัวแปรอิสระโดยตรงและคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมเป็นคะแนนที่สามารถชี้ให้เห็นถึงบริบทโดยรวมของการคล้อยตามสิ่งชี้นำภายหลังจากทำมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำตลอดกระบวนการได้ ดังนั้นจึงสามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1-4 ได้ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. อารมณ์เศร้า > อารมณ์สุข - คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 - คะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม	ปฏิเสธ ปฏิเสธ } (อารมณ์เศร้า ≈ อารมณ์สุข)
2. ผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำ > ผู้ที่มีการกล้าแสดงออกสูง - คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 - คะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม	สนับสนุน สนับสนุน } (ผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำ > ผู้ที่มีการกล้าแสดงออกสูง)
3. ผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำ + อารมณ์เศร้า > ผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำ + อารมณ์สุข - คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 - คะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม	ปฏิเสธ ปฏิเสธ } (ผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำ + อารมณ์เศร้า ≈ ผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำ + อารมณ์สุข)
4. การกล้าแสดงออกกับอารมณ์มีปฏิสัมพันธ์กัน - คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 - คะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม	ไม่สนับสนุน (ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการกล้าแสดงออกกับอารมณ์) สนับสนุน (พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการกล้าแสดงออกกับอารมณ์)

บทที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย

ขออภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐาน ดังต่อไปนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 บุคคลที่มีอารมณ์ทางลบจะคล้อยตามสิ่งชี้นำได้*มากกว่า*บุคคลที่มีอารมณ์ทางบวก

ผลการวิจัยปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 1 คือพบว่าผู้ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์ทางลบมีคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 และคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมไม่แตกต่างกับผู้ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์ทางบวก ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tata และ Gudjonsson (1997), Port และคณะ (2003), Ridley และ Clifford (2004) ที่ว่าอารมณ์ทางลบจะทำให้บุคคลมีการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้มากกว่าอารมณ์ทางบวก

ทั้งนี้ในงานวิจัยพบว่า ผู้ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์เศร้ามีคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 (M = 7.05, SD = 3.57) ไม่แตกต่างกับผู้ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์สุข ((M = 7.28, SD = 3.04) โดยมีค่า $F(1,116) = 0.18$, *ns* และผู้ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์เศร้ามีคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม (M = 13.00, SD = 5.03) ไม่แตกต่างกับผู้ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์สุข (M = 13.35, SD = 4.08) โดยมีค่า $F(1,116) = 0.26$, *ns* ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ในการทดลองครั้งนี้อารมณ์ไม่มีผลต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำทั้งก่อนและหลังจากการได้รับผลป้อนกลับทางลบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการเหนี่ยวนำอารมณ์ยังไม่มีความเข้มข้นเพียงพอเนื่องจากการเหนี่ยวนำอารมณ์ทางลบนั้นทำได้ยาก อีกทั้งสภาพแวดล้อมในห้องทดลองยังทำให้เกิดตัวแปรแทรกซ้อนได้ เช่น การเห็นสภาพแวดล้อมภายนอกจากกระจกใส การได้ยินเสียงจากภายนอก เป็นต้น อย่างไรก็ตามในการทดลองครั้งนี้ พบว่า อารมณ์ทางบวกหรืออารมณ์สุขมีแนวโน้มที่จะทำให้บุคคลมีคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้มากกว่าอารมณ์ทางลบ ซึ่งแนวโน้มที่ได้ไม่สอดคล้องกับแนวคิดตามกระบวนทรรศน์ความแตกต่างระหว่างบุคคลของ Gudjonsson และ Clark (1986) ที่อธิบายว่า ผู้ที่มีอารมณ์ทางลบจะเกิดความวิตกกังวลและความเครียดในระหว่างการทดลอง ซึ่งอารมณ์เหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อบุคคลในการจัดการกับสถานการณ์กำกวมที่เกิดขึ้น บุคคลจะ

แสวงหาความไว้วางใจจากผู้ซักถาม และตอบคำถามไปตามความคาดหวังที่ผู้ซักถามป้อนให้ ทำให้เกิดการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้มากกว่าในอารมณ์ทางบวก ในทางกลับกันผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้กลับมีแนวโน้มที่สนับสนุนงานวิจัยของ Forgas และคณะ (2005) ที่ได้ศึกษาเรื่องอารมณ์กับการคล้อยตามสิ่งชี้นำตามกระบวนทรรศน์ทางการทดลองของ School และ Loftus (1986 อ้างถึงใน Gudjonsson 2003) ซึ่งได้อธิบายความสัมพันธ์ของอารมณ์และการคล้อยตามสิ่งชี้นำไว้ว่า บุคคลมีอารมณ์ทางบวกบุคคลมีแนวโน้มที่จะเพิ่มรายละเอียดของข้อมูลที่ไม่มีอยู่ในความทรงจำโดยแต่งเติมเรื่องราวไปตามสารใหม่ที่ได้รับ ส่วนอารมณ์ทางลบจะทำให้บุคคลลดการประมวลข้อมูลเข้ากับความทรงจำและวิเคราะห์รายละเอียดของสถานการณ์และข้อมูลที่ได้รับมากขึ้น แสดงว่าเมื่อบุคคลถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์ทางบวก จะเกิดความมั่นใจในตนเองมากขึ้นและใช้กระบวนการทางปัญญาในการประมวลสารน้อยลง อีกทั้งไม่ได้ตระหนักถึงผลจากสภาวะอารมณ์ที่มีต่อความคิดและความทรงจำ จึงทำให้เกิดการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้มากกว่าผู้มีอารมณ์ทางลบ

จากผลการวิจัยอาจเป็นไปได้ว่า การหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์ยังไม่มีความเข้มข้นมากนัก โดยเฉพาะการเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์ทางลบ จึงทำให้การคล้อยตามสิ่งชี้นำที่เกิดขึ้นมีผลไปในทางตรงกันข้ามกับแนวคิดที่ศึกษาตามกระบวนทรรศน์ความแตกต่างระหว่างบุคคลของ Gudjonsson และ Clark (1986)

สมมติฐานข้อที่ 2 บุคคลที่กล้าแสดงออกต่ำจะคล้อยตามสิ่งชี้นำ*<u>มากกว่า</u>*บุคคลที่กล้าแสดงออกสูง

ผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2 คือพบว่าผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำได้คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 และคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมสูงกว่าผู้ที่กล้าแสดงออกสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gudjonsson (1988a) ที่พบว่า ผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบกล้าแสดงออกต่ำจะคล้อยตามสิ่งชี้นำได้มากกว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพแบบการกล้าแสดงออกสูง

ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำไม่ว่าจะถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์ทางลบหรืออารมณ์ทางบวกมีคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 (M = 8.53, SD = 2.81) สูงกว่าผู้ที่มีการกล้าแสดงออกสูง (M = 5.8, SD = 3.21) โดยค่า $F(1,116) = 24.93$, $p < .001$ และผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำไม่ว่าจะถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์ทางลบหรืออารมณ์ทางบวกมีคะแนน

การคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม (M = 15.67, SD = 2.98) สูงกว่าผู้ที่มีการกล้าแสดงออกสูง (M = 10.68, SD = 4.52) โดยค่า $F(1,116) = 52.30$, $p < .001$ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมมีผลต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำทั้งก่อนและหลังจากได้รับผลป้อนกลับทางลบ เนื่องจากการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมเป็นลักษณะบุคลิกภาพของบุคคล โดยเฉพาะในกลุ่มตัวอย่างในการทดลองครั้งนี้เป็นกลุ่มนิสิตที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นทำให้ลักษณะของการกล้าแสดงออกนั้นมีความโดดเด่นมากขึ้น บุคคลที่กล้าแสดงออกสูงจะมีการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้น้อย เนื่องจากผู้ที่กล้าแสดงออกสูงจะสามารถจัดการกับปัญหาได้ดีเมื่อเผชิญกับอารมณ์หรือความกดดันไม่ว่าจะในสภาวะใดก็ตามทำให้ผู้ที่กล้าแสดงออกสูงมีความเชื่อมั่นในคำตอบของตน มีการเปลี่ยนคำตอบน้อย และมั่นใจในความทรงจำของตนมากกว่าผู้ที่กล้าแสดงออกต่ำ ส่วนผู้ที่กล้าแสดงออกต่ำนั้นจะมีการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำและมีการเปลี่ยนคำตอบได้มากเนื่องจากผู้ที่กล้าแสดงออกต่ำจะไม่สามารถแสวงหาวิธีการในการแสดงความต้องการของตนได้ออกมาอย่างชัดเจน เมื่อเข้าสู่กระบวนการซักถามซึ่งมีความกดดันจะทำให้เกิดความไว้วางใจในตัวผู้ถามและคิดว่าคำถามที่ถามนั้นเป็นข้อเท็จจริง อีกทั้งเมื่อเผชิญกับความไม่แน่ใจในคำตอบของตนประกอบกับได้รับความคาดหวังจากตัวผู้ถามทำให้เกิดความไม่มั่นใจและมีการเปลี่ยนคำตอบได้มากกว่าผู้ที่มีการกล้าแสดงออกสูง จึงทำให้มีการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้ง่าย

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาควบคู่กับสมมติฐานข้อที่ 1 จะเห็นว่าการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมจะมีผลต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้มากว่าอารมณ์ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Gudjonsson (2003) ที่กล่าวไว้ว่าตัวแปรทางบุคลิกภาพจะมีอิทธิพลต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้มากกว่าตัวแปรด้านสถานการณ์ ฉะนั้นการคล้อยตามสิ่งชี้นำจึงขึ้นอยู่กับความแตกต่างของบุคลิกภาพในการจัดการกับความกดดันทางสังคม นั่นเอง

สมมติฐานข้อที่ 3 บุคคลที่กล้าแสดงออกต่ำเมื่อมีอารมณ์ทางลบจะคล้อยตามสิ่งชี้นำ*มากกว่า*บุคคลที่กล้าแสดงออกต่ำเมื่อมีอารมณ์ทางบวก

ผลการวิจัยปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 3 พบว่าบุคคลที่มีการกล้าแสดงออกต่ำเมื่อมีอารมณ์ทางลบจะคล้อยตามสิ่งชี้นำไม่แตกต่างกับผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำเมื่อมีอารมณ์ทางบวก โดยการวิจัยครั้งนี้พบผลที่ไม่สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า ผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำเมื่อเผชิญกับการถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์ทางลบจะมีการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้มากกว่าผู้ที่มีอารมณ์ทางบวก ซึ่ง

ผู้วิจัยได้สรุปแนวคิดนี้จากงานวิจัยของ Gudjonsson (1988a) ที่ได้กล่าวว่า ผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำจะมีการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้มากกว่าผู้ที่มีการกล้าแสดงออกสูงและงานวิจัยของ Tata และ Gudjonsson (1997) ที่กล่าวว่า อารมณ์ทางลบจะทำให้บุคคลมีการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้มากกว่าอารมณ์ทางบวก

เมื่อพิจารณาการคล้อยตามสิ่งชี้นำของผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์ทางลบและผู้ที่มีการกล้าแสดงออกสูงเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์ทางบวก พบว่าทั้งสองกลุ่มมีคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 [$F(1,116) = 1.07$, *ns*] และคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม [$F(1,116) = 1.52$, *ns*] ไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามผลการวิจัยยังพบแนวโน้มที่น่าจะเป็นไปได้ โดยผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์ทางลบมีแนวโน้มที่จะได้คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 ($M = 8.93$, $SD = 2.69$) สูงกว่าผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์บวก ($M = 8.13$, $SD = 2.92$) และผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์ทางลบมีแนวโน้มที่จะได้คะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม ($M = 16.27$, $SD = 2.92$) สูงกว่าผู้ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์ทางบวกหรืออารมณ์สุข ($M = 15.07$, $SD = 2.97$) ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าผู้ที่มีอารมณ์ทางลบอาจคล้อยตามคำถามชี้นำได้มากกว่าผู้ที่มีอารมณ์ทางบวก แต่อย่างไรก็ตามการคล้อยตามคำถามสิ่งชี้นำที่เกิดขึ้นระหว่างอารมณ์ที่แตกต่างกัน อาจทำให้บุคคลมีการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้ไม่แตกต่างกันอย่างชัดเจนมากนัก เนื่องจาก ผลการวิจัยพบว่า บุคลิกภาพจะมีอิทธิพลต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้มากกว่าอารมณ์ ดังนั้นบุคคลจะใช้ลักษณะทางบุคลิกภาพในการจัดการกับอารมณ์ที่ถูกเหนี่ยวนำเพื่อแก้ปัญหาและความกดดันที่ตนเผชิญ ดังนั้นบุคลิกภาพจึงเป็นตัวแปรสำคัญที่จะบอกว่าบุคคลใดจะสามารถคล้อยตามสิ่งชี้นำได้มากหรือน้อยกว่ากันได้อย่างชัดเจน

สมมติฐานข้อที่ 4 การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมกับอารมณ์มีปฏิสัมพันธ์กันต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำ

เมื่อพิจารณาคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 และคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมพบผลที่แตกต่างกันในสมมติฐานข้อที่ 4 กล่าวคือ ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและอารมณ์ในคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 [$F(1,116) = 3.56$, *ns*] แต่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและอารมณ์ในคะแนนการ

คล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม [$F(1,116) = 5.06$, $p < .05$] สามารถอภิปรายได้ว่า การไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมกับอารมณ์ในคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 เป็นเพราะคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 เป็นคะแนนที่ได้จากการตอบคำถามชี้นำก่อนการได้รับผลป้อนกลับทางลบซึ่งได้รับอิทธิพลจากบุคลิกภาพโดยตรง ฉะนั้นคะแนนที่ได้จึงไม่ได้หมายรวมถึงกระบวนการจัดการกับความกดดันที่เกิดขึ้นในระหว่างการซักถามและไม่ได้แสดงถึงการใช้ลักษณะทางบุคลิกภาพในการจัดการกับปัญหา ดังนั้นเมื่อพิจารณาคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 อาจเป็นไปได้ว่า การแสดงลักษณะทางบุคลิกภาพยังไม่แสดงเด่นชัดเมื่อบุคคลไม่เผชิญกับความกดดัน ในทางกลับกันคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมเป็นคะแนนที่ได้ภายหลังจากการได้รับผลป้อนกลับทางลบซึ่งเป็นการสร้างสถานการณ์กดดันให้กับผู้ตอบ ในการตอบคำถามจึงแสดงถึงการใช้ลักษณะทางบุคลิกภาพในการจัดการกับสถานการณ์และความกดดันที่เผชิญในขณะซักถามทำให้ปัจจัยด้านบุคลิกภาพมีความโดดเด่นมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Gudjonsson และ Clark (1986) ที่กล่าวว่า ตัวแปรบุคลิกภาพจะมีอิทธิพลต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้มากกว่าตัวแปรอารมณ์หรือสถานการณ์อื่น ๆ เนื่องจากตัวแปรอารมณ์และสถานการณ์นั้นมีสภาวะความเป็นชั่วคราว ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงได้รวดเร็วและมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา จึงแตกต่างจากตัวแปรทางบุคลิกภาพที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ยากและต้องใช้เวลา ทำให้บุคลิกภาพมีผลต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำในระดับที่มากกว่า

จากผลการวิจัย พบว่าผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์สุขมีคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม ($M = 15.07$, $SD = 2.97$) สูงกว่าผู้ที่มีการกล้าแสดงออกสูงเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์สุข ($M = 11.63$, $SD = 4.33$) โดยค่า $F(1,116) = 12.41$, $p < .01$ และผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์เศร้ามีคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม ($M = 16.27$, $SD = 2.92$) สูงกว่าผู้ที่มีการกล้าแสดงออกสูงเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์เศร้า ($M = 9.73$, $SD = 4.56$) โดยค่า $F(1,116) = 44.94$, $p < .001$ แสดงให้เห็นว่า การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมมีอิทธิพลต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้มากว่าอิทธิพลจากอารมณ์ การเหนี่ยวนำให้บุคคลผู้ซึ่งตกเป็นผู้ตอบคำถามมีอารมณ์ที่แตกต่างกันอาจไม่เป็นผลต่อการตอบคำถามของบุคคลมากนัก อย่างไรก็ตามในการวิจับพบแนวโน้มที่เป็นไปได้ดังที่กล่าวไปแล้วใน

สมมติฐานข้อที่ 1 และ 3 เนื่องจากความเข้มข้นของอารมณ์ในขณะที่เข้าสู่กระบวนการซักถามนั้นอาจไม่มีความชัดเจนหรือเข้มข้นมากเพียงพอทั้งในอารมณ์ทางบวกและอารมณ์ทางลบ อีกทั้งบุคคลจะคล้อยตามคำถามชี้นำหรือไม่ยังขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของแต่ละคนที่แตกต่างกันออกไป อารมณ์จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มุ่งให้บุคคลเกิดการใช้บุคลิกภาพของตนในจัดการกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้นบุคคลจะยอมเชื่อตามคำถามชี้นำหรือมีการเปลี่ยนคำตอบมากน้อยต่างกันจึงเป็นอิทธิพลที่ได้รับจากตัวแปรด้านบุคลิกภาพที่มีผลต่อการตัดสินใจมากกว่า ซึ่งเมื่อมองในลักษณะบุคลิกภาพที่แตกต่างกันแล้วสามารถอภิปรายได้ ดังนี้

เมื่อพิจารณาเงื่อนไขอื่น ๆ ที่พบในคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม พบว่า ผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์เศร้าและผู้ที่กล้าแสดงออกต่ำเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์สุขมีคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมไม่แตกต่างกัน ดังที่พบในสมมติฐานข้อที่ 3 อย่างไรก็ตามผู้ที่มีการกล้าแสดงออกต่ำเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์เศร้ามีแนวโน้มที่จะได้คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 และคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมสูงกว่าผู้ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์อารมณ์สุข ซึ่งผลที่ได้มีแนวโน้มที่สนับสนุนตามกระบวนทรรศน์ทางการทดลองของ School และ Loftus (1986 อ้างถึงใน Gudjonsson 2003)

ในทางกลับกัน เมื่อพิจารณาผู้ที่มีการกล้าแสดงออกสูงเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์เศร้าและผู้ที่มีการกล้าแสดงออกสูงเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์สุข พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมไม่แตกต่างกัน โดยค่า $F(1,116) = 3.80$, *ns* อย่างไรก็ตามผู้ที่มีการกล้าแสดงออกสูงเมื่อถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์สุขมีแนวโน้มที่จะได้คะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวม ($M = 11.63$, $SD = 4.33$) สูงกว่าผู้ที่ถูกเหนี่ยวนำให้เกิดอารมณ์เศร้า ($M = 9.73$, $SD = 4.56$) ซึ่งผลที่ได้มีแนวโน้มที่สนับสนุนตามกระบวนทรรศน์ความแตกต่างระหว่างบุคคลของ Gudjonsson และ Clark (1986)

จากผลการทดลองแสดงให้เห็นว่าการศึกษาเรื่องอารมณ์กับการคล้อยตามสิ่งชี้นำสามารถเป็นไปได้ทั้งใน 2 กระบวนทรรศน์ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพที่เป็นตัวแปรสำคัญในการศึกษา จากกระบวนทรรศน์ทั้งในด้านการทดลองที่ศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกาและด้านความแตกต่างระหว่างบุคคลที่ศึกษาในประเทศอังกฤษ ซึ่งทั้งสองประเทศได้ผลการศึกษาที่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่าบุคลิกภาพของผู้ร่วมการทดลองในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันด้วย จากผลการวิจัยใน

ครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าความแตกต่างด้านการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมหรือตัวแปรบุคลิกภาพจะมีผลต่อการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำ การเปลี่ยนคำตอบ และการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมได้มากกว่าความแตกต่างทางด้านอารมณ์หรือตัวแปรสถานการณ์อื่น ๆ

จากผลการวิจัยตามสมมติฐานทั้ง 4 ข้อ เมื่อพิจารณาในคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 และคะแนนการเปลี่ยนคำตอบ เห็นได้ว่า ผลการวิจัยปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 1 และ 3 แสดงให้เห็นว่า ไม่พบผลหลักของอารมณ์ต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเหนี่ยวนำอารมณ์อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ในกระบวนการวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ เมื่อผู้ร่วมทดลองเผชิญกับคำถามชี้นำและผลป้อนกลับทางลบ ตัวอย่างเช่น ผู้ร่วมการทดลองที่เกิดอารมณ์สุขในขั้นเหนี่ยวนำอารมณ์ เมื่อได้รับการถามคำถามชี้นำและการให้ผลป้อนกลับทางลบ อาจเกิดความเครียด ทั้งนี้ผู้ร่วมการทดลองอาจคิดว่าตนสามารถจำรายละเอียดของเรื่องได้น้อยและตอบคำถามผิดเป็นจำนวนมาก จึงอาจมีการเปลี่ยนแปลงอารมณ์จากอารมณ์สุขเป็นอารมณ์เครียดในขณะทดลองได้ หรือในอีกกรณีหนึ่ง เมื่อเข้าสู่กระบวนการซักถามผู้ร่วมการทดลองมีความตั้งใจและใส่ใจมุ่งไปที่การตอบคำถามมากกว่าการตระหนักถึงอารมณ์ในขณะนั้น ในการทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวัดอารมณ์ภายหลังจากการวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ พบว่า ร้อยละ 89 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีอารมณ์เฉย ๆ อีกทั้งการเหนี่ยวนำอารมณ์ทางลบหรืออารมณ์เศร้าให้เกิดในห้องทดลองนั้นทำได้ยากกว่าอารมณ์ทางบวก จึงทำให้กลุ่มทดลองอาจไม่เกิดอารมณ์เศร้าที่เข้มข้นมากนักเป็นผลให้การทดลองในด้านอารมณ์ไม่มีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน แสดงให้เห็นว่าการเหนี่ยวนำอารมณ์ในกระบวนการวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำนั้น ถ้าทำได้ไม่เข้มข้นเพียงพออาจทำให้มีการเปลี่ยนแปลงอารมณ์เกิดขึ้นในระหว่างการทดลองได้

อย่างไรก็ตามผลการทดลองที่พบในสมมติฐานข้อที่ 2 และ 4 แสดงให้เห็นว่าบุคลิกภาพของบุคคลมีความสำคัญที่จะทำให้บุคคลมีการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้มากน้อยต่างกันและมีอิทธิพลมากกว่าตัวแปรเรื่องสถานการณ์อื่น ๆ ซึ่งเป็นไปตามงานวิจัยของ Gudjonsson และ Clark (1986) ที่กล่าวว่า ความแตกต่างระหว่างบุคคลจะเป็นปัจจัยหลักที่จะทำให้บุคคลมีการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้แตกต่างกัน นั่นเอง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลของอารมณ์ที่ส่งผลต่อกระบวนการคล้อยตามสิ่งชี้นำในกระบวนการซักถามของผู้ที่มีบุคลิกภาพการกล้าแสดงออกแตกต่างกัน

สมมติฐานการวิจัย

1. บุคคลที่มีอารมณ์ทางลบจะคล้อยตามสิ่งชี้นำได้*มากกว่า*บุคคลที่มีอารมณ์ทางบวก
2. บุคคลที่กล้าแสดงออกต่ำจะคล้อยตามสิ่งชี้นำ*มากกว่า*บุคคลที่กล้าแสดงออกสูง
3. บุคคลที่กล้าแสดงออกต่ำเมื่อมีอารมณ์ทางลบจะคล้อยตามสิ่งชี้นำ*มากกว่า*บุคคลที่กล้าแสดงออกต่ำเมื่อมีอารมณ์ทางบวก
4. การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมกับอารมณ์*มีปฏิสัมพันธ์*กันต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำ

กลุ่มตัวอย่าง

นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทำมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมจำนวน 421 คน และสุ่มกลุ่มตัวอย่างเข้าเงื่อนไขในการเหนี่ยวนำอารมณ์ รวมทั้งสิ้น 4 เงื่อนไข เงื่อนไขละ 30 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 120 คน

รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นแบบ 2 x 2 โดยมีการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม (สูงและต่ำ) และอารมณ์ (สุขและเศร้า) เป็นตัวแปรอิสระ มีคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำและคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมจากการทำมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำเป็นตัวแปรตาม ในการตอบสมมติฐาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. **มาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม** โดยพัฒนาขึ้นจากมาตรวัดการกล้าแสดงออกของนันทกา จุลยนันท์ (2546) ซึ่งได้สร้างมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมบนพื้นฐานลักษณะการกล้าแสดงออกของ Bower และ Bower (1976) จำนวน 65 ข้อ ซึ่งแบ่งการกล้าแสดงออกเป็น 12 ด้าน ได้แก่ การพูดแสดงความรู้สึก การพูดเกี่ยวกับตนเอง การพูดจาทักทายปราศรัย การยอมรับคำชมเชย การแสดงสีหน้าอย่างเหมาะสม การแสดงความไม่เห็นด้วยอย่างสุภาพ การขอให้แสดงความกระจ่างชัด การถามเหตุผล การแสดงความไม่เห็นด้วยอย่างจริงจัง การพูดเพื่อรักษาสิทธิของตน การยืนกราน และการเลี่ยงการให้คำอธิบายกับทุกๆความคิดเห็น โดยทำการคัดข้อกระทงที่เหมาะสมและทำการหาคุณภาพของเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 140 คน

2. **รูปภาพที่ใช้กระตุ้นอารมณ์** เป็นรูปภาพที่ผู้วิจัยรวบรวมมาจากเว็บไซต์ต่างๆ เพื่อทำการเหนี่ยวนำอารมณ์ของผู้ทดลองในขั้นทดลองโดยรูปภาพจะแบ่งตามเงื่อนไขอารมณ์ทางลบและอารมณ์ทางบวก โดยรูปภาพที่ใช้แบ่งออกเป็น 3 มิติ คือภาพคน ภาพสัตว์ และภาพธรรมชาติ มิติละ 2 ภาพในแต่ละเงื่อนไข รวมทั้งสิ้น 12 ภาพ ผู้วิจัยทำการคัดเลือกรูปภาพโดยใช้การประเมินจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน

3. **มาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ** เป็นมาตรวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นร่วมกับนางสาวรติรัตน์ ไวถนอมสัตย์ และนางสาวขวัญจิตต์ นรากรพิจิตร์ โดยได้สร้างขึ้นตามแนวคิดของ Gudjonsson และ Clark (1986) ซึ่งมาตรจะประกอบด้วย เนื้อเรื่องและคำถามจำนวน 20 ข้อที่ประกอบด้วยคำถามชี้นำที่ไม่มีในเรื่อง คำถามที่เป็นข้อเท็จจริง และคำถามชี้นำที่เป็นคำถามแบบให้ทางเลือกที่ผิด โดยคณะผู้วิจัยได้สร้างเรื่องและคำถามขึ้นทั้งหมด 3 ชุด และทำการแปลมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ ฉบับที่ 2 (Gudjonsson, 1997) เพื่อนำมาตรทั้ง 4 นี้มาคัดเลือกมาตรที่มีคุณภาพมากที่สุดที่จะนำมาใช้ในการทดลองจริงจำนวน 1 ชิ้น จากนั้นทำการหาคุณภาพของเครื่องมือโดยนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 60 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำการเก็บข้อมูลกับนิสิตปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยกลุ่มตัวอย่างจะต้องกรอกข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ ชื่อ รหัสนิสิต เพศ อายุ คณะ ชั้นปี เบอร์โทรศัพท์และวันเวลาที่สะดวกในการเข้าร่วมการทดลอง รวมทั้งทำมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม จากนั้นจำแนกผู้ร่วมการทดลอง โดยใช้เกณฑ์จากผลรวมของคะแนนที่ได้จากมาตรการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม คือผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่าหรือเท่ากับเปอร์เซนไทล์ที่ 73 คือผู้ที่จัดอยู่ในกลุ่มสูง และผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่าหรือเท่ากับเปอร์เซนไทล์ที่ 27 คือผู้ที่จัดอยู่ในกลุ่มต่ำ

2. นัดหมายให้กลุ่มตัวอย่างที่เข้าเงื่อนไขขั้นแรกมาร่วมการทดลอง โดยสุ่มผู้ร่วมการทดลองเข้าสู่เงื่อนไขการเหนี่ยวนำอารมณ์เงื่อนไขใดเงื่อนไขหนึ่ง โดยควบคุมให้แต่ละเงื่อนไขมีกลุ่มตัวอย่างในจำนวนที่เท่ากัน คือ เงื่อนไขละ 30 คน ทั้งนี้สุ่มผู้ร่วมการทดลองที่มีการกล้าแสดงออกสูงเข้า 2 เงื่อนไข และสุ่มผู้ร่วมการทดลองที่มีการกล้าแสดงออกต่ำเข้าใน 2 เงื่อนไข

3. ผู้วิจัยแนะนำตัวและอธิบายวิธีการทดลองคร่าวๆ ให้แก่ผู้ร่วมการทดลอง ทั้งนี้ผู้วิจัยทำการปิดบังวัตถุประสงค์ที่แท้จริงในการวัด จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างได้ดูรูปภาพเหนี่ยวนำอารมณ์ตามเงื่อนไขที่ได้รับ จากนั้นให้ผู้ร่วมการทดลองเขียนเรียงความเกี่ยวกับประสบการณ์ในอดีตที่ทำให้ตนรู้สึกเศร้าและสุขมากที่สุดในชีวิตตามเงื่อนไขที่ได้รับ

4. ผู้วิจัยแจ้งแก่ผู้ร่วมการทดลองว่าต่อไปเป็นการวัดความทรงจำ โดยให้กลุ่มตัวอย่างได้ฟังเรื่องจากเครื่องเล่นซีดี จากนั้นทำการถามคำถามและบันทึกคำตอบ ผู้วิจัยทำการให้ผลป้อนกลับทางลบตามกระบวนการวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ จากนั้นทำการถามคำถามเดิมซ้ำอีกครั้ง บันทึกคำตอบ และทำการคิดคะแนนการเปลี่ยนคำตอบ

5. เมื่อผู้ร่วมการทดลองตอบคำถามเสร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยทำการขอบคุณ เฉลยวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการทดลองและตอบข้อสงสัย โดยกำชับให้ผู้ร่วมการทดลองเก็บเรื่องที่เกิดขึ้นในห้องทดลองทั้งหมดเป็นความลับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยนี้ตรวจสอบผลของการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและอารมณ์ที่มีต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way ANOVA) ในการทดสอบสมมติฐานทั้ง 4 ข้อ

ผลการวิจัย

1. บุคคลที่มีอารมณ์ทางลบมีคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 และคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมไม่แตกต่างกับบุคคลที่มีอารมณ์ทางบวก

2. บุคคลที่กล้าแสดงออกต่ำมีคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 และคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมมากกว่าบุคคลที่กล้าแสดงออกสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3. บุคคลที่กล้าแสดงออกต่ำเมื่อมีอารมณ์ทางลบคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 และคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมไม่แตกต่างกับบุคคลที่กล้าแสดงออกต่ำเมื่อมีอารมณ์ทางบวก

4. ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมกับอารมณ์ต่อคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 แต่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมกับอารมณ์ต่อคะแนนการคล้อยตามสิ่งชี้นำโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ในการทดลองขั้นเหนี่ยวนำอารมณ์ การเหนี่ยวนำอารมณ์ให้เกิดขึ้นในห้องทดลองอาจมีความเข้มข้นไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดผลของการคล้อยตามสิ่งชี้นำได้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมภายนอก การมีเสียงดังรบกวน หรือการเห็นสภาพแวดล้อมภายนอกห้องทดลองจากกระจกกั้นห้อง รวมทั้งการที่กลุ่มทดลองมีการใช้โทรศัพท์มือถือในระหว่างการทดลอง อาจทำให้การเหนี่ยวนำอารมณ์ทำได้ยาก ดังนั้นในการทดลองเกี่ยวกับอารมณ์จึงควรมีการควบคุมให้เกิดตัวแปรแทรกซ้อนน้อยที่สุด เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีความสนใจในสารและเกิดอารมณ์ไปตามวิธีการทดลองได้ดียิ่งขึ้น

2. ในการศึกษานี้ได้อธิบายการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมใน 12 ด้านซึ่งได้มุ่งการศึกษาไปที่การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมในมิติของการสื่อสารเป็นส่วนใหญ่ ฉะนั้นในการศึกษาครั้งต่อไป จึงควรศึกษาการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมในมิติอื่นๆ เนื่องจากการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมไม่เพียงแต่สามารถแสดงออกมาทางการสื่อสารอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังสามารถแสดงออกมาได้ทางการแสดงสีหน้า ท่าทาง พฤติกรรม และการกระทำด้วย ทั้งนี้ควรหาการวัดที่เหมาะสมที่สามารถวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมได้อย่างครอบคลุมด้วย

3. จากการศึกษาพบว่า บุคลิกภาพเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลมากกว่าตัวแปรสถานการณ์ จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาตัวแปรบุคลิกภาพอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการคล้อยตามสิ่งชี้นำที่เกิดในกระบวนการซักถาม โดยอาจศึกษาจากตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องกับการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมก่อน เช่น ความเคารพในตนเอง เนื่องจากกว่าคนที่มีการกล้าแสดงออกสูงมักมีความเคารพในตนเองสูง จึงเป็นที่น่าสนใจในการศึกษาต่อ นอกจากนี้ การกำกับการแสดงออกของตนซึ่งเป็นไปในแนวทางตรงกันข้ามกับการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมก็เป็นตัวแปรบุคลิกภาพอย่างหนึ่งที่น่าสนใจศึกษาว่ามีอิทธิพลต่อการคล้อยตามสิ่งชี้นำหรือไม่ เป็นต้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

นันทกา จุลยนันท์. (2546). *ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาททางเพศ การกล้าแสดงออกและปฏิกิริยาทางอารมณ์ต่อภาวะที่อาจก่อให้เกิดความเครียด*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ผู้จัดการออนไลน์. (2546). *"ย้อนรอยคดีแพะ เชอรี่ แอน ดันแคน": โศกนาฏกรรมแพะรับบาปชีวิตที่ต้องสังเวยกับตำรวจไทย* [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2549 จาก 0http://www.manager.co.th/Crime/ViewNews.aspx?NewsID=4618722817301

ศุภดี คุวสานนท์. (2546). *อิทธิพลของบุคลิกภาพ การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและอารมณ์ต่อการพยายามควมคุมอารมณ์*. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

Alberti, R. E., & Emmoms, M. L. (1974). *Your perfect right*. San Luis Obispo, CA: Impact.

Bower, G. G. (1981). Mood and memory. *American Psychologist, 36,* 129-148.

Bower, S. A., & Bower, G. H. (1976). *Assertive yourself: A practice guide for positive change.* Boston: Addison Wesley.

Ekman, P., Frisen, W. V., & Ellworth, F. (1982). *Emotion in human face*. Cambridge: Cambridge University Press.

Fensterheim, H. R., & Bear, J. (1975). *Don't say yes when you want to say no* (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.

Forgas, J. P., Laham, J. M., & Vargas, P. T. (2005). Mood effect on eyewitness memory: Affective influences on suggestibility to misinformation. *Journal of Experimental Social Psychology, 41,* 574-588.

Gudjonsson, G. H. (1984a). Interrogative suggestibility and delinquent boys: An empirical validity study. *Personality and Individual Differences, 5,* 425-430.

Gudjonsson, G. H. (1984b). A new scale of interrogative suggestibility. *Personality and Individual Differences, 5,* 303-314.

Gudjonsson, G. H. (1987). Historical background to suggestibility: How interrogative suggestibility differ from other types of suggestibility. *Personality and Individual Differences, 8,* 347-355.

Gudjonsson, G. H. (1988a). Interrogative suggestibility: Its relationship with assertiveness, social-evaluative anxiety, state anxiety and method of coping. *British Journal of Clinical Psychology. 27,* 159-166.

Gudjonsson, G. H. (1988b). The relationship of intelligence and memory to interrogative suggestibility: The importance of range effects. *British Journal of Clinical Psychology, 27,* 185-187.

Gudjonsson, G. H. (1991). The application of interrogative suggestibility to police interviewing. In J. F. Schumaker (Ed.), *Human suggestibility: Advances in theory, research, and application* (pp. 279-288). New York: Routledge, Chapman, and Hall.

Gudjonsson, G. H. (1997). *The Gudjonsson Suggestibility Scales Manual*. Hove, UK: Psychology Press.

Gudjonsson, G. H. (2003). *The psychology of interrogations and confession: A handbook.* Chichester: Wiley.

Gudjonsson, G. H., & Clare, I. C. H. (1995). The relationship between confabulation and intellectual ability, memory, interrogative suggestibility, and acquiescence. *Personality and Individual Differences, 19,* 333-338.

Gudjonsson, G. H., & Clark, N. K. (1986). Suggestibility in police interrogation: A social psychological model. *Social Behaviour, 1,* 83-104.

Kearney, P., Beatty, M. J., Plax, T. G., & Mccroskey, J. C. (1984). Factor analysis of Rathus Assertiveness Schedule (RAS) and the personal report of communication apprehension-24: Replication and extension. *Psychological Reports, 54,* 851-854.

Loftus, E. F. (1979). *Eyewitness testimony*. London: Harvard University Press.

Milberg, S., & Clark, M. S. (1988). Mood and compliance. *British Journal of Social Psychology, 27,* 79-90.

Parkinson, B., Totterdel ,P., Briner, R., B., & Reynolds, S. (1996). *Changing moods: The psychology of mood and mood regulation.* London: Longman.

Pfaff, A. M. (2001). Exploring implications of mood on suggestibility and memory. *Journal of Psychological Inquiry, 6,* 89-92.

Polczyk, R. (2005). Interrogative suggestibility: Cross-culture stability of psychometric and correlation properties of the Gudjonsson Suggestibility Scales. *Personality and Individual Differencses, 30,* 177-186.

Porter, S., Spencer, L., & Birt, A. R. (2003). Blinded by emotion? Effection of the emotionality of scene on susceptibility to false memories. *Canadian Journal of Behavioral Science, 35,* 165-175.

Ridley, A. M., & Clifford, B. R. (2006). The effect of anxious mood induction on suggestibility to misleading post-event information. *Applied Cognitive Psychology, 18,* 233-244.

Scullin, M. H., & Ceci, S. J. (2001). A suggestibility scale for children. *Personality and Individual Differences, 30,* 843-856.

Tata, P. R., & Gudjonsson, G. H. (1990). The effects of mood and verbal feedback on interrogative suggestibility. *Personality and Individual Differences, 11,* 1097-1085.

Wagstaff, F. G. (1991). Suggestibility: A social psychology approach. In J. F. Schumaker (Ed.), *Human suggestibility: Advances in theory, research, and application* (pp.132-158). New York: Routledge, Chapman and Hall.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

ผลการวิเคราะห์ข้อกระทงของมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมและข้อกระทงที่ผ่านการคัดเลือก

ข้อกระทง	กลุ่มตัวอย่างที่ได้คะแนนรวมจากการตอบมาตรจัดอยู่ในกลุ่มสูง (n = 144)		กลุ่มตัวอย่างที่ได้คะแนนรวมจากการตอบมาตรจัดอยู่ในกลุ่มต่ำ (n =138)		t [ก]	ค่า CITC ครั้งที่ 1 101 ข้อ (N = 500) [ข]	ค่า CITC ครั้งที่ 2 89 ข้อ (N = 500) [ค]	ค่า CITC ครั้งที่ 3 86 ข้อ (N = 500) [ง]	ข้อที่ผ่านเกณฑ์
	M	*SD*	*M*	*SD*					
1	4.14	0.76	3.10	1.06	9.57***	.39	.40	.40	✓
2	3.55	0.84	3.10	0.86	4.47***	.20	.19	.19	✓
3	3.38	0.86	2.74	0.80	6.39***	.23	.24	.24	✓
4	3.09	0.88	2.65	0.89	4.12***	.16	.16	.16	✓
5	3.62	0.79	2.97	0.95	2.22***	.28	.28	.28	✓
6	3.33	1.06	3.09	0.98	2.00*	.07	-	-	-
7	3.91	3.80	2.91	0.94	3.08**	.10	.09	.09	✓
8	3.48	1.03	3.06	0.96	3.57***	.15	.13	.12	✓
9	3.74	0.87	3.11	1.04	5.51***	.27	.28	.27	✓
10	3.53	1.06	3.02	1.03	4.08***	.14	.13	.13	✓
11	3.32	0.93	2.78	0.95	4.76***	.23	.21	.20	✓
12	3.72	0.89	2.85	0.85	8.41***	.34	.34	.35	✓
13	4.11	0.96	3.08	1.07	8.52***	.36	.36	.36	✓
14	4.04	0.82	3.11	0.95	8.73***	.37	.37	.37	✓

หมายเหตุ. [ก] ค่าที (*t*-value) ที่ขีดเส้นใต้เป็นค่าที่คำนวณโดยแยกความแปรปรวน

[ข] ค่าสหสัมพันธ์รวมของข้อกระทงเมื่อวิเคราะห์ 101 ข้อกระทง, $r_{critical}$ = .07, ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา = .87

[ค] ค่าสหสัมพันธ์รวมของข้อกระทงเมื่อวิเคราะห์ 89 ข้อกระทง, $r_{critical}$ = .07, ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา = .90

[ง] ค่าสหสัมพันธ์รวมของข้อกระทงเมื่อวิเคราะห์ 86 ข้อกระทง, $r_{critical}$ = .07, ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา = .90

*p < .05, หนึ่งหาง. ** p < .01, หนึ่งหาง. ***p < .001, หนึ่งหาง.

ตาราง (ต่อ)

ข้อกระทง	กลุ่มตัวอย่างที่ได้คะแนนรวมจากการตอบมาตรจัดอยู่ในกลุ่มสูง (n = 144)		กลุ่มตัวอย่างที่ได้คะแนนรวมจากการตอบมาตรจัดอยู่ในกลุ่มต่ำ (n =138)		t [ก]	ค่า CITC ครั้งที่ 1 101 ข้อ (N = 500) [ข]	ค่า CITC ครั้งที่ 2 89 ข้อ (N = 500) [ค]	ค่า CITC ครั้งที่ 3 86 ข้อ (N = 500) [ง]	ข้อที่ผ่านเกณฑ์
	M	*SD*	*M*	*SD*					
15	3.63	0.94	2.85	0.97	6.90***	.27	.28	.28	✓
16	3.69	1.09	2.99	1.01	5.53***	.23	.22	.21	✓
17	4.13	0.85	2.92	0.93	11.43***	.45	.47	.48	✓
18	3.41	0.83	2.90	0.99	4.62***	.20	.18	.17	✓
19	3.99	0.78	3.06	0.89	9.29***	.38	.39	.39	✓
20	4.00	0.73	3.08	0.99	8.84***	.38	.40	.40	✓
21	3.66	0.87	2.95	0.97	6.45***	.32	.31	.31	✓
22	4.16	0.72	3.27	0.93	9.03***	.38	.39	.39	✓
23	3.07	0.98	2.75	0.96	2.73**	.14	.15	.15	✓
24	3.86	0.85	2.94	0.84	9.03***	.40	.39	.38	✓
25	3.74	0.94	2.99	1.08	6.23***	.27	.29	.28	✓
26	3.58	0.75	2.94	0.80	6.86***	.27	.26	.26	✓
27	4.14	0.91	2.95	0.93	10.82***	.42	.45	.46	✓
28	3.12	0.94	2.92	0.95	1.71*	.07	-	-	-
29	3.93	1.03	2.80	1.12	8.80***	.34	.36	.36	✓
30	3.68	0.93	2.97	1.02	6.16***	.25	.25	.25	✓

หมายเหตุ. [ก] ค่าที (*t*-value) ที่ขีดเส้นใต้เป็นค่าที่คำนวณโดยแยกความแปรปรวน

[ข] ค่าสหสมัพันธ์รวมของข้อกระทงเมื่อวิเคราะห์ 101 ข้อกระทง, $r_{critical}$ = .07, ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา = .87

[ค] ค่าสหสมัพันธ์รวมของข้อกระทงเมื่อวิเคราะห์ 89 ข้อกระทง, $r_{critical}$ = .07, ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา = .90

[ง] ค่าสหสมัพันธ์รวมของข้อกระทงเมื่อวิเคราะห์ 86 ข้อกระทง, $r_{critical}$ = .07, ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา = .90

*p < .05, หนึ่งหาง. ** p < .01, หนึ่งหาง. ***p < .001, หนึ่งหาง.

ตาราง (ต่อ)

ข้อกระทง	กลุ่มตัวอย่างที่ได้คะแนนรวมจากการตอบมาตรจัดอยู่ในกลุ่มสูง (n = 144)		กลุ่มตัวอย่างที่ได้คะแนนรวมจากการตอบมาตรจัดอยู่ในกลุ่มต่ำ (n =138)		t [ก]	ค่า CITC ครั้งที่ 1 101 ข้อ (N = 500) [ข]	ค่า CITC ครั้งที่ 2 89 ข้อ (N = 500) [ค]	ค่า CITC ครั้งที่ 3 86 ข้อ (N = 500) [ง]	ข้อที่ผ่านเกณฑ์
	M	*SD*	*M*	*SD*					
31	3.72	0.77	3.03	0.94	6.64***	.33	.33	.33	✓
32	3.83	0.94	2.94	0.95	7.81***	.32	.33	.32	✓
33	3.96	0.74	3.08	0.93	8.79***	.41	.43	.43	✓
34	3.87	1.02	2.94	0.97	7.85***	.35	.36	.36	✓
35	3.04	0.99	2.84	1.11	1.56	.08	.07	-	–
36	3.67	0.80	2.96	0.99	6.61***	.32	.30	.30	✓
37	3.57	0.86	2.87	0.97	6.44***	.29	.31	.31	✓
38	3.96	0.87	3.00	0.95	8.83***	.41	.40	.39	✓
39	3.93	0.82	2.98	0.87	9.46***	.41	.43	.43	✓
40	3.74	0.91	2.92	0.95	7.42***	.38	.39	.39	✓
41	3.18	0.98	2.94	1.00	2.07*	.09	.05	-	-
42	3.71	0.95	2.85	0.93	7.74***	.32	.32	.31	✓
43	3.76	0.91	3.08	0.95	6.12***	.25	.25	.24	✓
44	3.57	0.90	2.96	0.96	5.72***	.26	.26	.27	✓
45	3.55	0.85	3.10	0.94	4.49***	.24	.23	.23	✓
46	4.13	0.75	3.13	1.01	8.88***	.38	.42	.43	✓

หมายเหตุ. [ก] ค่าที (*t*-value) ที่ขีดเส้นใต้เป็นค่าที่คำนวณโดยแยกความแปรปรวน

[ข] ค่าสหสมัพันธ์รวมของข้อกระทงเมื่อวิเคราะห์ 101 ข้อกระทง, $r_{critical}$ = .07, ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา = .87

[ค] ค่าสหสมัพันธ์รวมของข้อกระทงเมื่อวิเคราะห์ 89 ข้อกระทง, $r_{critical}$ = .07, ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา = .90

[ง] ค่าสหสมัพันธ์รวมของข้อกระทงเมื่อวิเคราะห์ 86 ข้อกระทง, $r_{critical}$ = .07, ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา = .90

*p < .05, หนึ่งหาง. ** p < .01, หนึ่งหาง. ***p < .001, หนึ่งหาง.

ตาราง (ต่อ)

ข้อกระทง	กลุ่มตัวอย่างที่ได้คะแนนรวมจากการตอบมาตรจัดอยู่ในกลุ่มสูง (n = 144)		กลุ่มตัวอย่างที่ได้คะแนนรวมจากการตอบมาตรจัดอยู่ในกลุ่มต่ำ (n =138)		t [ก]	ค่า CITC ครั้งที่ 1 101 ข้อ (N = 500)[ข]	ค่า CITC ครั้งที่ 2 89 ข้อ (N = 500)[ค]	ค่า CITC ครั้งที่ 3 86 ข้อ (N = 500)[ง]	ข้อที่ผ่านเกณฑ์
	M	*SD*	*M*	*SD*					
47	4.54	0.71	3.24	1.12	10.09***	.43	.48	.49	✓
48	3.67	0.92	3.00	0.92	5.34***	.27	.27	.26	✓
49	3.76	0.89	2.88	0.90	8.10***	.37	.39	.39	✓
50	3.38	0.91	2.92	0.84	4.57***	.24	.24	.24	✓
51	4.17	0.99	3.14	1.02	8.22***	.34	.35	.36	✓
52	3.91	0.92	3.01	1.09	7.61***	.32	.31	.31	✓
53	3.50	0.83	2.88	0.99	5.29***	.29	.29	.29	✓
54	3.12	1.07	2.87	1.07	2.13*	.07	-	-	-
55	3.33	1.06	3.01	0.98	2.38*	.11	.10	.09	✓
56	3.67	0.91	3.01	1.02	6.22***	.27	.27	.27	✓
57	2.70	0.91	2.72	0.98	-0.02	-.07	-	-	-
58	3.81	0.82	2.97	0.88	8.47***	.39	.43	.43	✓
59	3.62	0.82	2.88	0.96	7.02***	.33	.32	.32	✓
60	3.99	0.72	3.06	1.01	8.00***	.36	.39	.40	✓
61	3.64	1.12	2.97	1.04	5.18***	.23	.23	.22	✓
62	3.38	1.10	2.85	0.92	3.82***	.18	.16	.17	✓

หมายเหตุ. [ก]ค่าที (*t*-value) ที่ขีดเส้นใต้เป็นค่าที่คำนวณโดยแยกความแปรปรวน

[ข]ค่าสหสมัพันธ์รวมของข้อกระทงเมื่อวิเคราะห์ 101 ข้อกระทง, $r_{critical}$ = .07, ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา = .87

[ค]ค่าสหสมัพันธ์รวมของข้อกระทงเมื่อวิเคราะห์ 89 ข้อกระทง, $r_{critical}$ = .07, ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา = .90

[ง]ค่าสหสมัพันธ์รวมของข้อกระทงเมื่อวิเคราะห์ 86 ข้อกระทง, $r_{critical}$ = .07, ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา = .90

*p < .05, หนึ่งหาง. ** p < .01, หนึ่งหาง. ***p < .001, หนึ่งหาง.

ตาราง (ต่อ)

ข้อกระทง	กลุ่มตัวอย่างที่ได้คะแนนรวมจากการตอบมาตรจัดอยู่ในกลุ่มสูง (n = 144)		กลุ่มตัวอย่างที่ได้คะแนนรวมจากการตอบมาตรจัดอยู่ในกลุ่มต่ำ (n =138)		t [ก]	ค่า CITC ครั้งที่ 1 101 ข้อ (N = 500) [ข]	ค่า CITC ครั้งที่ 2 89 ข้อ (N = 500) [ค]	ค่า CITC ครั้งที่ 3 86 ข้อ (N = 500) [ง]	ข้อที่ผ่านเกณฑ์
	M	*SD*	*M*	*SD*					
63	2.57	1.11	2.69	1.08	-0.35	-.10	-	-	-
64	3.79	0.92	3.11	0.96	5.47***	.29	.31	.32	✓
65	4.01	0.90	3.06	0.99	8.27***	.37	.37	.37	✓
66	4.09	0.83	3.08	0.95	9.28***	.43	.43	.43	✓
67	3.72	0.92	2.99	0.93	6.63***	.30	.31	.31	✓
68	1.66	0.71	2.78	1.00	10.87***	-.49	-	-	-
69	4.07	0.76	2.92	1.00	10.86***	.45	.48	.50	✓
70	4.65	0.66	3.28	1.05	13.19***	.48	.53	.55	✓
71	3.09	0.99	3.12	0.85	-0.22	-.05	-	-	-
72	3.79	0.80	2.83	0.97	9.09***	.43	.47	.47	✓
73	3.87	0.89	3.10	0.84	7.39***	.31	.29	.30	✓
74	3.79	0.72	2.76	0.80	11.42***	.50	.52	.53	✓
75	3.67	0.99	2.80	1.05	7.11***	.31	.31	.31	✓
76	3.30	0.96	2.85	0.88	4.12***	.14	.13	.13	✓
77	3.96	0.81	2.92	1.02	9.50***	.39	.40	.40	✓
78	3.52	1.22	2.81	1.10	5.18***	.18	.19	.19	✓

หมายเหตุ. [ก] ค่าที (*t*-value) ที่ขีดเส้นใต้เป็นค่าที่คำนวณโดยแยกความแปรปรวน

[ข] ค่าสหสมัพันธ์รวมของข้อกระทงเมื่อวิเคราะห์ 101 ข้อกระทง, $r_{critical}$ = .07, ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา = .87

[ค] ค่าสหสมัพันธ์รวมของข้อกระทงเมื่อวิเคราะห์ 89 ข้อกระทง, $r_{critical}$ = .07, ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา = .90

[ง] ค่าสหสมัพันธ์รวมของข้อกระทงเมื่อวิเคราะห์ 86 ข้อกระทง, $r_{critical}$ = .07, ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา = .90

*p < .05, หนึ่งหาง. ** p < .01, หนึ่งหาง. ***p < .001, หนึ่งหาง.

ตาราง (ต่อ)

ข้อกระทง	กลุ่มตัวอย่างที่ได้คะแนนรวมจากการตอบมาตรจัดอยู่ในกลุ่มสูง (n = 144)		กลุ่มตัวอย่างที่ได้คะแนนรวมจากการตอบมาตรจัดอยู่ในกลุ่มต่ำ (n =138)		t [ก]	ค่า CITC ครั้งที่ 1 101 ข้อ (N = 500) [ข]	ค่า CITC ครั้งที่ 2 89 ข้อ (N = 500) [ค]	ค่า CITC ครั้งที่ 3 86 ข้อ (N = 500) [ง]	ข้อที่ผ่านเกณฑ์
	M	*SD*	*M*	*SD*					
79	1.74	0.76	2.65	1.09	8.16***	-.34	-	-	-
80	3.65	0.85	2.96	0.92	6.56***	.28	.29	.30	✓
81	3.30	0.97	2.83	0.92	4.14***	.14	.13	.13	✓
82	3.22	0.95	3.08	1.05	1.24	.05	-	-	-
83	3.43	0.88	2.81	0.94	5.73***	.26	.22	.22	✓
84	3.41	0.89	2.80	0.94	5.64***	.28	.28	.27	✓
85	4.07	3.77	2.97	0.97	3.39*	.20	.22	.23	✓
86	3.38	1.03	2.90	0.92	4.08***	.16	.17	.16	✓
87	2.78	1.10	2.92	1.00	-1.13	-.60	-	-	-
88	3.89	0.80	2.92	0.98	9.14***	.43	.46	.47	✓
89	3.57	0.84	2.98	0.86	5.78***	.26	.27	.27	✓
90	3.73	0.82	2.87	0.85	8.68***	.38	.40	.41	✓
91	3.59	0.75	2.87	0.80	7.75***	.39	.40	.40	✓
92	3.86	0.83	2.99	0.75	9.22***	.39	.39	.39	✓
93	4.25	0.83	3.03	1.01	11.03***	.43	.48	.50	✓
94	3.27	0.92	2.92	1.05	2.94**	.13	.12	.11	✓

หมายเหตุ. [ก] ค่าที (*t*-value) ที่ขีดเส้นใต้เป็นค่าที่คำนวณโดยแยกความแปรปรวน

[ข] ค่าสหสมัพันธ์รวมของข้อกระทงเมื่อวิเคราะห์ 101 ข้อกระทง, $r_{critical}$ = .07, ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา = .87

[ค] ค่าสหสมัพันธ์รวมของข้อกระทงเมื่อวิเคราะห์ 89 ข้อกระทง, $r_{critical}$ = .07, ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา = .90

[ง] ค่าสหสมัพันธ์รวมของข้อกระทงเมื่อวิเคราะห์ 86 ข้อกระทง, $r_{critical}$ = .07, ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา = .90

*p < .05, หนึ่งหาง. ** p < .01, หนึ่งหาง. ***p < .001, หนึ่งหาง.

ตาราง (ต่อ)

ข้อกระทง	กลุ่มตัวอย่างที่ได้คะแนนรวมจากการตอบมาตรจัดอยู่ในกลุ่มสูง (n = 144)		กลุ่มตัวอย่างที่ได้คะแนนรวมจากการตอบมาตรจัดอยู่ในกลุ่มต่ำ (n=138)		t [ก]	ค่า CITC ครั้งที่ 1 101 ข้อ (N = 500)[ข]	ค่า CITC ครั้งที่ 2 89 ข้อ (N = 500)[ค]	ค่า CITC ครั้งที่ 3 86 ข้อ (N = 500)[ง]	ข้อที่ผ่านเกณฑ์
	M	*SD*	*M*	*SD*					
95	3.12	1.11	2.78	0.95	2.75**	.13	.14	.13	✓
96	3.09	1.01	2.78	1.00	2.64**	.13	.13	.12	✓
97	3.13	0.96	2.88	0.97	2.22*	.08	.06	-	-
98	3.36	0.92	2.97	0.84	3.71***	.15	.15	.15	✓
99	2.14	0.87	2.77	0.94	5.83***	-.31	-	-	-
100	2.93	1.09	2.78	1.05	1.18	-.02	-	-	-
101	3.43	1.05	3.01	1.01	3.42***	.17	.16	.15	✓

หมายเหตุ. [ก]ค่าที (*t*-value) ที่ขีดเส้นใต้เป็นค่าที่คำนวณโดยแยกความแปรปรวน

[ข]ค่าสหสมัพันธ์รวมของข้อกระทงเมื่อวิเคราะห์ 101 ข้อกระทง, $r_{critical}$ = .07, ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา = .87

[ค]ค่าสหสมัพันธ์รวมของข้อกระทงเมื่อวิเคราะห์ 89 ข้อกระทง, $r_{critical}$ = .07, ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา = .90

[ง]ค่าสหสมัพันธ์รวมของข้อกระทงเมื่อวิเคราะห์ 86 ข้อกระทง, $r_{critical}$ = .07, ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา = .90

*p < .05, หนึ่งหาง. ** p < .01, หนึ่งหาง. ***p < .001, หนึ่งหาง.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างมาตรวัดการกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

โปรดเติมคำหรือข้อความลงในช่องว่างหรือทำเครื่องหมาย ✓ หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงสำหรับท่าน

1. รหัสนิสิต/นักศึกษา .....
2. ขณะนี้ท่านอายุ.....ปี
3. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง
4. ชั้นปี……
5. คณะ.....
6. เบอร์โทรศัพท์ : ……
7. E-Mail: .....

แบบสำรวจนี้เป็นการถามพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตของท่าน ขอให้ท่านอ่านข้อความแต่ละข้อความแล้วพิจารณาว่าข้อความใดเป็นความจริงสำหรับท่าน **หรือ** ถ้าท่านไม่เคยประสบเหตุการณ์ดังกล่าว ขอให้ท่านคิดว่าถ้าท่านประสบเหตุการณ์เช่นนี้แล้ว ท่านจะปฏิบัติอย่างไร ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ◯ ทับตัวเลขในช่องที่ตรงกับท่านมากที่สุด **เพียงช่องเดียว** ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

ข้อความ	เป็นจริงน้อยที่สุด	เป็นจริงน้อย	เป็นจริงปานกลาง	เป็นจริงมาก	เป็นจริงมากที่สุด
ท่านกล่าวแสดงความคิดถึงต่อผู้ที่ไม่ได้พบกันมานาน	1	2	3	4	5

ข้อความ	เป็นจริงน้อยที่สุด	เป็นจริงน้อย	เป็นจริงปานกลาง	เป็นจริงมาก	เป็นจริงมากที่สุด
ถ้าท่านพิจารณาข้อความ “ท่านกล่าวแสดงความคิดถึงต่อผู้ที่ไม่ได้พบกันมานาน” เป็นจริงน้อยที่สุด ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ◯ ในช่องหมายเลข 1	(1)	2	3	4	5
ถ้าท่านพิจารณาข้อความ “ท่านกล่าวแสดงความคิดถึงต่อผู้ที่ไม่ได้พบกันมานาน” เป็นจริงน้อย ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ◯ ในช่องหมายเลข 2	1	(2)	3	4	5
ถ้าท่านพิจารณาข้อความ “ท่านกล่าวแสดงความคิดถึงต่อผู้ที่ไม่ได้พบกันมานาน” เป็นจริงปานกลาง ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ◯ ในช่องหมายเลข 3	1	2	(3)	4	5
ถ้าท่านพิจารณาข้อความ “ท่านกล่าวแสดงความคิดถึงต่อผู้ที่ไม่ได้พบกันมานาน” เป็นจริงมาก ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ◯ ในช่องหมายเลข 4	1	2	3	(4)	5
ถ้าท่านพิจารณาข้อความ “ท่านกล่าวแสดงความคิดถึงต่อผู้ที่ไม่ได้พบกันมานาน” เป็นจริงมากที่สุด ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย ◯ ในช่องหมายเลข 5	1	2	3	4	(5)

ตัวอย่าง

ลำดับที่	ข้อความ	เป็นจริงน้อยที่สุด	เป็นจริงน้อย	เป็นจริงปานกลาง	เป็นจริงมาก	เป็นจริงมากที่สุด
1	ท่านกล่าวแสดงความคิดถึงต่อผู้ที่ไม่ได้พบกันมานาน	1	2	3	4	5
2	ท่านไม่ยอมรับว่าสิ่งที่ผู้อื่นชื่นชมเป็นจริงเช่นนั้น	1	2	3	4	5
3	ท่านบอกเพื่อนเกี่ยวกับความเป็นไป หรือเรื่องราวของสมาชิกในครอบครัวท่าน	1	2	3	4	5
4	ท่านเรียกร้องและร้องเรียนจนกว่าท่านจะได้รับผลเป็นที่พอใจ	1	2	3	4	5
5	ท่านถามไถ่เรื่องที่อยากรู้จากตัวบุคคลนั้นเอง	1	2	3	4	5
6	ท่านไม่พูดแสดงความรู้สึกของท่านให้ผู้อื่นทราบ	1	2	3	4	5
7	เมื่อมีผู้ชวนท่านไปร่วมกิจกรรมที่ท่านไม่ชอบ ท่านสามารถปฏิเสธได้	1	2	3	4	5
8	ท่านไม่แสดงอารมณ์ของท่านออกมาทางสีหน้า	1	2	3	4	5
9	บอกผู้อื่นตามตรงในสิ่งที่ท่านรู้สึกขัดใจ	1	2	3	4	5
10	ท่านไม่พูดเกี่ยวกับตัวท่านเองให้ผู้อื่นฟัง	1	2	3	4	5

หมายเหตุ. ข้อกระทงที่ผ่านการคัดเลือกมีทั้งสิ้น 86 ข้อ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค
มาตรวัดอารมณ์สำหรับอารมณ์สุข

แบบประเมินการใช้ภาษาไทยในการถ่ายทอดเรื่องราวให้ผู้อื่นได้รับรู้

คำชี้แจง ให้นิสิตทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กำหนดให้ ตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

1. เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในช่วงเวลาใด
   - ❒ ก่อนเข้าเรียนในโรงเรียน
   - ❒ เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
   - ❒ เรียนระดับอนุบาล
   - ❒ เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
   - ❒ เรียนระดับประถมศึกษา
   - ❒ เรียนในระดับอุดมศึกษา

2. นิสิตคิดว่าจำเหตุการณ์ได้มากเพียงใด

   ❒ จำได้มาก ❒ จำได้ปานกลาง ❒ จำได้น้อย

3. นิสิตรู้สึกอย่างไรในขณะนี้

   ❒ มีความสุข ❒ เศร้า

4. นิสิตคิดว่าสามารถเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ละเอียดเพียงใด

   ❒ ละเอียดมาก ❒ ละเอียดปานกลาง ❒ ละเอียดน้อย

5. นิสิตคิดว่าเหตุการณ์ที่รายงานนี้เป็นเหตุการณ์ที่ทำให้มีความสุขในชีวิตที่ผ่านมาเพียงใด

   ❒ สุขมาก ❒ สุขปานกลาง ❒ สุขน้อย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มาตรวัดอารมณ์สำหรับอารมณ์เศร้า

แบบประเมินการใช้ภาษาไทยในการถ่ายทอดเรื่องราวให้ผู้อื่นได้รับรู้

คำชี้แจง ให้นิสิตทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กำหนดให้ ตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

1. เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในช่วงเวลาใด

❒ ก่อนเข้าเรียนในโรงเรียน ❒ เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

❒ เรียนระดับอนุบาล ❒ เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

❒ เรียนระดับประถมศึกษา ❒ เรียนในระดับอุดมศึกษา

2. นิสิตคิดว่าจำเหตุการณ์ได้มากเพียงใด

❒ จำได้มาก ❒ จำได้ปานกลาง ❒ จำได้น้อย

3. นิสิตรู้สึกอย่างไรในขณะนี้

❒ มีความสุข ❒ เศร้า

4. นิสิตคิดว่าสามารถเล่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ละเอียดเพียงใด

❒ ละเอียดมาก ❒ ละเอียดปานกลาง ❒ ละเอียดน้อย

5. นิสิตคิดว่าเหตุการณ์ที่รายงานนี้เป็นเหตุการณ์ที่ทำให้มีความเศร้าในชีวิตเพียงใด

❒ เศร้ามาก ❒ เศร้าปานกลาง ❒ เศร้าน้อย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มาตรวัดอารมณ์หลังทำมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ

แบบสอบถามเกี่ยวกับการฟังบทความ

คำชี้แจง ให้นิสิตทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่กำหนดให้ ตรงตามความเป็นจริงมากที่สุด

1. นิสิตคิดว่าบทความที่ได้ฟังมีความเกี่ยวข้องกับคุณเพียงใด

❒ มาก ❒ ปานกลาง ❒ น้อย

2. นิสิตคิดว่าภาษาที่ใช้ในบทความนี้สามารถทำความเข้าใจได้ง่ายเพียงใด

❒ มาก ❒ ปานกลาง ❒ น้อย

3. นิสิตรู้สึกอย่างไรขณะนี้

❒ เศร้า ❒ เฉยๆ ❒ มีความสุข ❒ อื่นๆ.....
(โปรดระบุ)

4. นิสิตคิดว่าการลำดับเหตุการณ์ในเรื่องมีความเหมาะสมเพียงใด

❒ มาก ❒ ปานกลาง ❒ น้อย

5. นิสิตคิดว่าตอบคำถามได้ดีเพียงใด

❒ มาก ❒ ปานกลาง ❒ น้อย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง

การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงกับคะแนนรวมข้ออื่น ๆ (Corrected Item-Total Correlation) จากมาตร GSS 2 ที่นำมาแปลเป็นภาษาไทย

ข้อที่	ประเภทของคำถาม	ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงกับคะแนนรวมข้ออื่น ๆ
1	(NL)	
2	(L)*	.30
3	(L)	.39
4	(L)	-.07
5	(NL)	
6	(L)*	.41
7	(L)	.34
8	(L)	.42
9	(NL)	
10	(L)	.04
11	(L)	.42
12	(L)*	.51
13	(NL)	
14	(L)	.52
15	(L)*	.66
16	(L)	.40
17	(NL)	
18	(L)	.39
19	(L)*	.57
20	(L)	.32
ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของคะแนนการยอมตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1		.78
ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของคะแนนการยอมตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2		.83
ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของคะแนนการเปลี่ยนคำตอบ		.60

หมายเหตุ. (L) หมายถึง คำถามนำ

(L)* หมายถึง คำถามที่ให้ทางเลือกที่ผิด

(NL) หมายถึง คำถามที่เป็นข้อเท็จจริง จะไม่นำมาใช้ในการคำนวณ เนื่องจากเป็นข้อคำถามที่สร้างขึ้นเพื่อทำให้การวัดความทรงจำมีความสมจริง แสดงด้วยพื้นที่สีเทา

ภาคผนวก จ

ค่าสถิติในการคัดข้อกระทงของมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำและข้อกระทงที่ได้รับการคัดเลือก

ข้อที่	คำถาม	การคัดข้อกระทงด้วยวิธีกลุ่มสูงกลุ่มต่ำ					ค่าCITC 25 ข้อ *N* = 60	ค่าCITC 15 ข้อ *N* = 60	ข้อกระทงที่นำไปใช้ 20 ข้อ
		กลุ่มสูง (*n* = 18)		กลุ่มต่ำ (*n* = 18)		*t*			
		M	*SD*	*M*	*SD*				
1	(NL)								✓
2	(L)*	0.94	0.24	0.5	0.51	3.33**	.39	.40	✓
3	(L)	0.33	0.49	0.17	0.38	1.14	.07	-	-
4	(L)	0.06	0.24	0.00	0.00	1.00	.07	-	-
5	(L)*	1.00	0.00	0.67	0.49	2.92**	.45	.43	✓
6	(L)	0.17	0.38	0.11	0.32	0.47	.12	-	-
7	(L)	0.83	0.38	0.61	0.50	1.49	.07	-	-
8	(L)	0.67	0.49	0.28	0.46	2.76*	.24	.23	✓
9	(NL)								✓
10	(L)*	1.00	0.00	0.06	0.24	17.00**	.70	.73	✓
11	(L)	0.22	0.43	0.06	0.24	1.45	.12	-	-
12	(L)	0.61	0.50	0.28	0.46	2.08*	.24	.26	✓
13	(L)	0.72	0.46	0.5	0.51	1.37	.05	-	-
14	(L)*	0.94	0.24	0.00	0.00	17.00**	.69	.73	✓
15	(L)	0.83	0.38	0.28	0.46	3.93**	.30	.32	✓
16	(NL)								✓
17	(L)*	1.00	0.00	0.33	0.49	5.83**	.55	.60	✓
18	(L)	0.83	0.38	0.28	0.46	3.93**	.35	.38	✓
19	(L)	1.00	0.00	0.56	0.51	3.69**	.27	.21	✓
20	(L)*	1.00	0.00	0.33	0.49	5.83**	.58	.58	✓
21	(L)	0.11	0.32	0.00	0.00	1.46	.19	-	-
22	(NL)								✓
23	(L)	0.67	0.49	0.00	0.00	5.83**	.49	.46	✓
24	(L)	0.72	0.46	0.61	0.50	0.69	-.03	-	-
25	(L)	0.78	0.43	0.39	0.50	2.50**	.24	.22	✓
26	(L)*	0.50	0.51	0.33	0.49	1.00	.07	-	-
27	(L)	0.67	0.49	0.22	0.43	2.92**	.22	.23	✓
28	(L)	0.11	0.32	0.06	0.24	0.59	.07	-	-
29	(L)	0.89	0.32	0.11	0.32	7.22**	.53	.59	✓
30	(NL)								✓

หมายเหตุ. [a]ค่าที (*t*-value) ที่ขีดเส้นใต้เป็นค่าที่คำนวณโดยแยกความแปรปรวน

[b]ค่าสหสัมพันธ์รวมของข้อกระทงเมื่อวิเคราะห์ 25 ข้อกระทง, $r_{critical}$ = .211

[c]ค่าสหสัมพันธ์รวมของข้อกระทงเมื่อวิเคราะห์ 15 ข้อกระทง, $r_{critical}$ = .211

(L) หมายถึง คำถามนำ

(L)* หมายถึง คำถามที่ให้ทางเลือกที่ผิด

(NL) หมายถึง คำถามที่เป็นข้อเท็จจริง จะไม่นำมาใช้ในการคำนวณ เนื่องจากเป็นข้อคำถามที่สร้างขึ้นมาเพื่อทำให้การวัดความทรงจำมีความสมจริง แสดงด้วยพื้นที่สีเทา

*$p < .05$, หนึ่งหาง. ** $p < .01$, หนึ่งหาง.

ภาคผนวก ฉ

จำนวนข้อที่ผ่านการคัดข้อกระทงแล้ว และค่าอัลฟาของการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 การยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 และการเปลี่ยนคำตอบ ของมาตร GSS 2 ต้นฉบับที่เป็นภาษาอังกฤษ มาตร GSS 2 ที่นำมาแปลเป็นภาษาไทย และมาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำพัฒนาโดย ภารดี รติรัตน์ และขวัญจิตต์

	มาตรGSS2ต้นฉบับภาษาอังกฤษ (n = 129)	มาตรGSS2 ที่นำมาแปลเป็นภาษาไทย (n = 60)	มาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำ พัฒนาโดย ภารดี (n = 60)	มาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำพัฒนาโดย รติรัตน์ (n = 60)	มาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำพัฒนาโดย ขวัญจิตต์ (n = 60)
คำถามชี้นำ	10	10	9	9	9
คำถามชี้นำแบบให้ทางเลือกที่ผิด	5	5	6	6	6
คำถามไม่ชี้นำ	5	5	5	5	5
รวม	20	20	20	20	20
ค่าอัลฟ่าของการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่1	.87	.78	.81	.78	.80
ค่าอัลฟ่าของการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่2	.90	.83	.73	.75	.85
ค่าอัลฟ่าของการเปลี่ยนคำตอบ	.79	.60	.54	.36	.45

ภาคผนวก ช

ค่าสหสัมพันธ์ของความจำกับคะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 1 คะแนนการยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่ 2 คะแนนการเปลี่ยนคำตอบ และคะแนนรวมการคล้อยตามสิ่งชี้นำ ของมาตร GSS2 ที่นำมาแปลเป็นภาษาไทย และมาตวัดรการคล้อยตามสิ่งชี้นำพัฒนาโดย ภารดี รติรัตน์ และขวัญจิตต์

ค่าสหสัมพันธ์กับการระลึกโดยอิสระ	มาตร GSS2 ที่นำมาแปลเป็นภาษาไทย	มาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำพัฒนาโดย ภารดี	มาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำพัฒนาโดย รติรัตน์	มาตรวัดการคล้อยตามสิ่งชี้นำพัฒนาโดย ขวัญจิตต์
การยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่1	-.50**	-.27*	-.46**	-.16
การยอมเชื่อตามคำถามชี้นำครั้งที่2	-.50**	-.28*	-.45**	-.14
การเปลี่ยนคำตอบ	-.31*	-.20	.02	-.03
คะแนนรวมการคล้อยตามสิ่งชี้นำ	-.47**	-.34**	-.39**	-.14

*$p < .05$, หนึ่งหาง. **$p < .01$, หนึ่งหาง.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ซ

ตัวอย่างแบบประเมินรูปภาพ

ข้อมูลส่วนตัว

1. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง
2. อายุ.....ปี
3. คณะ.....
4. อีเมล์.....

<u>คำชี้แจง</u>

ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ทับเครื่องหมายที่ตรงกับความรู้สึกของท่าน

1 = เศร้ามาก 2 = เศร้าปานกลาง 3 = เศร้าน้อย 4 = ทั้งเศร้าและสุขพอๆกัน

5 = สุขน้อย 6 = สุขปานกลาง 7 = สุขมาก

ในขณะที่ดูรูปภาพนี้คุณรู้สึก.....

ภาพที่	เศร้า	1	2	3	4	5	6	7	มีความสุข
ภาพที่	เศร้า	1	2	3	4	5	6	7	มีความสุข
ภาพที่	เศร้า	1	2	3	4	5	6	7	มีความสุข
ภาพที่	เศร้า	1	2	3	4	5	6	7	มีความสุข
ภาพที่	เศร้า	1	2	3	4	5	6	7	มีความสุข
ภาพที่	เศร้า	1	2	3	4	5	6	7	มีความสุข

หมายเหตุ : ภาพมีจำนวนทั้งสิ้น 60 ภาพ

ภาคผนวก ฌ

ตัวอย่างรูปภาพที่ใช้ในการเหนี่ยวนำอารมณ์

อารมณ์ทางบวก

อารมณ์ทางลบ

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวภารดี ศิริสุทธิพัฒนา เกิดเมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2524 ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนสตรีวิทยา 2 ปีการศึกษา 2542 สำเร็จการศึกษาระดับปริญาตรีสังคมสงเคราะห์ศาสตร์บัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 2) วิชาโทสังคมสงเคราะห์ในกระบวนการยุติธรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในปีการศึกษา 2546 หลังจากสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีได้เข้าทำงานที่บริษัทแบรนดีนี่ จำกัด ในตำแหน่งผู้ประสานงานโครงการทางการตลาดและได้เข้าทำงานที่มูลนิธิคีนัน แห่งเอเชีย ในตำแห่งผู้ช่วยผู้จัดการโครงการ University-Link และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2548

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย